

REKENKAMER

Verlag 2023

REKENKAMER VAN SURINAME
SUPREME AUDIT INSTITUTION OF SURINAME

“Vertrouwen is goed
Controle is Weten”

Maart 2024

REKENKAMER VAN SURINAME
SUPREME AUDIT INSTITUTION OF SURINAME

Voorwoord

De Rekenkamer van Suriname (Rekenkamer) biedt u hierbij haar verslag over het dienstjaar 2023 aan, ingevolge artikel 35 van de Wet Rekenkamer Suriname 2019 (S.B. 2019 no. 102) en artikel 151 van de Grondwet. Dit verslag is door het managementteam, de directie en het personeel voorbereid en door het College goedgekeurd.

Als Hoog College van Staat is het de grondwettelijke taak van de Rekenkamer om onderzoek te plegen naar de ontvangsten en uitgaven van de regering, evenals het plegen van rechtmatigheids- en doelmatigheidsonderzoeken. Hieruit vloeit voort dat de Rekenkamer zo onafhankelijk mogelijk dient te zijn om de financiële administratie en het functioneren van de ministeries en parastatale instellingen te toetsen.

Het resultaat van de onderzoeken wordt vervat in een verslag ten behoeve van De Nationale Assemblée en de samenleving, en wel in een zo transparant mogelijk kader. In het verslag worden ook de activiteiten van de Rekenkamer vermeld, evenals de rapportage over de gecontroleerde begrotingsrekeningen van ministeries en directoraten en de rechtmatigheidsonderzoeken die zijn uitgevoerd door de auditstaf. Ondanks de beperkingen hierbij vanwege een tekort aan capaciteit en middelen, zijn de werkzaamheden voortgezet. In de bijlagen vindt u de uitgebreide inzichten ter ondersteuning van het jaarverslag.

Het is van belang dat het verslag wordt gelezen tegen de achtergrond van de begrotingen voor 2023 die de regering heeft aangeboden aan het parlement ten tijde van de jaarrede van de President van de Republiek Suriname in 2022.

De “Sustainable Development Goals” (SDGs) zijn opgenomen in het beleid van de regering. De Rekenkamer zal de komende jaren de realisatie van deze doelstellingen nauwlettend blijven volgen en werken aan de versterking van haar eigen organisatie zoals gesteld bij SDG 16.

Sedert de uitvoering van het startfonds in 2006 heeft de Rekenkamer zich voortdurend ingezet voor de institutionele versterking van de organisatie. Het proces tot versterking heeft echter steeds vertraging ondervonden, voornamelijk vanwege het niet continu beschikbaar stellen van de noodzakelijke financiële middelen aan de Rekenkamer.

Voor de uitvoering van trainingen en andere verzelfstandigingsprocessen is de Rekenkamer nog steeds afhankelijk van middelen van Internationale Organisaties. In het dienstjaar 2023 is het proces van de verzelfstandiging en onafhankelijkheid van de Rekenkamer conform de Wet Rekenkamer Suriname 2019 gestadig voortgezet, en is verder inhoud gegeven aan de nieuwe structuur van de Rekenkamer waarmee reeds een aanvang was gemaakt in het dienstjaar 2020.

De Rekenkamer zal alle mogelijkheden aanwenden om te werken aan het versterken van de fundamenteën, zoals “Good Governance”, transparantie en “accountability”. Aan de huisvesting, de organisatiestructuur, beloningsstructuur en de uitbreiding van het menselijk potentieel wordt reeds gestadig gewerkt.

Het strategisch beleid voor de periode 2024 - 2027 is in kaart gebracht. Hiermee wil de Rekenkamer zich nadrukkelijk dienstbaar maken voor elke burger en toezien op de realisatie van onder andere de duurzame ontwikkelingsdoelen (SDGs) die voor Suriname van doorslaggevend belang zijn. De betrokkenheid van iedereen is vereist om de missie en visie van dit instituut uiteindelijk te realiseren. Voor uitgebreide informatie en details over het beleid verwijs ik naar het binnenkort uit te brengen Strategisch Plan voor de periode 2024 - 2027 van de Rekenkamer.

De beschreven ambitie vraagt van de auditors een prestatiegerichte houding, verdere professionalisering en een cultuur waarbij zij hun eigen werkzaamheden richten naar het beleid en de procedures van de Rekenkamer als geheel. Om dit te realiseren dient de Rekenkamer voldoende middelen beschikbaar te krijgen voor haar capaciteitsversterking en verbetering van de infrastructuur waarbinnen zij haar werk moet verrichten.

Het proces tot versterking en verzelfstandiging van de Rekenkamer schrijdt gestadig voort. Zo is er vanaf oktober 2023 de samenwerking met de Algemene Rekenkamer Nederland (ARN) aangevangen, die via het Makandra programma al geïnitieerd was. De samenwerking is gericht op de coaching en training in het voorbereiden en uitvoeren van Doelmatigheids- en Doeltreffendheidsonderzoeken (DDO), welke behoren tot één van de wettelijke taken van de Rekenkamer. Echter, investeringen in de auditperformance van de Rekenkamer zullende komende jaren onvermijdelijk zijn om de positieve ontwikkeling op het vlak van onderzoek onverminderd te blijven stuwen.

De resultaten van het ingezette veranderingsproces zullen al op korte termijn een positieve invloed hebben op het hele openbaar bestuur in ons land. Het is daarom van essentieel belang dat voldoende financiële middelen tijdig beschikbaar gesteld worden voor de continuering van de ontwikkelingsactiviteiten van de Rekenkamer.

Verder wil ik mijn waardering en dankbaarheid uitspreken naar het "Rekenkamerteam" voor de kracht en de veerkracht die het team heeft getoond bij het overwinnen van barrières en hindernissen die anders onmogelijk leken. Wij kijken reikhalzend uit naar het jaar 2024, waar we verder kunnen bouwen op de bestaande relaties die we hebben onderhouden met ons personeel, de stakeholders, partners en auditees, en we blijven impactvolle auditrapporten bieden waarbij de relevantie voor de burgers van ons land Suriname hoog in het vaandel blijft staan.

Paramaribo, 27 maart 2024
De Rekenkamer van Suriname

De heer drs. S. Bhoendie
(Voorzitter)

Mevrouw drs. N.H. Vredeberg, MBA
(Secretaris)

Inhoudsopgave

VOORWOORD

LIJST MET ACRONIEMEN EN AFKORTINGEN

DEFINITIES

INLEIDING

1. OVER ONS

1.1	WETTELIJKE GRONDSLAG EN ONAFHANKELIJKHEID	13
1.1.1	<i>Missie</i>	13
1.1.2	<i>Visie</i>	13
1.1.3	<i>Taken</i>	13
1.1.4	<i>Mandaat Rekenkamer</i>	14
1.1.5	<i>Beleid Rekenkamer</i>	15
1.2	KERNWAARDEN	17
1.3	ORGANISATIESTRUCTUUR	18
1.4	HET COLLEGE	19
1.5	BUREAU REKENKAMER	19
1.6	PERSONEEL	19
1.7	FINANCIËN	21
1.7.1	<i>Begroting</i>	21
1.7.2	<i>Operationele uitgaven</i>	22
1.7.3	<i>Programma's</i>	23
1.7.4	<i>Middelen</i>	24
1.7.5	<i>Realisatie</i>	24
1.7.6	<i>Workshop IFMIS/Free Balance</i>	26
1.7.7	<i>Planningscommissie inzake het 70-jarig jubileum van de Rekenkamer</i>	26
1.8	VOORUITBLIK OP 2024	26

2. SAMENWERKING EN INSTITUTIONELE VERSTERKING

2.1	STICHTING OVERHEIDSACCOUNTANTSBURO	29
2.2	SAMENWERKINGSPROGRAMMA REKENKAMER EN ALGEMENE REKENKAMER	30
2.3	TEAMBUILDING	32
2.4	STAKEHOLDERS ENGAGEMENT STRATEGY	32
2.5	PRESENTATIE SAI-PMF RESULTATEN	33
2.6	TRIPARTITE OVERLEG	34
2.7	CARTAC MISSIE	35
2.8	UNITED NATIONS CONVENTION AGAINST CORRUPTION	36

3. FINANCIËLE ADMINISTRATIE STAAT

3.1	OVERHEIDSONTVANGSTEN IN HET DIENSTJAAR 2023	37
3.2	UITGAVEN VAN DE STAAT IN HET DIENSTJAAR 2023	41

3.3	GEREGISTREERDE LENINGEN EN STAND STAATSSCHULD	45
3.4	UITBETAALDE SALARISSEN IN HET DIENSTJAAR 2023	46
4.	ONDERZOEK EN PUBLICATIES	49
4.1	CONTROLE VAN DE BEGROTINGSREKENING 2021	49
4.1.1	<i>Inleiding</i>	49
4.1.2	<i>Algemene bevindingen betreffende controle BR 2021</i>	51
4.1.3	<i>Bevindingen operationele uitgaven</i>	52
4.1.4	<i>Bevindingen Programma's</i>	52
4.1.5	<i>Bevindingen Middelenbegroting</i>	54
4.1.6	<i>Conclusies</i>	56
4.1.7	<i>Algemene Aanbevelingen</i>	60
4.1.8	<i>Algemene nawoord</i>	62
4.2	RECHTMATIGHEIDSONDERZOEKEN	67
4.2.1	<i>De rechtmatigheid belastingen op Loterij en Hazardspelen, in het dienstjaar 2022</i>	67
4.2.2	<i>De rechtmatigheid van de uitgekeerde overwerk- en maaltijdvergoeding door het Korps Brandweer Suriname (KBS) in het dienstjaar 2022</i>	70
4.2.3	<i>De rechtmatigheid van de vergoeding van overwerk (inclusief maaltijdvergoeding) van het Directoraat Human Resource Management (HRM) over het dienstjaar 2022</i>	73
4.2.4	<i>De rechtmatigheid van de inning van de ontvangen leges bij het Centraal Bureau van Burgerzaken (CBB)</i>	75

Tabellen

- 1 Personeelsbezetting dienstjaar 2023
- 2 Personeelsleden naar leeftijd en gender
- 3 Begroting en totale uitgaven operationele uitgaven 2023
- 4 Begroting en totale programma's 2023
- 5 Eindstatus middelen ontvangst 2023
- 6 Afsluiting realisatie van het dienstjaar 2023
- 7 Realisatie overzicht dienstjaren 2019 - 2023 in SRD
- 8 Overzicht begrote en gerealiseerde ontvangsten dienstjaar 2023
- 9 Belastingontvangsten in het dienstjaar 2023
- 10 Niet-Belastingmiddelen in het dienstjaar 2023
- 11 Donormiddelen in het dienstjaar 2023
- 12 Leningsopbrengsten in het dienstjaar 2023
- 13 Ontvangsten buiten de vastgestelde begroting in het dienstjaar 2023
- 14 Overzicht van de Totale Uitgaven (Operationele Uitgaven en Programma's) met bedragen van vastgestelde begroting en realisatie per ministerie/ directoraat/ staatsorgaan over 2023
- 15 Stand binnenlandse en buitenlandse staatsschuld over het dienstjaar 2023
- 16 Netto uitbetaalde salarissen aan landsdienaren in het dienstjaar 2023
- 17 Netto uitbetaald aan ziekeninrichtingen dienstjaar 2023
- 18 Netto uitbetaald aan pensioenen en onderstanden dienstjaar 2023
- 19 Aantal geregistreerde Ambtenaren over het dienstjaar 2023 tot februari 2024
- 20 Aantal onderstandgenietenden in het dienstjaar 2023

Figuur

- 1 Organisatiestructuur Rekenkamer van Suriname

Bijlagen:

- 1 Huidige personeelsbezetting Rekenkamer van Suriname per 31-12-23
- 2 Schatkistpapier
- 3 Financieringsovereenkomsten
- 4 Kredietovereenkomsten
- 5 Promissory Notes

Lijst met acroniemen en afkortingen

ADR	Audit dienst Rijk
ALZA	Algemene Zaken
AOV	Algemene Oudedagsvoorziening
ARN	Algemene Rekenkamer Nederland
BFZ	Begrotings- en Financiële Zaken
Min. BIZA	Ministerie van Binnenlandse Zaken
BR	Begrotingsrekening
BSW	Bouw- en Stedebouwkundige Werken
BIBIS	Buitenlandse Zaken, International Business en Internationale Samenwerking
Bureau	Bureau van de Rekenkamer
BvB	Bureau voor Burgerzaken
BWT	Bouw- en Woningtoezicht
CAROSAI	Caribbean Organization of Supreme Audit Institutions
CARTAC	Caribbean Regional Technical Assistance Centre
CBB	Centrale Begrotingsboekhouding
CBD	Centrale Betaaldienst
CBvS	Centrale Bank van Suriname
CEBUMA	Centraal Bureau Mechanische Administratie
CKB	Centrale Krediet Bewaking
CLAD	Centrale Landsaccountantsdienst
CONZA	Consulaire Zaken
COVID-19	Coronavirus Disease 2019
CWN/NWP	Cabling Wireless Network /Network Plus
DDO	Doelmatigheids- en Doeltreffendheidsonderzoeken
DIV	Documentaire Informatieverzorging
DNA	De Nationale Assemblée
EZOTI	Ministerie van Economische Zaken, Ondernemerschap en Technologische Innovatie
G.B.	Gouvernementsblad
GBB	Ministerie van Grondbeleid en Bosbeheer
HRM	Human Resource Management
IAD	Internal Audit Department
IB	Internationale Betrekkingen

IC	Interne Controle
IACA	International Anti - Corruption Academy
ICT	Information and Communications Technology
IDB	Inter-American Development Bank
IDI	INTOSAI Development Initiative
IFMIS	Integrated Financial Management Information System
IMF	International Monetary Fund
INTOSAI	International Organization of Supreme Audit Institutions
ISSAI	International Standards of Supreme Audit Institutions
ITIS	Integrated Tax Information System
LVV	Ministerie van Landbouw, Veeteelt en Visserij
MinFin	Ministerie van Financiën en Planning
LB	Loonbelasting
MoU	Memorandum of Understanding/ Memorandum van Overeenstemming
NBM	Niet-Belastingmiddelen
NH	Ministerie van Natuurlijke Hulpbronnen
NVB	Nationaal Vervoer Bedrijf
ORAG	Onderraad voor Aanbestedingen en Gunningen
OW	Ministerie van Openbare Werken
PW	Personeelwet
RMO	Rechtmatigheidsonderzoeken
RvM	Raad van Ministers
SAI	Supreme Audit Institution
SAI PMF	Supreme Audit Institutions Performance Measurement Framework
S.B.	Staatsblad der Republiek Suriname
SDG	Sustainable Development Goal
SDMO	Suriname Debt Management Office
SES	Stakeholders Engagement Strategy
SOAB	Stichting OverheidsAccountantsBureau
SRD	Surinaamse Dollar
TCT	Ministerie van Transport, Communicatie en Toerisme
UNCAC	United Nations Convention against Corruption
ZBO	Zelfstandig bestuursorgaan

Definities

Transparantie	Het fundamentele en gezamenlijk overeengekomen beginsel van openbaarmaking van beleid, juridische en institutionele kaders en informatie met betrekking tot beslissingen op een begrijpelijke, toegankelijke en tijdige manier beschikbaar te maken voor het publiek ¹ .
Verantwoording	'Verantwoording' betreft de relatie tussen de staat en zijn burgers en de mate waarin de staat verantwoordelijk is voor zijn daden. Het concept van verantwoording verwijst naar het juridisch en rapportagekader, de organisatiestructuur, de strategie, procedures en acties om ervoor te zorgen dat elke organisatie die publiek geld gebruikt en beslissingen neemt die van invloed zijn op het leven van mensen, verantwoordelijk kan worden gesteld voor haar acties. De principes en concepten die nodig zijn bij de verantwoordingsplicht van de publieke sector omvatten transparantie, eerlijkheid, integriteit en vertrouwen ² .

¹ Methodology for Assessing Procurement Systems (MAPS). <https://www.mapsinitiative.org/methodology/1-what-is-MAPS-presentation.pdf>

² <https://oag.parliament.nz/2016/accountability/part2.htm>

Inleiding

De Rekenkamer van Suriname (Rekenkamer) heeft conform *de artikelen 149 tot en met 152 en 156 van de Grondwet* S.B. 1987 no. 116 en de *Wet Rekenkamer Suriname 2019* (S.B. 2019 no. 102) het mandaat om controle uit te oefenen in de ruimste zin op de rekeningen van ontvangsten en uitgaven van de volgende instituten: alle departementen van algemeen bestuur, de districtscommissariaten en de parastatale instellingen bestaande uit naamloze vennootschappen, stichtingen, rechtspersonen sui generis, landsbedrijven en particuliere instellingen die subsidies en/of financiële bijdragen ontvangen uit 's landskas.

Voor u ligt het verslag over de werkzaamheden die de Rekenkamer in 2023 heeft uitgevoerd. Enerzijds heeft de Rekenkamer in 2023 het werk voortgezet, dat hoofdzakelijk bestaat uit het doen van rechtmatigheidsonderzoek en de controle van de Rekeningen der ontvangsten en uitgaven. Anderzijds is in het verslagjaar na een periode van intensieve voorbereiding een aanvang gemaakt met de doelmatigheid c.q. doeltreffendheidsonderzoeken in samenwerking met de Algemene Rekenkamer van Nederland (ARN).

Hiermee probeert de Rekenkamer zo goed mogelijk haar mandaat volgens artikel 149 van de Grondwet van 1987 uit te voeren. Binnen het Makandra programma heeft zij een aanvang gemaakt met twee pilot-onderzoeken naar doelmatigheid en doeltreffendheid. Het nieuw onderzoekstype in voorbereiding, zal onverwijld een voorname plaats innemen, aangezien het uitvoeren van doelmatigheidsonderzoeken tot de wettelijke taken van de Rekenkamer behoort.

Voorts heeft de Rekenkamer een trainingsprogramma in samenwerking met de Stichting Overheids-AccountantsBureau (SOAB) gestart, en wel in de periode oktober 2022 - mei 2023. Deze training heeft de auditors meer diepgang gegeven in het uitvoeren van financial audits binnen de publieke sector door middel van risicoanalyses. Daarnaast is tijdens dit trainingsprogramma ook de nadruk gelegd op digitale dossiervorming en interviewtechnieken.

Om verdere invulling te geven aan haar *stakeholders engagement strategy* (SES) is de Rekenkamer in het dienstjaar 2023 weer begonnen met het bezoeken van diverse ministers en directies op de departementen voor een nadere kennismaking. Hierbij bleek dat ministeries nog onvoldoende bekend waren met het werk van de Rekenkamer. Tijdens deze bijeenkomsten werd er een korte presentatie gehouden over onder meer de taakstelling, de organisatie, het onderzoek, en het verschil tussen het werk en de positie van de Centrale Landsaccountants Dienst (CLAD) ten opzichte van de Rekenkamer. De ministeries ervaarden de bijeenkomsten als heel positief en de Rekenkamer kon gedegen werkafspraken maken. Het ultieme doel van de kennismakingsbezoeken en presentaties is om de impact van de Rekenkamer te vergroten in het streven naar Good Governance.

Op het gebied van Human Resource Management (HRM) wordt melding gemaakt van het nieuwe personeelshandboek en de vaststelling van een nieuwe organisatiestructuur. Verder is het herziene Huishoudelijk Reglement en de Ethische Code in gebruik genomen c.q. geïmplementeerd in juli 2023.

In het dienstjaar 2023 zijn op uitnodiging van De Nationale Assemblée (DNA) diverse momenten van overleg geweest tussen een afvaardiging van de Rekenkamer onder leiding van de voorzitter, de heer S. Bhoendie en de Commissie Staatsuitgaven van DNA onder leiding van de voorzitter van de commissie, de heer A. Gajadien. Het tripartite overleg tussen de Rekenkamer, het Ministerie van Financiën en Planning (MinFin) en CLAD heeft ook plaatsgevonden. Hierbij lag het accent op de controle van de Begrotingsrekeningen van 2001 - 2021, evenals op de afhandeling hiervan.

In 's lands vergaderzaal is op vrijdag 24 februari 2023 de ontwerpwet houdende vaststelling van de Staatsbegroting van uitgaven en ontvangsten voor het dienstjaar 2023 (Wet Staatsbegroting 2023), goedgekeurd met 27 stemmen vóór en 12 tegen.

De Rekenkamer heeft als zelfstandig bestuursorgaan haar begroting ingediend. Met de goedkeuring van de Staatsbegroting is de positie van de Rekenkamer als zelfstandig bestuursorgaan volledig geïmplementeerd. Verder heeft de Rekenkamer meer financiële ruimte gehad om haar doelen te realiseren. Helaas heeft de Rekenkamer door de late goedkeuring en bekrachtiging van de begroting 2023, weinig ruimte over gehad om de middelen te besteden.

Een voornamelijk uitdaging is het feit dat de resolutie inzake de regels en protocollen met betrekking tot de uitvoering van de begroting door de zelfstandige bestuursorganen (met name voor de Rekenkamer) nog steeds niet beschikbaar is gesteld aan de Rekenkamer door MinFin. Het is zaak dat MinFin met spoed hieraan werkt. Vanaf 2012 is de Rekenkamer in overleg geweest met de daarvoor in aanmerking komende overheidsinstanties om haar personeel beter te waarderen. Het bewerkstelligen van onder andere een toelage voor het personeel heeft nagenoeg tien jaren geduurd. De Rekenkamer zal zich blijven inzetten om haar personeel zoveel als mogelijk een adequate 'werk-omgeving' te bieden.

Volgens het Reglement van Orde van de Rekenkamer besluitnummer 4 artikel 1 leggen ambtenaren voor hun ambtsaanvaarding in een vergadering van de Rekenkamer in handen van de voorzitter hun eed (belofte) af. Tijdens de 767^e Collegevergadering van de Rekenkamer gehouden op 19 december 2023 hebben drie (3) personeelsleden van de Rekenkamer de eed/ belofte gedaan in handen van de Voorzitter van de Rekenkamer.

Per schrijven van 03 februari 2023 briefnummer 0071.23 met als kenmerk NV/231/va heeft de Rekenkamer aan DNA te kennen gegeven dat met inachtneming van de *Wet Rekenkamer Suriname 2019 artikel 35 lid 2* zij het besluit heeft genomen om over te gaan tot publicatie van alle verslagen en rapporten op haar website. Aangezien "Transparantie" en "Verantwoording" heel hoog staan aangeschreven bij de Rekenkamer, heeft zij door haar sociaal maatschappelijke verantwoordelijkheid naar de burger toe, besloten dat alle rapporten van de Rekenkamer aangeboden worden aan DNA en simultaan gepubliceerd worden op haar website www.rekenkamer.sr.

De opbouw van het verslag ziet er verder als volgt uit:

- Hoofdstuk 1 betreft informatie over de wettelijke grondslag, de visie, de missie, de taken, de kerncompetentie, het mandaat en het beleid van de Rekenkamer;
- Hoofdstuk 2 handelt over het College, het Bureau van de Rekenkamer, de personele en financiële aangelegenheden van de Rekenkamer;
- Hoofdstuk 3 verschaft inzichten over de financiële administratie van de staat in het dienstjaar 2023;
- Hoofdstuk 4 geeft een uiteenzetting over de onderzoeken en publicaties van de Rekenkamer.

1. Over ons

De Rekenkamer behoort tot de 'Hoge Colleges van Staat' en is een bij wet ingesteld constitutioneel orgaan dat tot taak heeft toezicht te houden op de besteding van de staatsgelden en tevens controle uit te oefenen op het geldelijk beheer van de overheid in de ruimste zin des woord.

In dit hoofdstuk belichten wij de wettelijke grondslagen en onafhankelijkheid, de typen onderzoeken, het beleid en de speerpunten daarvan.

1.1 Wettelijke grondslag en onafhankelijkheid

De wettelijke grondslag van de Rekenkamer is vastgesteld in de *Grondwet van 1987*, met name *artikel 149 tot en met 152 en 156* (S.B. 1987 no. 116, gewijzigd bij S.B. 1992 no. 38), de *Wet Rekenkamer Suriname 2019* (S.B. 2019 no. 102), de *Comptabiliteitswet 2019* (S.B. 2019 no. 98) en het *Comptabiliteitsbesluit* (G.B. 1953 no. 100), de wijzigingen meegerekend.

Het mandaat van de Rekenkamer is vastgesteld in de *artikelen 149 tot en met 152 van de Grondwet* S.B. 1987 no. 116, gewijzigd bij S.B. 1992 no. 38 en de *Wet Rekenkamer Suriname 2019* (S.B. 2019 no. 102).

De Rekenkamer houdt als onafhankelijk instituut het toezicht op de financiële huishouding van de overheid. Zij bewaakt de belangen van de maatschappij aangaande het financieel en doelmatig beheer van de middelen van de Staat Suriname, door te controleren of de departementen van Algemeen Bestuur zich conformeren aan de geldende en toepasselijke wet- en regelgeving. Daarnaast controleert zij de juistheid, volledigheid en het bestaan van de middelen van de Staat die door de departementen worden verantwoord in hun financiële verslagen.

1.1.1 Missie

“Bijdragen aan goed openbaar bestuur, integriteit, kwaliteit en legitimiteit van de gehele Surinaamse overheid”.

Om onze missie te bereiken, voorzien wij de Surinaamse overheid, het parlement en de gemeenschap van duidelijke, objectieve, onpartijdige en relevante rapporten, die zijn opgesteld op basis van de internationale controlestandaarden.

1.1.2 Visie

“Wij streven naar een status van een gerespecteerd en onafhankelijk instituut dat effectief en efficiënt bijdraagt aan het bevorderen van publieke transparantie en verantwoording van het beheer en de besteding van staatsmiddelen en -eigendommen”.

1.1.3 Taken

De *Wet Rekenkamer Suriname 2019, artikel 2*, omschrijft de taken van de Rekenkamer als volgt:

- Het uitoefenen van toezicht op de besteding van de staatsgelden;
- De goedkeuring van de rekening van ontvangsten en uitgaven;

- Controle op het geldelijk beheer van de overheid in de ruimste zin des woord als bedoeld in artikel 149 lid 1 van de Grondwet.

1.1.4 Mandaat Rekenkamer

De Rekenkamer onderzoekt de inkomsten en uitgaven van de overheid. Dit wordt gedaan door het verrichten van:

- rechtmatigheidsonderzoek;
- doelmatigheidsonderzoek.

Rechtmatigheidsonderzoek

Bij het rechtmatigheidsonderzoek wordt gecontroleerd of de begrotingsrekening (BR) en/of de jaarrekening van overheidsorganisaties en parastatale instellingen zijn opgemaakt in overeenstemming met de vastgestelde begrotingswetten en voorschriften. Daarnaast wordt onderzocht of bij het innen van ontvangsten en het doen van betalingen de ter zake geldende wettelijke voorschriften en besluiten van het bevoegd gezag in acht zijn genomen en of de schuldvordering van de staat niet is verjaard. Ook de processen ten aanzien van de aanvraag en uitvoering van besluiten van de regering, worden getoetst op basis van de geldende en toepasselijke wet- en regelgeving.

Het onderzoek wordt uitgevoerd in overeenstemming met de International Standards of Supreme Audit Institutions (ISSAIs) met betrekking tot rechtmatigheidsonderzoek (ISSAIs 400 en 4000) zoals vastgelegd in het inmiddels updated Handboek Rechtmatigheidsonderzoek van de Rekenkamer van Suriname.

De BR 2021 is op 23 februari 2023 ontvangen van de minister van Financiën en Planning en de controle is in het 1^e kwartaal van 2023 van start gegaan. Voor de controle van de BR 2021 heeft de Rekenkamer de volgende methodologie gehanteerd, namelijk:

- Een analyse van de BR, waarbij is nagegaan of de BR is opgemaakt conform de wettelijke instructies van de *'Instructie informatieverstrekking ten behoeve van de samenstelling van de Begrotingsrekening'* van de Centrale Begrotingsboekhouding (CBB) en de Comptabiliteitswet.
- Afstemming met het ministerie om te bevestigen of de bedragen zoals gepresenteerd in het slot der rekening, in overeenstemming zijn met de informatie in de financiële administratie van het ministerie.

Het financieel onderzoek als onderdeel van het rechtmatigheidsonderzoek

De controle van de BR bestaat ook uit een financieel onderzoek waarbij de cijfers verantwoord in de BR worden getoetst op juistheid en volledigheid. Voor deze controle hanteert de Rekenkamer de volgende methodologie, namelijk:

- Gegevens- en systeemgerichte controle waarbij de gecontroleerde begrotingsposten zijn geselecteerd op basis van de vastgestelde materialiteit. De materialiteit voor het vaststellen van de te controleren posten is voor de Operationele uitgaven en de Programma's bepaald op basis van de

totale uitgaven en voor de Middelenbegroting op basis van de totale ontvangsten uit de BR van het ministerie.

- Op basis van een risicoanalyse worden de cijfers in de verantwoording nader getoetst op juistheid, volledigheid, rechtmatigheid, tijdigheid en bestaan.

Conform *artikel 24 lid 3 van de Wet Rekenkamer Suriname 2019* maakt de Rekenkamer bij haar controlewerkzaamheden ook gebruik van de controleverslagen van de CLAD. Hierbij wordt het accent gelegd op de geconstateerde tekortkomingen, onrechtmatigheden en de aangedragen aanbevelingen voor het ministerie/ directoraat.

Doelmatigheidsonderzoeken

Volgens *artikel 30 lid 1 van de Wet Rekenkamer Suriname 2019* ziet de Rekenkamer erop toe dat de vorderingen en verplichtingen van de Staat met de vereiste voortvarendheid worden geliquideerd en dat alle gelden en goederen van de Staat doelmatig worden beheerd.

Naast doelmatigheidsonderzoeken worden er ook doeltreffendheidsonderzoeken uitgevoerd.

De Rekenkamer is in het verslagjaar gestart met twee pilot-onderzoeken die uitgevoerd worden middels een on-the-job training inzake doeltreffendheidsonderzoek. De Rekenkamer zal na de beëindiging van de pilot-onderzoeken de uitvoering van doelmatigheids- en doeltreffendheidsonderzoeken conform de wet voortzetten.

Onderzoeken op verzoek

Op verzoek van DNA kan de Rekenkamer benaderd worden om specifieke onderzoeken uit te voeren. Het besluit hiertoe wordt door DNA genomen bij gewone meerderheid van stemmen. Dit verzoek, vergezeld van het parlementairbesluit, geschiedt door de voorzitter van DNA en het wordt vervolgens doorgeleid naar de Rekenkamer (*Wet Rekenkamer Suriname 2019, artikel 28 lid 7*).

Speciale onderzoeksbevoegdheden

De *Comptabiliteitswet 2019* en de *Wet Rekenkamer Suriname 2019* verplichten alle overheidsinstellingen en -organisaties om informatie te verstrekken aan de Rekenkamer. De Rekenkamer is bevoegd om alle goederen, administraties, documenten en andere informatiedragers op de door haar aan te geven wijze te onderzoeken (*Wet Rekenkamer Suriname 2019, artikel 28 lid 2b*).

1.1.5 Beleid Rekenkamer

Het beleid van de Rekenkamer is gebaseerd op een drietal beleidsdocumenten. Het meerjarig beleid van de Rekenkamer zoals beschreven in de onderstaande documenten wordt als leidraad gevolgd.

- Het eerste document is het concept Strategisch Plan 2024-2027, waarbij er aandacht wordt besteed aan de strategische doelen van de Rekenkamer voor de komende vier (4) jaren. Dit document is tot stand gekomen na evaluatie van het concept Strategisch Plan 2020 - 2024, met als leidraad de goedgekeurde *Wet Rekenkamer Suriname 2019* en de samenwerking tussen de

Rekenkamer en de INTOSAI Development Initiative (IDI) in oktober 2019. De basis voor de inhoud is eveneens het meerjaren actieplan, voortgevloeid als resultaat van het uitgevoerde “Supreme Audit Institutions Performance Measurement Framework” (SAI PMF) toetsing in april 2023. Voor uitgebreide informatie en details wordt verwezen naar het nog uit te brengen Strategisch Plan voor de periode 2024-2027 van de Rekenkamer.

- Het tweede document betreft het Sectorplan 2021 - 2026 dat op verzoek van MinFin, in februari 2021 is samengesteld en aangeboden ten behoeve van het Meerjaren Ontwikkelingsplan 2022 - 2026 (MOP 2022 - 2026). Het Sectorplan is gebaseerd op de plannen zoals vastgesteld in het concept Strategisch Plan 2020 - 2024 van de Rekenkamer. Het Sectorplan geeft een meer gedetailleerd overzicht van te ondernemen acties en de verwachte resultaten uitgewerkt op jaarbasis. Verder worden in het plan de activiteiten op jaarbasis gekwantificeerd en worden de financiële consequenties uitgerekend. Echter, de benodigde financiële middelen en budgettaire tabellen moeten steeds aangepast worden omdat het plan is geschreven op basis van de unificatiekoers³ van het dienstjaar 2020.
- Het derde document betreft het projectvoorstel in verband met nieuwe beleidsdoelen inzake het Makandra programma en specifiek gericht op de samenwerking met ARN.

Speerpuntenbeleid

De belangrijkste strategische doelen van de Rekenkamer in het concept strategisch plan 2024 - 2027 zijn:

- in het kader van goed overheidsbestuur (Good Governance) een voorbeeldinstelling zijn binnen de publieke sector;
- het presenteren van kwalitatief goede rapporten c.q. aanbevelingen aan de onderzochte instellingen (auditees) en alles in het werk stellen opdat zoveel mogelijk de controlebevindingen en aanbevelingen door de gecontroleerde instituten worden geïmplementeerd c.q. opgevolgd.

Deze beleidsdoelen zijn verder uitgewerkt in de onderstaande actiepunten namelijk:

- Het verantwoorden van het eigen gevoerde beleid om de transparantie van de eigen organisatie te vergroten;
- Het bevorderen van de betrokkenheid van vooral de belangrijkste stakeholders van de Rekenkamer (de overheid, DNA, MinFin, de media, de gemeenschap en de interne stakeholders);
- Het uitvoeren en tijdig afronden van de audits en het tijdig publiceren van de rapporten van rechtmatigheidsonderzoeken, financiële onderzoeken en doelmatigheids- en doeltreffendheidsonderzoeken;
- Het opvoeren van de kwaliteit van rechtmatigheidsonderzoeken en het toegankelijker maken van de rapportages voortvloeiende uit deze onderzoeken voor het grote publiek;
- Het uitvoeren van specifieke audits met betrekking tot internationale organisaties en gefinancierde projecten van de overheid.

³ Unificatiekoers 14.29 van de Centrale Bank van Suriname de dato 25 februari 2021

De financiering van het beleid vindt voornamelijk plaats vanuit de overheidsbegroting. Ten aanzien van trainingen wordt er ondersteuning gegeven door internationale organisaties, waaronder de Inter-American Development Bank (IDB). Voorts wordt ook bij onder andere de Worldbank, de International Organization of Supreme Audit Institutions (INTOSAI) en de Caribbean Organization of Supreme Audit Institutions (CAROSAI), gekeken naar de mogelijkheden tot ondersteuning middels schenkingen (grants) en/of technische assistentie.

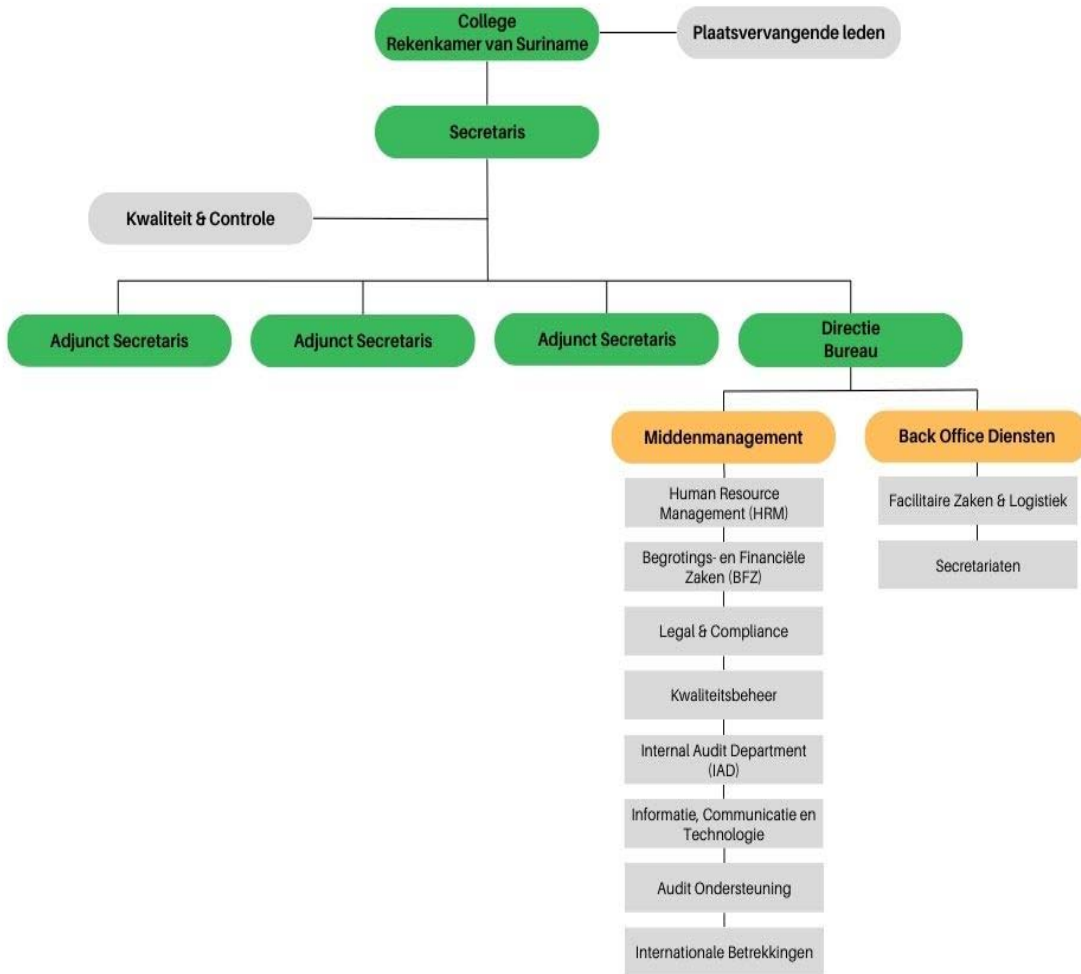
1.2 Kernwaarden

De Rekenkamer voert haar werkzaamheden uit op basis van de volgende vijf fundamentele kernwaarden:

- **Integriteit.** De Rekenkamer handelt - in woord en gedrag - in lijn met de ethische normen zoals beschreven in de Code of Ethics (ISSAI 130);
- **Professionaliteit.** De Rekenkamer voert haar werkzaamheden uit op basis van inhoudelijke vak-kennis van de INTOSAI Framework of Professional Pronouncements (IFPP) en ervaring met de toepassing ervan;
- **Transparantie en verantwoording.** De Rekenkamer is transparant en zij legt verantwoording af over de uitvoering van haar werkzaamheden;
- **Kwaliteitsgerichtheid.** De Rekenkamer draagt er zorg voor dat haar rapporten voldoen aan de Internationale Standaarden voor Supreme Audit Institutions (ISSAIs);
- **Leervermogen.** De Rekenkamer communiceert transparant over haar bevindingen met de gecontroleerden. Hierbij staat de Rekenkamer open voor nieuwe informatie en interpretatie, het bijleren van nieuwe kennis en werkgebieden en het nalaten van zaken die niet passen binnen het professioneel profiel.

1.3 Organisatiestructuur

De organisatiestructuur van de Rekenkamer is ingedeeld in de volgende hoofd organisatie-eenheden c.q. afdelingen.

Bron: Rekenkamer van Suriname

Figuur 1 Organisatiestructuur Rekenkamer van Suriname

1.4 Het College

Volgens *artikel 3 van de Wet Rekenkamer Suriname 2019*, S.B. 2019 no. 102, bestaat het College uit drie leden, te weten: een voorzitter, een ondervoorzitter en een lid. De Rekenkamer heeft daarnaast twee plaatsvervangende leden. De voorzitter van de Rekenkamer is de heer drs. Shaan R. Bhoendie, de ondervoorzitter mevrouw drs. Sieske E. Bonjaskie MMA, het lid de heer Rahul M.S.A. Makdoembaks BSc en het plaatsvervangend lid de heer Varun Y. Ramdin MSc.

Verder zijn krachtens de *Wet Rekenkamer Suriname 2019 artikel 3 lid 6* aan het College een secretaris en adjunct-secretarissen toegevoegd. De secretaris is mevrouw drs. Natasha H. Vredeberg MBA. Daarnaast wordt de secretaris ondersteund door twee adjunct-secretarissen, mevrouw drs. Rabia B. Imamdi en mevrouw drs. Aartie P. Kalidien MPA.

1.5 Bureau Rekenkamer

De instelling en de taakstelling van het Bureau is bij wet ingesteld ingevolge *artikel 36 van de Wet Rekenkamer Suriname 2019*.

De verantwoordelijkheid van het Bureau is om als een zelfstandig Bestuursorgaan (ZBO) de bedrijfsvoering in de ruimste zin des woords voor de Rekenkamer te verrichten. De organisatie- en functie-structurering en de daaruit voortvloeiende werkzaamheden zijn eveneens in handen van het Bureau. Het Bureau heeft als algemene taak het bieden van administratieve, personele, professionele en wetenschappelijke ondersteuning aan de Rekenkamer. Deze ondersteuning geschied op uiterst professionele wijze. Het Bureau draagt zorg voor het nodige personeel, niet alleen in kwantiteit maar ook in kwalitatieve zin die beantwoord aan de gestelde criteria om zodoende die optimale ondersteuning aan de Rekenkamer te kunnen bieden.

Het Bureau heeft een directie, bestaande uit een directeur en een onderdirecteur. Conform *de artikelen 37 en 40 van de Wet Rekenkamer Suriname 2019* juncto *artikel 3* van de Personeelwet is de directie het bevoegd gezag ten aanzien van het personeel dat onder haar ressorteert. De huidige directie wordt gevormd door de heer drs. Nelson C. Chen Poun Joe MSc MBA, directeur, en de heer drs. Oswald Walker MPA, onderdirecteur.

1.6 Personeel

Het totale personeel van de Rekenkamer kan opgesplitst worden in twee groepen, namelijk een categorie van bijzondere landsdienaren die bij wet worden benoemd te weten: het College (voorzitter, ondervoorzitter, lid en plaatsvervangende leden), de secretaris, de adjunct-secretarissen en de gecertificeerde auditors.

De andere categorie betreft de functionarissen die ressorteren onder het Bureau, bestaande uit landsdienaren conform de Personeelswet en zij worden voornamelijk bezoldigd op basis van de FISO-regeling. Daarnaast zijn er enkele contractanten in dienst op basis van een arbeidsovereenkomst. In bijlage 1 van dit rapport treft men een overzicht van het personeel van de Rekenkamer.

De huidige personeelsbezetting is weergegeven in tabel 1.

Tabel 1 Personeelsbezetting dienstjaar 2023

Categorie	Aantallen
College	4
Management	3
Directie Bureau	2
Contractanten	2
Hoger Kader	18
Middenkader	11
Lager Kader	6
Totaal	46

Bron: Rekenkamer van Suriname

Aan het eind van het dienstjaar 2023 bestond het totaal personeelsbestand van de Rekenkamer uit zesenvestig personen, inclusief twee contractanten.

Met betrekking tot de uitstroom bij de Rekenkamer kan aangegeven worden dat één medewerker de dienst heeft verlaten vanwege het bereiken van de pensioengerechtigde leeftijd. Eén functionaris is vanwege bijzondere omstandigheden niet in actieve dienst.

Er zijn drie (3) nieuwe medewerkers indienstgetreden bij het Bureau van de Rekenkamer in 2023.

De werving/sollicitatie campagne die door het Bureau werd ingezet in 2020 om nieuw personeel aan te trekken, wordt verder voortgezet om de Rekenkamer in staat te stellen om haar grondwettelijke taken uit te kunnen voeren. Het wervingsproces staat echter onder druk vanwege de lage bezoldiging bij de overheid in vergelijking met de private sector.

Tabel 2 is een weergave van het personeelsbestand naar leeftijd. Het grootste deel van de personeelsleden zit in de leeftijdsklasse van 41 tot en met 50 jaar (40%), waarvan de meeste leden vrouwen zijn.

De kleinste groep qua leeftijd zit in de categorie 61-plus. Deze leden zijn gepensioneerde arbeidscontractanten.

Tabel 2 Personeelsleden naar leeftijd en gender

Leeftijd	Aantal	Man	Vrouw
21 - 30	4	1	3
31 - 40	11	3	8
41 - 50	19	4	15
51 - 60	9	2	7
61 >	3	2	1
Totaal	46	12	34

Bron: Rekenkamer van Suriname

Permanente educatie van het personeel geniet prioriteit bij de Rekenkamer. De Rekenkamer streeft ernaar om het personeel zoveel als mogelijk te trainen opdat de leden de huidige ontwikkelingen binnen hun eigen vakgebied kunnen bijhouden. In het dienstjaar 2023 is in het kader van capaciteitsopbouw het teambuilding project in samenwerking met de IDB voortgezet. Dit is vanaf 2022 een blijvend onderdeel van een middellange termijn programma van het HRM-beleid en het heeft jaarlijks een terugkerend karakter.

Er participeren momenteel drie (3) medewerkers aan de hbo-opleiding Bestuurskunde en Overheidsmanagement van het Ministerie van Binnenlandse Zaken (BIZA). Verder zijn drie (3) medewerkers gestart met hun masterstudie aan het Lim A Po Institute for Graduates. Een (1) medewerker volgt het Public Administration programma en twee (2) volgen de Master of Accounting program. Voor de afdeling Begrotings- en Financiële Zaken (BFZ) zijn er gedurende het dienstjaar diverse sessies geweest vanuit MinFin, waarbij informatie werd uitgewisseld omtrent het IFMIS waar de financiële administratie van de Overheid wordt verwerkt. De Information and Communication Technology (ICT)-medewerker is gestart met een training 'A+ PC repair' en 'CWN/NWP'. Deze training zal haar in staat stellen bij te blijven met de nieuwe technologische ontwikkelingen op het gebied van ICT. De voorzitter en de directeur hebben in het dienstjaar een training "Advance training Fraude analyse en onderzoek" met de nadruk op digitale technologie gevolgd. De Voorzitter heeft ook geparticipeerd aan de 'IDI Masterclass on SAIs and Public Financial Management' die van 3 tot en met 5 mei 2023 in Manilla, Filipijnen werd gehouden.

De afdeling HRM assisteert elk personeelslid die behoefte heeft om te participeren aan een training of opleiding. Uiteraard moet deze opleiding wel affiniteit hebben met de werkzaamheden van belanghebbenden bij de Rekenkamer.

1.7 Financiën

1.7.1 Begroting

De Rekenkamer heeft inzake haar financiële dienstuitvoering sinds de inwerkingtreding van de Wet Rekenkamer Suriname 2019 nu volledige autonomie verkregen en vanaf het dienstjaar 2023 dient zij als zelfstandig bestuursorgaan (ZBO) een eigen begroting in bij MinFin, waarna deze wordt goedgekeurd door DNA.

In de tabellen 3 tot en met 6 zijn de rapportages van de begrotingsuitvoering van de Rekenkamer met betrekking tot het dienstjaar 2023 weergegeven. Dit betreft voorlopige cijfers aangezien de administratieve afsluiting van het dienstjaar 2023 nog niet officieel heeft plaatsgevonden. De officiële cijfers worden beschikbaar gesteld door de Centrale Begrotingsboekhouding (CBB) van MinFin.

1.7.2 Operationele uitgaven

De Lonen en Salarissen (610) en de Sociale Premies (611).

De realisatie van deze uitgaven is lager uitgevallen vanwege het feit dat het gewenste aantal indiensttredingen niet is behaald. Ten aanzien van de posten gebruik van goederen en diensten (612) en sociale uitkeringen (616), is de realisatie van de verplichtingen lager uitgevallen, vanwege beperkingen in de financiële dienstuitvoering.

Voor wat betreft de realisatie van inventaris- en transportmiddelen geldt ook een lage realisatie vanwege beperkingen in de financiële dienstuitvoering. Om de gestelde doelen van de Rekenkamer te bereiken, is het van belang dat door MinFin het uitvoeringsbesluit inzake de begroting van de Rekenkamer zo spoedig mogelijk wordt vastgesteld, zodat de Rekenkamer haar beleidsprogramma's kan uitvoeren. Door de onvolkomenheden in de uitvoeringsrichtlijnen heeft de dienstvoering van de Rekenkamer enorme stagnatie ondervonden in 2023. Zo bleef het begrote bedrag van SRD 1.500.000,- voor aanschaf van transportmiddelen voor de dienst wederom volledig onbenut.

Tabel 3 Begroting en totale uitgaven operationele uitgaven 2023

(Bedragen x SRD 1.000)

Artikel nummer	Artikel omschrijving	(1) Vastgestelde begroting		(2) Realisatie		(3)=(2)-(1) Verschil realisatie en vastgestelde begroting	
		Verplichtingen	Uitgaven	Verplichtingen	Uitgaven	Verplichtingen	Uitgaven
	Totale Uitgaven	45.011	45.011	17.783	17.366	-27.228	-28.043
	Apparaatsuitgaven	25.611	25.611	17.783	17.366	-7.828	-8.643
	Lopende uitgaven	23.411	23.411	17.385	16.968	-6.026	-6.443
610	Lonen en Salarissen	15.911	15.911	12.356	12.356	-3.555	-3.555
611	Sociale premies	2.000	2.000	1.062	1.062	-938	-938
612	Gebruik van goederen en diensten	5.000	5.000	3.958	3.541	-1.042	-1.042
616	Sociale uitkeringen	500	500	9	9	-491	-491
	Kapitaaluitgaven	2.200	2.200	398	398	-1.802	-1.802
620	Inventaris	700	700	398	398	-302	-302
621	Transportmiddelen	1.500	1.500	0	0	-1.500	-1.500

Bron: Begrotings- en Financiële Zaken Rekenkamer

1.7.3 Programma's

De gestelde beleidsdoelen zijn in het dienstjaar 2023 wederom niet gerealiseerd. In het kader van de technische samenwerking is met de IDB het programma 'Strengthening Corporate Governance of SAI's in Caribbean Countries' gelanceerd, met als doel om de institutionele capaciteit van drie rekenkamers in het Caribisch gebied, waaronder de Rekenkamer van Suriname te versterken. Sinds de COVID-19 Pandemie is wereldwijd de vraag toegenomen voor toezicht op discretionaire uitgaven van de overheden. De Technical Cooperation (TC) van de IDB heeft de Rekenkamer voorzien van de nodige instrumenten om meer toezicht en controle te kunnen houden op de transacties binnen het financieel stelsel van de overheid.

Dit kwam tot stand middels een financial audit training project waarbij aan de auditors kennis en vaardigheden zijn bijgebracht die vereist zijn voor het uitvoeren van financial audits volgens internationale standaarden. Hieronder treft men desbetreffende tabel aan met de genoemde programma's die helaas niet zijn uitgevoerd vanwege het niet beschikbaar stellen van de middelen door MinFin.

De financiering van bepaalde projecten is dankzij de bilaterale en multilaterale relaties met buitenlandse organisaties/donoren zoals de IDB mogelijk geweest. Ondanks de goedkeuring en afkondiging kon de begroting niet adequaat aangesproken worden aangezien de bijbehorende procedures en protocollen vanwege MinFin betreffende Zelfstandige Bestuursorganen (ZBO) nog niet 'in place' zijn. De leiding van de Rekenkamer is constant in overleg met het ministerie hieromtrent, maar helaas is een bevredigend resultaat in 2023 uitgebleven. De financiering van haar activiteiten vond weliswaar plaats uit de begroting maar middels contante kredietopeningen. Dit maakte het mogelijk reguliere uitgaven te doen om de organisatie "draaiende" te houden maar er konden geen investeringen gepleegd worden. Hierdoor konden de voorgenomen beleidsprogramma's niet worden uitgevoerd, hetgeen een uitdaging was voor de Rekenkamer.

Tabel 4 Begroting en totale programma's 2023

(Bedragen x SRD 1.000)

Artikel nummer	Artikel omschrijving	(1) Vastgestelde begroting	(2) Realisatie	(3)=(2)-(1) Verschil realisatie en vastgestelde begroting	Artikel omschrijving	(1) Vastgestelde begroting
		Verplichtingen	Uitgaven	Verplichtingen		Verplichtingen
	Programma-uitgaven	19.400	19.400	0	-19.400	-19.400
0284	Capaciteitsopbouw Rekenkamer	4.500	4.500	0	-4.500	-4.500
0285	Strengthening Corporate Governance of SAIS in Caribbean	2.200	2.200	0	-2.200	-2.200
0533	Beheer en Onderhoud Informatie Systemen	1.400	1.400	0	-1.400	-1.400
0770	Stakeholder	600	600	0	-600	-600

Artikel nummer	Artikel omschrijving	(1) Vastgestelde begroting	(2) Realisatie	(3)=(2)-(1) Verschil realisatie en vastgestelde begroting	Artikel omschrijving	(1) Vastgestelde begroting
		Verplichtingen	Uitgaven	Verplichtingen		Verplichtingen
	Engagement Strategy					
0771	Verbetering Quality Assurance & Quality Control	600	600	0	-600	-600
0534	Audit en Verantwoording	10.100	10.100	0	-10.100	-10.100

Bron: Begrotings- en Financiële Zaken Rekenkamer

1.7.4 Middelen

Ten aanzien van de begrote donormiddelen met het begrote bedrag van SRD 2.200.000,00, heeft er geen realisatie plaatsgevonden.

Tabel 5 Eindstatus middelen ontvangst 2023

(Bedragen x SRD 1.000)

Artikel nummer	Artikel omschrijving	(1) Vastgestelde begroting		(2) Realisatie		(3)=(2)-(1) Verschil realisatie en vastgestelde begroting	
		Ontvangsten		Ontvangsten		Ontvangsten	
	Totaal ontvangsten		2.200		0		-2200
52	Donormiddelen		2.200		0		-2.200
52200	Donor		2.200		0		-2.200

Bron: Begrotings- en Financiële Zaken Rekenkamer

1.7.5 Realisatie

De overheidsbijdrage in de begroting van de Rekenkamer is met een totaal verbonden bedrag van SRD 17.253.795,83 (inclusief lonen en salarissen alsook sociale premies) voor 38,33% benut, ten opzichte van het totaal begroot bedrag van SRD 45.011.000,00.

Tabel 6 Afsluiting realisatie van het dienstjaar 2023

Bedragen in SRD		
Begroting	45.011.000,00	100,00%
Verbonden en gerealiseerd	17.253.795,83	38,33%
Begrotingssaldo	27.757.204,17	61,67%

Bron: Begrotings- en Financiële Zaken Rekenkamer

In tabel 7 wordt de realisatie van de begroting van de Rekenkamer over de afgelopen 4 jaren gepresenteerd.

Tabel 7 Realisatie overzicht dienstjaren 2019 - 2023 in SRD

Realisatie overzicht 2019 - 2023 in SRD					
Code	Lopende Uitgaven	2019	2020	2021	2022
610	Lonen en Salarissen	3.679.807,89	4.395.478,09	4.288.285,85	6.553.494,54
611	Sociale Premies	301.833,62	363.931,07	350.987,29	590.744,22
612	Gebruik van goederen en diensten	307.198,72	221.496,85	472.905,29	669.711,96
616	Sociale uitkeringen	-	-	3.960,00	3.430,00
Totale Lopende Uitgaven		4.288.840,23	4.980.906,01	5.116.138,43	7.817.380,72
Code	Kapitaaluitgaven	2019	2020	2021	2022
620	Inventaris	-	-	526.020,00	-
Totale Kapitaaluitgaven		-	-	526.020,00	-
Code	Programma's	2019	2020	2021	2022
1201	Institutionele Versterking	-	-	-	-
0284	Capaciteitsopbouw Rekenkamer	-	-	-	-
0285	Strengthening Corporate Governance of SAI's in the Caribbean	-	-	-	2.579.263,06
0533	Beheer en Onderhoud Informatie Systemen	-	-	-	-
0770	Stakeholders Engagement Strategy	-	-	-	-
0771	Verbetering Quality Assurance & Quality Control	-	-	-	-
0534	Audit en Verantwoording	-	-	-	-
Totale Programma's		-	-	-	2.579.263,06
Code	Middelen (Inkomsten)	2019	2020	2021	2022
52	Donormiddelen	10.000,00	-	256.800,00	2.579.263,06
53	Niet Belasting Middelen	-	-	-	-
Totaal Middelen		10.000,00	-	256.800,00	2.579.263,06

Bron: Begrotings- en Financiële Zaken Rekenkamer

Enkele noodzakelijke uitgaven zijn niet ten uitvoering gebracht, te weten:

1. Aanschaf kantoorinventaris.
2. Aanschaf dienstvoertuigen.
3. Aanschaf/huur werkpand.
4. Aanschaf ICT-hardware.

Financieel jaarverslag van de Rekenkamer

De Rekenkamer gaat via het Bureau over tot het uitbrengen van haar financieel jaarverslag om de ontvangen en uitgegeven begrotingsmiddelen te presenteren. Dit jaarverslag voldoet aan alle vereisten behorende bij rechtspersoon Sui Generis. Het jaar 2022 wordt het eerste verantwoordingsjaar en zal dienen als vergelijkende cijfers bij het jaarverslag van 2023. Het jaar 2024 wordt het eerste gecontroleerde jaarverslag, waarin ook de voorbereidingen zullen worden getroffen om de verslaggevingsnorm van de International Financial Reporting Standards toe te passen. De controle geschiedt door een externe accountant. De publicatie zal plaatsvinden op website van de Rekenkamer.

1.7.6 Workshop IFMIS/Free Balance

Op 13 oktober 2023 organiseerde MinFin een workshop in samenwerking met het Free Balance team. De workshop had als doel om vanuit het perspectief van de stakeholders, het gehele veld van tekortkomingen en wenselijkheden met betrekking tot IFMIS te identificeren en overeenstemming te bereiken over een plan van aanpak. De vertegenwoordiger van de Free Balance gaf hierbij een presentatie. Aanwezig waren vertegenwoordigers van diverse ministeries, de CLAD en de Rekenkamer. Namens de Rekenkamer waren aanwezig een adjunct-secretaris, een auditor, het hoofd van BFZ en de Onderdirecteur van het Bureau van de Rekenkamer.

Op 18 oktober 2023 werd bovenvermelde meeting voortgezet - maar nu in een kleinere setting - met vertegenwoordigers van de Rekenkamer, CLAD en MinFin. Ditmaal was het een informatieve meeting. De bedoeling was om voornamelijk van de Rekenkamer en de CLAD te vernemen welke problemen zij ondervonden met betrekking tot IFMIS, bij het verrichten van hun werkzaamheden als controle instanties. Verder werd er een presentatie gehouden door Free Balance, waarbij de bestelbon (Purchase order) procedure werd belicht. Hierbij konden de vertegenwoordigers van de controle instanties aangeven op welke problemen zij stuitten. De Rekenkamer werd vertegenwoordigd door het Hoofd BFZ en de Onderdirecteur van het Bureau van de Rekenkamer.

1.7.7 Planningscommissie inzake het 70-jarig jubileum van de Rekenkamer

Ter voorbereiding van het 70-jarig bestaan van de Rekenkamer op 03 mei 2024, werd er een planningscommissie op 21 november 2023 ingesteld, bestaande uit medewerkers van diverse afdelingen met de Onderdirecteur van het Bureau als voorzitter van de commissie. Er is een activiteitenprogramma samengesteld.

Dit programma is al met het managementteam gedeeld en aangepast om tot een definitief programma te komen en dit ter goedkeuring aan te bieden aan het College. Verder zal het benodigde budget worden aangeboden aan MinFin ter goedkeuring.

1.8 Vooruitblik op 2024

In het jaar 2024 zal verder gewerkt worden aan de realisatie van de uitgestelde beleidsdoelen. In dat kader zal alles in het werk gesteld worden om de huisvesting en alles dat daarmee samenhangt te

verbeteren, omdat dit een randvoorwaarde is voor de verdere groei van de Rekenkamer. De groei vereist verruiming van de accommodatie om de geplande uitbreiding van het personeel te kunnen bewerkstelligen, en de noodzakelijke nieuwe afdelingen, vanwege de verzelfstandiging, te accommoderen.

De Rekenkamer zal haar beleid ten aanzien van de opleiding en training van het personeel voortzetten, evenals de verdere begeleiding en training van de auditors in het uitvoeren van de Financial Audits. Voorts zal het proces van aanwerving van auditors gecontinueerd worden. Op het gebied van de verschillende onderzoekstypen zal de focus gelegd worden op alle types, namelijk rechtmatigheids- en doelmatigheidsonderzoek. In het verslagjaar is reeds een aanvang gemaakt met “on-the-job” training in doelmatigheids- en doeltreffendheidsonderzoeken, waarbij twee (2) pilotonderzoeken worden uitgevoerd door twee (2) auditteams van de Rekenkamer. Dit wordt uitgezet. De financial audits vormen een onlosmakelijk deel van de aangehaalde onderzoekstypen. De Rekenkamer zal zich in de komende periode ook focussen op audits inzake de SDG's en klimaatverandering met een financieel belang die maatschappelijk relevant zijn.

De processen met betrekking tot de opmaak, de goedkeuring en de bekrachtiging van staatsbesluiten, alsook ook de aanpassing van “onze” wetten, zullen in 2024 worden voortgezet. Het gaat in deze om het Reglement van Orde van de Rekenkamer, de Wet Geldelijke Voorzieningen van de Rekenkamer en het Staatsbesluit van de organisatie, de werkwijze, de voorschriften en regelgeving van het Bureau. Intussen is een advocatenkantoor in de arm genomen om hierbij de nodige bijstand te verlenen.

Met de verruiming van de huisvesting zullen er ook investeringen noodzakelijk zijn in de inventaris, waaronder kantoormeubilair en apparatuur. De Rekenkamer werkt al geruime tijd met heel veel afgeschreven inventaris, die thans aan vervanging toe is en voor een groot deel vervangen moet worden. Het betreft vooral airco's, bureaustoelen en computerapparaten. Ook de aanschaf van de vervangingsonderdelen ten behoeve van de bestaande ICT-apparatuur, die in het dienstjaar 2023 niet op tijd afgerond kon worden, zal in 2024 wel verder uitgevoerd worden. De defecte telefooncentrale met bijbehorende telefoons zullen in het dienstjaar 2024 ook vervangen worden.

Vanwege de intensiteit van het werken in cloud collaboratie platformen, werken van op afstand, online meetings, webinars, conferenties en trainingen, zal de overstap gedaan worden naar glasvezelverbinding en de verhoging van de internetbandbreedte, zodat er weinig tot geen vertragingen meer plaatsvinden in het internetverkeer.

De geïmplementeerde cloud computing platform zal in het dienstjaar 2024 verder gestalte krijgen. De migratie van het informatie- en dataplatform zal gefinaliseerd worden, zodat de collaboratietools en toegang tot werkdocumenten vanuit afstand in werking kan treden voor de gebruikers. De organisatie communicatieplatform is niet alleen bestemd voor het delen van nieuws en informatie, maar ook voor de interactie tussen de medewerkers. Dit platform zal ook operationeel worden in 2024.

Ten aanzien van de data- en opslagbeveiliging zullen finaliserende stappen ondernomen worden om deze af te ronden en volledig operationeel te gaan. De bandbreedte van de huidige internetverbinding zal weliswaar eerst verhoogd moeten worden alvorens dit verder geïmplementeerd kan worden.

Door de verzelfstandiging van de Rekenkamer zal de website een volledig nieuw gezicht krijgen. De informatie over de nieuwe regelingen en werkwijze van de Rekenkamer zal opgebouwd worden ter vervanging van de huidige informatie op de website omtrent de structuur van de Rekenkamer.

Mogelijkheden om het wagenpark uit te breiden, zullen bekeken worden. De activiteiten van het audit-team en ook de ondersteunende afdelingen zullen ongetwijfeld toenemen waardoor uitbreiding van het aantal transportmiddelen om de veldonderzoeken zo efficiënt mogelijk uit te voeren, een dringende vereiste is. De uitvoering van het SES-project wordt verder voortgezet, waarbij workshops georganiseerd zullen worden.

2. Samenwerking en Institutionele versterking

De Rekenkamer heeft in het kader van internationale samenwerking, het lidmaatschap van de INTOSAI en CAROSAI bestendigd in 2023. Zij kan eveneens nog andere samenwerkingsverbanden aangaan met andere internationale organisaties. Verder worden de trainingen en webinars die het personeel heeft gevolgd, belicht.

In overeenstemming met het motto van INTOSAI, *“Mutual Experience Benefits All”*, is de uitwisseling van kennis en ervaringen tussen INTOSAI-leden en de bevindingen en inzichten die daaruit voortvloeien, een garantie dat de audit binnen de publieke sector voortdurend meegaat met nieuwe ontwikkelingen.

Ondanks de financiële beperkingen heeft de Rekenkamer getracht haar uitgestippeld beleid uit te voeren. Onder andere is het programma inzake training in financial audits gecontinueerd, waarbij de nadruk wordt gelegd op de controle van de BR van de overheid. De bijdrage van SOAB die de auditors heeft getraind en begeleid binnen dit traject van institutionele versterking is positief geweest.

2.1 Stichting OverheidsAccountantsBureau

Samenwerking met Stichting OverheidsAccountantsBureau

Op verzoek van de Rekenkamer is er door tussenkomst van IDB een contract # RG-T3646-P004 getekend, waarmede samenwerking tussen de Rekenkamer en SOAB is bekrachtigd in september 2022. Het doel van deze samenwerkingen betrof de technische ondersteuning c.q. training aan de auditors ter versterking van de *‘financial and compliance audit’* capaciteit van de Rekenkamer van Suriname, in de periode van (eind)november 2022-mei 2023.

In het verslagjaar heeft SOAB meerdere trainingen verzorgd aan de auditors van de Rekenkamer, met name: Dossiervorming, Verordening Gedrags- en Beroepsregels Accountants (VGBA), Interviewtechnieken en Risicoanalyse. Daarnaast vond door SOAB zowel fysieke als onlinebegeleiding en coaching plaats van auditors inzake de controle van de BR 2021.

De SOAB is een overheidsaccountantsdienst die gevestigd is op Curaçao en die gespecialiseerd is in controle van de publieke sector naar analogie van de dienstverlening van de CLAD. SOAB is geen onbekend instituut voor de Rekenkamer. Uit de samenwerking tussen de twee instituten is een project voortgekomen, namelijk: *“Strengthening the Financial Audit Capacity of the Rekenkamer van Suriname” (RG-T3646-P004)Project: Collaboration with SOAB*, dat gefinancierd werd door IDB.

Middels een on-the-job training door SOAB zijn in totaal 21 Begrotingsrekeningen (BR's) van negen (9) ministeries gecontroleerd en er is een Algemeen Rapport van Bevindingen gepresenteerd aan de Regering en DNA in mei 2023.

Als sluitstuk van deze samenwerking is in juni 2023 een slotnota/memo gepresenteerd. In deze slotnota is er een samenvatting gegeven van het ondersteunend werk dat is verricht, voorzien van enkele aandachtspunten om de controlecapaciteit van de Rekenkamer verder te versterken en te vergroten.

Tot slot zijn er enkele aandachtspunten gedeeld door SOAB om de controlecapaciteit van de Rekenkamer verder te versterken en te vergroten. Deze zijn onder meer:

- Audit tool/programma. De Rekenkamer beschikt nog niet over een audit tool/software om haar controles effectief en efficiënt uit te voeren volgens de internationale professionele auditing standaarden.
- Gebrek aan auditcapaciteit (kwantiteit en kwaliteit).
- “Risk-based” audit aanpak. (Reeds toegepast).
- Integratie van IT-audit in financiële audits.
- Datateam en data-analysetool.
- Unit kwaliteitscontrole en kwaliteitswaarborging.

Deze aandachtspunten worden meegenomen in het Strategisch plan van de Rekenkamer 2024 - 2027.

2.2 Samenwerkingsprogramma Rekenkamer en Algemene Rekenkamer

Met de goedkeuring van het Makandra programma van het Ministerie van Buitenlandse Zaken van Nederland in november 2020 zijn er vanaf 2021 zowel virtuele als fysieke verkenningsmomenten geweest tussen de Rekenkamer van Suriname en ARN waarbij onderlinge inzichten zijn gedeeld over de behoefte, uitdagingen en kansen die mogelijke randvoorwaarden kunnen scheppen voor een samenwerking. De verdere plannings- en verkenningssessies met ARN zijn begin 2023 van start gegaan. Hieruit is toen de keuze voor het verzorgen van training in DDO vastgesteld.

Op 15 maart 2023 werd het gezamenlijke projectvoorstel “Makandra samenwerking Rekenkamers Suriname en Nederland” door het Steering Comité tijdens zijn vergadering goedgekeurd. Deze samenwerking is gericht op capaciteitsversterking via workshops en on-the-job training met het oog op DDO, waarbij praktijkervaring en kennisoverdracht centraal staan. De samenwerking loopt tot en met juni 2025 en deze wordt gefinancierd uit het Makandra programma.

Het bestuurlijk overleg van voornoemde rekenkamers heeft van 3 tot 6 oktober 2023 in Den Haag plaatsgevonden. Een markante mijlpaal binnen dit Makandra programma was de ondertekening van de Memorandum of Understanding (MoU) op 6 oktober 2023.

De voorzitter van de Rekenkamer van Suriname, de heer Shaan Bhoendie en de Ondervoorzitter van ARN, mevrouw Barbara Joziasse, tekenden in aanwezigheid van collega's en genodigden deze MoU voor de samenwerking en kennis- en expertise uitwisseling.

MoU ondertekening, mevrouw Barbara Joziasse en de heer Shaan Bhoendie

Naast diverse werkbesprekingen ten kantore van ARN waren er ook andere werkbezoeken op het programma; onder andere bij de Tweede Kamer (met de Commissie Rijksuitgaven), de Auditdienst Rijk (ADR), de Rijksacademie voor Financiën, de Nationale Ombudsman, evenals een bezoek aan de Surinaamse ambassadeur in Den Haag, de heer Rajendre Khargi.

De Rekenkamer mag zeker terugzien op een zeer vruchtbaar bestuurlijk overleg want hiermee is ook de basis gelegd voor de hernieuwde bestuurlijke samenwerking in de nabije toekomst tussen beide instituties, ongeacht de voortgang van het Makandra programma, ná juni 2025.

In oktober 2023 is de eerste fase van het Makandra programma tussen de Rekenkamer en ARN uitgevoerd, waarbij door projectleiders van ARN-trainingen zijn verzorgd aan de auditors van de Rekenkamer.

Van 23 tot 27 oktober 2023 heeft de kick-off van de DDO 'on-the-job' training plaatsgevonden in Paramaribo, onder supervisie van twee (2) trainers van ARN. Deze training startte met de verkenning van de DDO-cyclus. Vervolgens zijn de technische bouwstenen van een onderzoeksvoorstel aan de hand van zeven (7) thematische workshops uitgewerkt. Tijdens deze workshops zijn twee (2) auditteams van de Rekenkamer aan de slag gegaan met de onderzoeksthema's Subsidieverlening bij het Nationaal Vervoer Bedrijf (NVB) en Exportbevordering van Agrarische producten en de teams hebben methodologisch gewerkt aan een projectvoorstel.

Elke workshop is door de trainers ingeleid met een korte presentatie over relevante theorie en ervaringen.

DDO-team samen met college leden en management bij de presentatie van projectvoorstellen

De eerste fysieke DDO-training is afgesloten met een presentatie van twee (2) concrete concept-projectvoorstellen door de teams. Tevens is er van gedachten gewisseld over manieren om de projectvoorstellen nog verder aan te scherpen. Inmiddels zijn beide projectvoorstellen door het College van de Rekenkamer goedgekeurd en zijn de teams momenteel bezig met de uitvoering van hun onderzoek.

Volgens planning zal de training in het 4^e kwartaal van 2024 worden afgerond middels de publicatie van het eindresultaat c.q. finale rapporten van de twee (2) uitgevoerde DDO-onderzoeken.

2.3 Teambuilding

In het kader van de capaciteitsopbouw wordt er een teambuildingprogramma opgestart om het "Team" gedachte meer gestalte te geven. Het doel van dit project is om de saamhorigheid te vergroten binnen de Rekenkamer en om in het bijzonder de onderlinge communicatie te bevorderen. Dit programma geniet hoge prioriteit voor de leiding van de Rekenkamer en het zal ook in 2024 worden voortgezet. Het programma is ontwikkeld voor de Rekenkamer en het is in oktober 2022 gestart.

2.4 Stakeholders Engagement Strategy

De leiding van de Rekenkamer is in het 4^e kwartaal van 2023 doorgegaan met het stakeholders engagement programma waarbij een campagne is begonnen om in totaal zeventien ministeries te bezoeken. Hierbij was een vertegenwoordiging van de Rekenkamer te gast bij de diverse ministers en

hun directie en staf. Ook in het kader van de 'imagebuilding' van de Rekenkamer van Suriname als onderdeel van SES heeft de Rekenkamer deze kennismakingssessies met de verschillende ministeries opgepakt. Tijdens de sessies is vaker gebleken dat functionarissen op de verschillende ministeries niet voldoende bekend zijn met onder andere de werkzaamheden van de Rekenkamer. Daarnaast worden bij deze sessies de minister en zijn directie en staf middels een korte presentatie ingelicht over onder andere het mandaat, de taken en de onderzoeken van de Rekenkamer en het verschil tussen CLAD en de Rekenkamer, waarna zaken inhoudelijk worden besproken en bediscussieerd. Gesteld kan worden dat deze campagne heel goed is ontvangen door de ministeries en er heel goede afspraken zijn gemaakt.

De kick-off heeft plaatsgevonden op 24 november 2023 op het Ministerie van Volksgezondheid en tot eind 2023 waren reeds veertien (14) ministeries bezocht. De delegatie van de Rekenkamer bestaat over het algemeen uit de voorzitter, de secretaris, de directie van het Bureau en een adjunct-secretaris, aangevuld met 1 collegelid. Uit de reacties is ook gebleken dat de presentatie en de sessies effectief en verhelderend zijn bevonden door de ministeries.

Fotocollage Stakeholders Engagement Strategy

2.5 Presentatie SAI-PMF resultaten

Van maandag 24 april tot en met woensdag 26 april 2023 werden de resultaten van het SAI-PMF Assessment bij de Rekenkamer aan belanghebbenden gepresenteerd door de consultant, de heer Joop Vrolijk. Samen met zijn collega, de heer, Ferdinand Pot was hij belast met het onderzoek. Dit onderzoek is een herhaalonderzoek van een in 2017 uitgevoerd onderzoek. Het is aangevraagd door het huidige College van de Rekenkamer en is gefinancierd door de IDB. Op maandag 24 april is het management en het personeel van de Rekenkamer (interne stakeholder) ingelicht over de resultaten.

Op dinsdag 25 april 2023 had de consultant een aparte werksessie met het managementteam van de Rekenkamer. Hierbij is zeer gedetailleerd gekeken naar de resultaten en er werd onder andere uitgelegd welke methodologie was gevolgd. Het actieplan dat aan de hand van de resultaten is geformuleerd, is ook gepresenteerd door de consultant. Op de laatste dag is er ook een presentatie gehouden, en wel specifiek voor de overige strategische stakeholders van de Rekenkamer. Onder andere waren aanwezig een vertegenwoordiger van DNA, de directeur van de CLAD en vertegenwoordigers van de IDB. Vervolgens is het rapport van deze IMF-assessment gedeeld met de volgende actoren, namelijk: IDB, CAROSAI, INTOSAI, IDI en het Rekenkamer personeel.

Fotomoment: Presentatie van SAI-PMF resultaten

2.6 Tripartite overleg

Overleg DNA, Financiën en Planning, Rekenkamer en CLAD

Op woensdag 13 juli 2023 is er een workshop georganiseerd door de Commissie Staatsuitgaven van DNA onder voorzitterschap van de heer Gajadien met betrekking tot het verbeteren van de relatie tussen DNA, MinFin, Rekenkamer en CLAD. Deze workshop was al eerder gepland maar hij kon vanwege uiteenlopende redenen niet plaatsvinden. Voor deze workshop was een 9-tal onderwerpen geïdentificeerd. De kern van de workshop was het ondernemen van acties die moeten leiden tot beter functionerende (efficiëntere en effectievere) controle-instituten: de Rekenkamer en CLAD. Met betrekking tot de behandelde onderwerpen zijn er besluiten genomen, onder andere ten aanzien van synchronisatie van de Wet Rekenkamer Suriname 2019 en de Comptabiliteitswet 2019. De participanten waren functionarissen van MinFin, de Rekenkamer, CLAD en de fractievoorzitters van DNA.

Op woensdag 2 augustus 2023 is er een tripartiet overleg geweest tussen MinFin, de Rekenkamer en de CLAD. Deze meeting stond onder leiding van de minister van Financiën en Planning. Aan de orde was onder andere synchronisatie van de Rekenkamerwet 2019 en de Comptabiliteitswet 2019. Door de adviseur van MinFin is dieper ingegaan op deze slotwetten. Ook ten aanzien van IFMIS zijn er

wederom opmerkingen gemaakt en vragen gesteld door zowel de Rekenkamer als CLAD. Hieruit bleek dat dit vraagstuk vrij complex is.

Op maandag 21 augustus 2023 is het overleg met de vaste Commissie Staatsuitgaven van DNA, de Rekenkamer, CLAD en MinFin gecontinueerd. Deze gesprekken hadden onder andere betrekking op het vaststellen van het Slot der Rekeningen over de dienstjaren 2020 en 2021. Uiteindelijk zal er een overgangswet geïnitieerd worden ter behandeling in DNA.

Fotomoment: overleg vaste Commissie Staatsuitgaven van DNA, de Rekenkamer, CLAD en MinFin

2.7 Cartac missie

Op uitnodiging van MinFin heeft de Rekenkamer in het verslagjaar met een delegatie bestaande uit managementleden, auditors en BFZ geparticipeerd aan een missie van de Caribbean Regional Technical Assistance Centre van IMF (CARTAC). De bedoeling van de missie was om het financieel systeem (Chart of Accounts) van de overheid te evalueren en mogelijk assistentie te verlenen voor verbeteringen. De Rekenkamer constateerde dat de missie van IMF breder georiënteerd was en er zijn voor wat betreft het functioneren van de controle-instituten vrij gedetailleerde vragen gesteld en er is door hen ook zelfevaluatie verricht. De missie was zeer tevreden met de participatie van de Rekenkamer. De Rekenkamer was aanvankelijk maar voor één dag uitgenodigd, maar vanwege het onderwerp is er gevraagd om bij elke sessie aanwezig te zijn, hetgeen ook werd gehonoreerd. Er is ook gebruik gemaakt van de gelegenheid om aftastend na te gaan of IMF hulp kan bieden ter versterking van de Rekenkamer.

Op 28 september 2023 is er een workshop gehouden door MinFin in samenwerking met de CARTAC-missie met als thema 'role of the line ministries in overall cashmanagement'. De bedoeling was dat de deskundigen van de ministeries en de ZBO's zoveel mogelijk input zouden geven met betrekking tot de geldmiddelen van de Staat op de rekeningen van de algemene banken. Het uiteindelijke doel van deze workshop was om invulling te geven aan de Treasury functie van MinFin. Namens de Rekenkamer hebben de adjunct-secretaris en het hoofd van BFZ geparticipeerd.

2.8 United Nations Convention against Corruption

In het kader van “Suriname als beoordelende Staat bij United Nations Convention against Corruption (UNCAC) Review van de Dominicaans Republiek” werd door de minister van Justitie en Politie een schrijven gericht aan de voorzitter van de Rekenkamer om deskundigen voor te dragen. In dit kader nemen namens de Rekenkamer de heer drs. N. Chen Poun Joe MSc MBA en mevrouw drs. A. Kalidien MPA, deel in de werkgroep.

Anti corruption training

De heer drs. N. Chen Poun Joe MSc MBA en mevrouw drs. A. Kalidien MPA, hebben in het verslagjaar ook geparticipeerd aan een online Anti-Corruption Training van het International Anti-Corruption Academy (IACA). Deze training werd in samenwerking met de IDB in de periode 11 tot en met 13 december 2023 verzorgd. Het IACA is een organisatie die onder andere Anti-corruptie educatie en trainingen aanbiedt aan professionals.

3. Financiële administratie staat

3.1 Overheidsontvangsten in het dienstjaar 2023

In het dienstjaar 2023 waren de totale ontvangsten van de Staat begroot op SRD 50.556.189.000,00.

De onderverdeling van de ontvangsten was als volgt:

- Belastingmiddelen.
- Niet-belastingmiddelen.
- Donormiddelen.
- Leningsopbrengsten.

In tabel 8 is een specificatie gegeven van de begrote en de gerealiseerde overheidsontvangsten in het dienstjaar 2023.

Tabel 8 Overzicht begrote en gerealiseerde ontvangsten dienstjaar 2023

(bedragen x SRD 1.000)

	Vastgestelde begroting I	Realisatie II	% (II/I)*100
Belastingmiddelen inclusief ontvangsten buiten de begroting (1)	21.055.105	21.710.228	103,11%
Niet-belastingmiddelen (2)	13.721.773	8.370.953	61,00%
Donormiddelen (3)	567.026	33.560	5,92%
Leningsopbrengsten (4)	15.212.285	8.133.983	53,47%
Ontvangsten buiten de vastgestelde begroting (5)	-	1.118.008	-
Totale ontvangsten (1+2+3+4+5)*	50.556.189	39.366.732	77,87%

Bron: Centrale Begrotingsboekhouding per februari 2024

*: voorlopige cijfers, inclusief ontvangsten buiten de begroting

Uit de bovenstaande tabel blijkt dat met betrekking tot de begrote belastingmiddelen sprake was van een overrealisatie van 3,11%. Bij de overige ontvangsten was er echter sprake van een onderrealisatie, waarbij de norm van 80% niet is gehaald. Er is tevens sprake geweest van realisatie van ontvangsten buiten de vastgestelde begroting.

In tabel 9 is een specificatie gegeven van de begrote en de ontvangen bedragen van zowel de directe als de indirecte belastingen in het dienstjaar 2023.

Tabel 9 Belastingontvangsten in het dienstjaar 2023

(bedragen x SRD 1.000)

Code	Belastingmiddelen	Vastgestelde Begroting (I)	Realisatie (II)	Vershil realisatie en vastgestelde begroting III=(II-I)	Vershil realisatie en vastgestelde begroting Percentage (%) IV=(III/I)
	Directe belastingen				
51010	Inkomstenbelasting (incl. Loonbelasting)	10.614.000	10.054.442	(559.558)	-5,27%
51020	Vermogensbelasting	8.178	4.789	(3.389)	-41,44%
51021	Huurwaardebelasting	7.862	3.251	(4.611)	-58,65%
51030	Loterijbelasting	2.910	7.405	4.495	154,47%
51031	Dividendbelasting	6.000	1.743.495	1.737.495	28.958,25%
51032	Casinobelasting	20.000	52.966	32.966	164,83%
51034	Bronbelasting	38.000	33.857	(4.143)	-10,90%
	Subtotaal Directe belastingen	10.696.950	11.900.205	1.203.255	11,25%
	Indirecte Belastingen				
51170	Invoerrechten	3.400.000	3.273.733	-126.267	3,71%
51173	Statistiekrechten	220.000	238.990	18.990	8,63%
51130	Omzetbelasting	420.000	508.153	88.153	20,99%
51175	Belasting Toegevoegde Waarde (BTW)	4.450.900	4.493.361	42.461	0,95%
51171	Uitvoerrecht op hout	629.869	470.118	-159.751	-25,36%
51140	Accijns op alcoholvrije dranken	257.489	206.477	-51.012	-19,81%
51141	Accijns op gedistilleerd	226.603	85.850	-140.753	-62,11%
51142	Accijns op bier	300.398	175.053	-125.345	-41,73%
51143	Accijns op rooktabak en sigaretten	270.681	243.733	-26.948	-9,96%
51161	Verbruiksbelasting motorbrandstoffen	171.000	101.533	-69.467	-40,62%
61162	Belasting op publieke gemakkelijkheden	11.215	13.022	1.807	16,11%
	Subtotaal Indirecte belastingen	10.358.155	9.810.023	(548.132)	-5,29%
	Totaal belastingmiddelen*	21.055.105	21.710.228	655.123	3,11%

Bron: Centrale Begrotingsboekhouding per 20 februari 2024

*: voorlopige cijfers

Uit de bovenstaande tabel blijkt dat met betrekking tot de directe belastingen sprake was van een overrealisatie van 11,25% terwijl met betrekking tot de indirecte belastingen sprake is van een onderrealisatie van 5,29%.

De niet-belastingmiddelen (NBM), die door middel van enige dienstverlening vanuit de diverse ministeries of directoraten of staatsorganen worden verkregen, waren voor het dienstjaar 2023 in totaal begroot op SRD 13.721.773.000,00.

In tabel 10 is een overzicht gegeven van de begrote en de ontvangen NBM over het dienstjaar 2023 per ministerie/directoraat/staatsorgaan.

Tabel 10 Niet-Belastingmiddelen in het dienstjaar 2023

(bedragen x SRD 1.000)

Nr.	Ministeries/ directoraten/ staatsorganen	Vastgestelde Begroting	Realisatie	Verschil	Ontvangen t.o.v. geraamd Percentage (relatief)
		I	II	III = II-I	IV=II/I*100
1	Justitie en Politie	43.534	0	-43.534	0,00%
2	Binnenlandse Zaken	30.008	26.965	-3.043	89,86%
3	Human Resource Management	693	493	-200	71,14%
4	Sportzaken	17	0	-17	0,00%
5	Defensie	5	12	7	240,00%
6	Buitenlandse Zaken International Business	59.093	13.523	-45.570	22,88%
7	Financiën	2.830.696	0	-2.830.696	0,00%
8	Belastingen	1.177.716	1.222.056	44.340	103,76%
9	Planning en Ontwikkelingsfinanciering	121	129	8	106,61%
10	Economische Zaken, Ondernemerschap en Technologische Innovatie	1.211	863	-348	71,26%
11	Landbouw, Veeteelt en Visserij	39.889	8.913	-30.976	22,34%
12	Mijnbouw	3.327.450	3.731.806	404.356	112,15%
13	Water	5	0	-5	0,00%
14	Energie	4.909.107	3.301.751	-1.607.356	67,26%
15	Arbeid, Werkgelegenheid en Jeugdzaken	5.385	4.519	-866	83,92%
16	Administratief en Technisch Beheer	251	572	321	227,89%
17	Volksgesondheid	634	2.341	1.707	369,24%
18	Bouw- en Stedebouwkundige Werken	1.411	2.185	774	154,85%
19	Civiel Technische Werken	458	1.346	888	293,89%
20	Openbaar Groen en Afvalbeheer	1.477	550	-927	37,24%
21	Onderzoek en dienstverlening	19.338	516	-18.822	2,67%
22	Transport	347.405	0	-347.405	0,00%
23	Grondbeleid en Bosbeheer	918.040	43.937	-874.103	4,79%
24	De Nationale Assemblée	24	24	0	100,00%
25	Hof van Justitie	780	690	-90	88,46%
26	Openbaar Ministerie	7.025	7.762	737	110,49%
	Totaal niet- belastingmiddelen*	13.721.773	8.370.953	(5.350.820)	61,00%

Bron: Centrale Begrotingsboekhouding per 20 februari 2024

*: voorlopige cijfers

Uit de bovenstaande tabel blijkt dat in het dienstjaar 2023 sprake was van een realisatie van 61% met betrekking tot de NBM. Bij enkele ministeries/directoraten, zoals Justitie en Politie, Sportzaken, Financiën, Water en Transport, was het gerealiseerd bedrag ten opzichte van het begroot bedrag nihil. Anderszijds was er sprake van een overrealisatie bij de ministeries/directoraten Defensie, Belastingen, Planning en Ontwikkelingsfinanciering, Mijnbouw, Arbeid, Werkgelegenheid en Jeugdzaken, Administratief en Technisch Beheer, Volksgesondheid, Bouw- en Stedebouwkundige Werken, Civiel Technische Werken en het Openbaar Ministerie.

Donormiddelen worden ontvangen in staatskas of een bankrekening van de Staat in het desbetreffende begrotingsjaar waarop de verantwoording betrekking heeft. Dit kan ook een schenking zijn in de vorm van goederen en diensten. In dit geval wordt de waarde van goederen en diensten als ontvangst aangemerkt, en als zodanig geregistreerd. Er dienen richtlijnen voor departementale en niet-departementale jaarrekeningen voor het dienstjaar 2023 vastgesteld te worden door CBB van MinFin.

Onderstaande tabel geeft een overzicht van de begrote en ontvangen donormiddelen over het dienstjaar 2023 per ministerie/ directoraat/ staatsorgaan.

Tabel 11 Donormiddelen in het dienstjaar 2023

(bedragen x SRD 1.000)

Nr.	Ministeries/ directoraten/ staatsorganen	Vastgestelde Begroting	Realisatie	Verschil	Percentage (relatief)
		I	II	III=II-I	IV=II/I*100
1	Justitie en Politie	104.810	0	-104.810	0%
2	Financiën	100.000	0	-100.000	0%
3	Planning en Ontwikkelingsfinanciering	30.016	1.805	-28.211	6%
4	Economische Zaken, Ondernemerschap en Technologische Innovatie	1.140	0	-1.140	0%
5	Landbouw, Veeteelt en Visserij	50.000	0	-50.000	0%
6	Water	58.675	0	-58.675	0%
7	Energie	32.000	0	-32.000	0%
8	Sociale Zaken en Volkshuisvesting	1.000	0	-1.000	0%
9	Algemeen Vormend Onderwijs	96.000	0	-96.000	0%
10	Volksgesondheid	32.000	13.690	-18.310	43%
11	Grondbeleid en Bosbeheer	46.847	13.998	-32.849	30%
12	Ruimtelijke Ordening en Milieu	10.788	3.581	-7.207	33%
13	De Nationale Assemblée	1.050	0	-1.050	0%
14	Openbaar Ministerie	500	486	-14	97%
15	Rekenkamer	2.200	0	-2.200	0%
	Totaal donormiddelen*	567.026	33.560	(533.466)	6%

Bron: Centrale Begrotingsboekhouding per 20 februari 2024

*: voorlopige cijfers

Uit de bovenstaande tabel blijkt dat in het dienstjaar 2023 bij vier instellingen sprake was van enige realisatie dan wel een onderrealisatie. Bij de overige instellingen was er geen sprake van realisatie van het begroot bedrag.

Leningsopbrengsten worden ontvangen in staatskas of een bankrekening van de Staat in het desbetreffende begrotingsjaar waarop de verantwoording betrekking heeft.

Onderstaande tabel 12 geeft een overzicht van de begrote en ontvangen leningen over het dienstjaar 2023 per ministerie/ directoraat/ staatsorgaan.

Tabel 12 Leningsopbrengsten in het dienstjaar 2023

(bedragen x SRD 1.000)

Nr.	Ministeries/ directorate/ staatsorganen	Vastgestelde Begroting	Realisatie	Verschil	Ontvangen t.o.v. geraamd Percentage (relatief)
		I	II	II-I	II/I*100
1	Buitenlandse Zaken International Business	15.000	0	-15.000	0%
2	Financiën	3.927.500	67.839	-3.859.661	2%
3	Planning en Ontwikkelingsfinanciering	9.089.600	6.697.125	-2.392.475	74%
4	Economische Zaken, Ondernemerschap en Technologische Innovatie	38.970	21.987	-16.983	56%
5	Landbouw, Veeteelt en Visserij	24.000	61.995	37.995	258%
6	Mijnbouw	22.350	0	-22.350	0%

Nr.	Ministeries/ directorate/ staatsorganen	Vastgestelde Begroting	Realisatie	Verschil	Ontvangen t.o.v. geraamd Percentage (relatief)
		I	II	II-I	II/I*100
7	Water	57.015	0	-57.015	0%
8	Energie	253.930	0	-253.930	0%
9	Sociale Zaken en Volkshuisvesting	445.014	0	-445.014	0%
10	Algemeen Vormend Onderwijs	100.000	129.529	29.529	130%
11	Beroeps Onderwijs	25.000	362.331	337.331	1449%
12	Cultuur	128.681	0	-128.681	0%
13	Volksgezondheid	75.708	221.501	145.793	293%
14	Civiel Technische Werken	1.009.517	571.676	-437.841	57%
	Totaal leningen*	15.212.285	8.133.983	-7.078.302	

Bron: Centrale Begrotingsboekhouding per 20 februari 2024

*: voorlopige cijfers

Uit de bovenstaande tabel blijkt dat in het dienstjaar 2023 bij Landbouw, Veeteelt en Visserij, Algemeen Vormend Onderwijs, Beroepsonderwijs en Volksgezondheid het gerealiseerd bedrag betreffende de leningsopbrengsten groter was dan het begroot bedrag.

Bij de overige instituten was er sprake van onderrealisatie of was anderszijds het gerealiseerd bedrag nihil.

Tabel 13 Ontvangsten buiten de vastgestelde begroting in het dienstjaar 2023
(bedragen x SRD 1.000)

Nr.	Ministerie/ directoraat	Vastgestelde Begroting	Realisatie	Verschil
		I	II	II-I
1	Belastingen	-	1.118.004	1.118.004
2	Landbouw, Veeteelt en Visserij	-	4	4
	Totaal Ontvangsten buiten de Vastgestelde begroting*	-	1.118.008	1.118.008

Bron: Centrale Begrotingsboekhouding per 20 februari 2024

*: voorlopige cijfers

3.2 Uitgaven van de staat in het dienstjaar 2023

De Comptabiliteitswet, G.B. 1952 no. 111, zoals laatstelijk gewijzigd bij S.B. 2015 no. 133, is komen te vervallen bij de inwerkingtreding van de Comptabiliteitswet 2019. Als gevolg hiervan is met ingang van het begrotingsjaar 2022 een nieuwe inrichting van de Staatsbegroting in werking getreden, waarbij er nieuwe richtlijnen zijn gepresenteerd qua samenstelling, verslaglegging en verantwoording van de begroting. Deze nieuwe inrichting van de begroting is van toepassing op alle departementen en Staatsorganen.

In deze paragraaf wordt informatie verschaft over de overheidsuitgaven van het begrotingsjaar 2023, waarbij voor de administratieve vastlegging geldend is het verplichtingenstelsel. Dit stelsel houdt in, dat bij een verplichting van een jaar wordt geraamd, het bedrag van de verplichting die in dat jaar

rechtstreeks ontstaat op grond van een verdrag, wet, staatsbesluit, districtsverordening, presidentieel besluit, resolutie, beschikking, verbintenis of op een controleerbare wijze vastgelegde afspraak tussen dienstonderdelen die, in dat jaar dan wel in een later jaar tot uitgaven leidt of kan leiden.⁴

De indeling van de begroting blijft als volgt:

- Titel I: Apparaatsuitgaven (Operationele Uitgaven): Deze is verder onderverdeeld in Lopende Uitgaven en Kapitaaluitgaven.
- Titel II: Programma's.
- Titel III: Middelenbegroting. Deze zijn de ontvangsten en bestaan uit Belastingmiddelen, Niet - belastingmiddelen, Donormiddelen en Leningen.
- Titel IV: Parastatalen.

De inrichting van de Staatsbegroting presenteert de overheidsuitgaven volgens de '**Vastgestelde begroting**', welke is opgesplitst in verplichtingen en uitgaven.

De verplichtingen houdt in de bedragen voor het aangaan van verplichtingen zoals vastgelegd in de begrotingswet en de uitgaven houdt in de bedragen voor het verrichten van uitgaven zoals opgenomen in de begrotingswet.

De Departementen en Staatsorganen dienen zich maandelijks te verantwoorden volgens een verantwoordingsstaat aan de afdeling CBB, waarin ook de '**Realisatie**' wordt verwerkt welke eveneens is opgesplitst in verplichtingen en uitgaven.

Voor wat betreft de verplichtingen worden verplichtingen vastgelegd die daadwerkelijk zijn aangegaan en bij de uitgaven worden de uitgaven vastgelegd die daadwerkelijk zijn gedaan.

De bedragen van de vastgestelde begroting en de realisatie over het dienstjaar 2023 worden hieronder gepresenteerd. De bedragen betreffen voorlopige cijfers die zijn gehaald uit de excel file "Samenvattend overzicht uitgaven 2023 per categorie december 2023", die de Rekenkamer op 20 februari 2024 ontvangen heeft van de afdeling CBB.

In tabel 14 zijn de desbetreffende bedragen weergegeven per ministerie/ directoraat/ staatsorgaan, uitgedrukt in absolute en relatieve cijfers.

⁴ Comptabiliteitswet 2019 (S.B. 2019 no. 98).

Tabel 14 Overzicht van de Totale Uitgaven (Operationele Uitgaven en Programma's) met bedragen van vastgestelde begroting en realisatie per ministerie/ directoraat/ staatsorgaan over 2023

(alle bedragen x SRD 1000)

#	Ministeries/ directoraten	Operationele Uitgaven + Programma's				Realisatie verplichtingen t.o.v. vastgestelde begroting verplichtingen	Realisatie uitgaven t.o.v. vastgestelde begroting uitgaven
		Vastgestelde Begroting		Realisatie			
		Verplichtingen	Uitgaven	Verplichtingen	Uitgaven		
1	Justitie en Politie	2.859.074	2.177.074	316.178	1.878.934	11%	86%
2	Binnenlandse Zaken: Binnenlandse Zaken	768.764	703.726	759.523	724.946	99%	103%
3	Binnenlandse Zaken: Human Resource	133.885	114.899	126.106	116.136	94%	101%
4	Regionale Ontwikkeling & Sport: Regionale Ontwikkeling	855.121	733.068	841.404	861.653	98%	118%
5	Regionale Ontwikkeling & Sport: Agrarische Ontwikkeling Binnenland	42.642	47.141	39.089	37.523	92%	80%
6	Regionale Ontwikkeling & Sport: Duurzame Ontwikkeling Afro-Surinamers Binnenland	72.807	79.678	62.379	58.125	86%	73%
7	Regionale Ontwikkeling & Sport: Duurzame Ontwikkeling Inheemsen	19.416	18.837	15.722	11.780	81%	63%
8	Regionale Ontwikkeling & Sport: Sportzaken	111.314	102.314	105.446	102.850	95%	101%
9	Defensie	854.733	762.168	843.628	761.227	99%	100%
10	Buitenlandse Zaken, International Business en Internationale Samenwerking	642.289	482.653	327.577	364.500	51%	76%
11	Financiën & Planning: Financiën	22.903.582	22.813.082	12.835.760	7.021.330	56%	31%
12	Financiën & Planning: Belastingen	321.102	328.023	221.323	214.942	69%	66%
13	Financiën & Planning: Planning en Ontwikkelingsfinanciering	4.967.195	6.766.213	4.935.534	2.491.704	99%	37%
14	Economische Zaken Ondernemerschap en Technologische Innovatie	286.745	243.698	150.129	108.728	52%	45%
15	Landbouw, Veeteelt en Visserij	1.273.662	1.255.562	1.032.603	561.594	81%	45%
16	Natuurlijke Hulpbronnen: Algemeen Beheer	40.821	35.786	39.174	36.880	96%	103%
17	Natuurlijke Hulpbronnen: Mijnbouw	43.647	41.862	18.992	15.570	44%	37%
18	Natuurlijke Hulpbronnen: Water	218.266	214.542	79.361	53.266	36%	25%
19	Natuurlijke Hulpbronnen: Energie	468.931	465.783	107.067	38.819	23%	8%
20	Arbeid, Werkgelegenheid en Jeugdzaken	213.571	213.571	192.954	87.177	90%	41%
21	Sociale Zaken en Volkshuisvesting	3.662.087	3.602.295	2.358.473	2.190.239	64%	61%
22	Onderwijs & Volksontwikkeling: Administratief en Technisch Beheer	1.431.914	1.396.900	1.314.086	1.171.607	92%	84%
23	Onderwijs & Volksontwikkeling: Algemeen Vormend onderwijs	1.933.805	1.691.282	1.712.619	1.609.032	89%	95%
24	Onderwijs & Volksontwikkeling: Beroepsopleiding	271.800	241.300	245.720	222.489	90%	92%

		Operationele Uitgaven + Programma's				Realisatie verplichtingen t.o.v. vastgestelde begroting verplichtingen	Realisatie uitgaven t.o.v. vastgestelde begroting uitgaven
		Vastgestelde Begroting		Realisatie			
#	Ministeries/ directoraten	Verplichtingen	Uitgaven	Verplichtingen	Uitgaven		
25	Onderwijs & Volksontwikkeling: Hoger en wetenschappelijk onderwijs	349.375	292.355	283.587	283.803	81%	97%
26	Onderwijs & Volksontwikkeling: Cultuur	161.361	160.733	30.475	24.594	19%	15%
27	Volksgezondheid	3.133.150	3.142.603	2.786.573	997.260	89%	32%
28	Openbare Werken: Bouw- en Stedenbouwkundige Werken	122.194	114.429	94.731	66.648	78%	58%
29	Openbare Werken: Civieltechnische Werken	1.812.540	1.806.140	1.185.827	826.095	65%	46%
30	Openbare Werken: Openbaar Groen en Afvalbeheer	429.867	418.198	404.334	345.130	94%	83%
31	Openbare Werken: Onderzoek en Dienstverlening	225.661	189.161	218.231	128.236	97%	68%
32	Transport, Communicatie & Toerisme: Toerisme	44.728	43.204	18.583	10.736	42%	25%
33	Transport, Communicatie & Toerisme: Algemene en Administratieve Zaken	55.560	43.856	38.875	36.257	70%	83%
34	Transport, Communicatie & Toerisme: Transport	477.124	420.102	311.713	248.399	65%	59%
35	Transport, Communicatie & Toerisme: Communicatie	48.481	48.481	6.389	3.175	13%	7%
36	Grondbeleid en Bosbeheer: Algemeen Beheer	66.891	46.600	63.811	61.179	95%	131%
37	Grondbeleid en Bosbeheer: Grondbeleid en Bosbeheer	111.254	103.447	62.984	60.568	57%	59%
38	Ruimtelijke Ordening en Milieu: Ruimtelijke Ordening	36.537	34.937	31.209	7.059	85%	20%
39	Ruimtelijke Ordening en Milieu: Milieu	53.818	53.858	41.611	21.101	77%	39%
40	Het Kabinet van de President	836.199	654.955	773.869	640.679	93%	98%
41	Het Kabinet van de Vice President	244.862	218.362	220.469	220.469	90%	101%
42	De Nationale Assemblée	177.196	162.676	129.462	69.621	73%	43%
43	Het Hof van Justitie	166.690	129.468	0	129.738	0%	100%
44	Het Openbaar Ministerie	58.925	43.963	23.943	52.285	41%	119%
45	Rekenkamer van Suriname	45.011	45.011	17.783	17.783	40%	40%
	Totale uitgaven *	53.054.597	52.703.996	35.425.306	24.991.866	67%	47%

Bron: Afdeling Centrale Begrotingsboekhouding 2024

*: voorlopige cijfers

In bovenstaande tabel is de realisatie van de verplichtingen en uitgaven vergeleken met de verplichtingen en uitgaven in de begrotingswet (vastgestelde begroting). De vastgestelde begroting in het begrotingsjaar 2023 is circa SRD 53.054.597.000,00 voor de totale verplichtingen en circa SRD 52.703.996.000,00 voor de totale uitgaven.

De realisatie in het begrotingsjaar 2023 is circa SRD 35.425.306.000,00 voor de totale verplichtingen en circa SRD 24.991.866.000,00 voor de totale uitgaven.

De totale realisatie van verplichtingen en uitgaven is 47% van de totale vastgestelde begroting.

Realisatie cijfers

De ministeries/directoraten met de hoogste realisatie van de verplichtingen in het dienstjaar 2023 zijn:

- Het directoraat Financiën (SRD 12,8 miljard). Dit is 36% van de totale verplichtingen.
- Het directoraat Planning en Ontwikkelingsfinanciering (SRD 4,9 miljard). Dit is 14% van de totale verplichtingen.
- Het Ministerie van Volksgezondheid (SRD 2,7 miljard). Dit is 8% van de totale verplichtingen.

De ministeries/directoraten met de hoogste realisatie uitgaven in het dienstjaar 2023 zijn:

- Het directoraat Financiën (SRD 7,0 miljard). Dit is 28% van de totale uitgaven.
- Het directoraat Planning en Ontwikkelingsfinanciering (SRD 2,4 miljard). Dit is 10% van de totale uitgaven.
- Het Ministerie van Sociale Zaken en Volkshuisvesting (SRD 2,1 miljard). Dit is 9% van de totale uitgaven.

3.3 Geregistreeerde leningen en stand staatsschuld

Geregistreeerde leningen

De documenten die ten bewijze van een geldelijke schuldverplichting of van een waarborgverplichting ten laste van de staat zijn opgemaakt, worden door de administrateur-generaal ter registratie aangeboden aan de Rekenkamer. Dit in gevolge de *Wet van 30 september 2020*, houdende nadere wijzigingen van de *Wet op de Staatsschuld* (S.B. 2002 no. 27, zoals laatstelijk gewijzigd bij S.B. 2019 no. 134). De schatkistpapieren, financieringsovereenkomsten (contracten), beleggingen/herbeleggingen/aflossingen van schatkistpapieren, doorleenovereenkomsten en schatkistpromessen zijn conform *artikel 29 lid 2 van de Wet Rekenkamer Suriname 2019* door de Rekenkamer geregistreerd.

In de bijlagen 2 tot en met 5 zijn de aangeboden geregistreeerde beleggingen, herbeleggingen/aflossingen van de schatkistpapieren, doorleenovereenkomsten, promissory notes en de schatkistpromessen, de financierings- en kredietovereenkomsten en de akten van garantiestellingen en amendatory contracten in een overzicht weergegeven, evenals de nietig verklaarde en vervallen promissory notes en schatkistpapieren.

In het dienstjaar 2023 is door het Bureau voor de Staatsschuld aan de Rekenkamer een aantal van vierenvijftig (54) schatkistpromessen, veertien (14) financieringsovereenkomsten/contracten, vijf (5) kredietovereenkomsten en drie (3) promissory notes ter registratie aangeboden.

Binnenlandse en buitenlandse staatsschuld in het dienstjaar 2023

De totale binnenlandse (volgens internationale definitie) en buitenlandse staatsschuld bedroeg per december 2023, SRD 124.070,0 miljoen respectievelijk SRD 27.214,5 miljoen om SRD 96.855,5 miljoen (USD 2.603,6). In onderstaande tabel volgt een overzicht van de totale binnenlandse en de buitenlandse staatsschuld per maand over 2023.

Tabel 15 Stand binnenlandse en buitenlandse staatsschuld over het dienstjaar 2023

Maand	Binnenlandse staatsschuld 2023	Buitenlandse staatsschuld 2023	
	Bedrag (in mln. SRD) volgens internationale definitie	Bedrag (in mln. SRD) volgens internationale definitie	Bedrag (in mln. USD) Op kasbasis
Januari	26.603,9	79.702,7	2.451,6
Februari	26.691,5	82.287,9	2.434,4
Maart	27.958,7	88.520,7	2.451,4
April	28.939,2	93.239,4	2.480,1
Mei	28.501,2	93.039,1	2.460,3
Juni	28.347,5	93.836,7	2.496,5
Juli	28.976,2	96.879,5	2.509,7
Augustus	28.885,2	96.501,4	2.507,1
September	28.918,3	98.052,9	2.544,8
Oktober	27.820,8	99.048,9	2.587,6
November	27.462,1	100.305,5	2.649,2
December*	27.214,5	96.855,5	2.603,6

Bron: Bureau voor de Staatsschuld update 08/02/2024 (www.sdmo.org)

*: voorlopige cijfers

Opmerking: Wisselkoers per december 2023 SRD/ USD 37,2

Bron: Bureau voor de Staatsschuld/ Centrale Bank van Suriname

3.4 Uitbetaalde salarissen in het dienstjaar 2023

Met uitbetaalde salarissen wordt bedoeld de gerealiseerde bedragen betreffende de salarissen uitgekeerd in een bepaalde periode. De netto uitbetaalde salarissen over het dienstjaar 2023 bedroegen in totaal SRD 7.095.285.992,31 voor landsdienaren in dienst van de overheid. Voor landsdienaren in overheidsziekenhuizen bedroegen de uitbetaalde salarissen SRD 511.445.278,59. Aan onderstand en pensioenen is in totaal SRD 2.097.713.953,80 uitbetaald.

De tabellen 16 tot en met 18 geven een overzicht van de totaal uitbetaalde salarissen over het dienstjaar 2023, verdeeld naar de verschillende ministeries, ziekenhuizen en pensioenfondsen.

Tabel 16 Netto uitbetaalde salarissen aan landsdienaren in het dienstjaar 2023

Nr.	Ministeries	Bedrag in SRD	Percentage %
1	Arbeid, Werkgelegenheid en Jeugdzaken	120.668.440,87	1,70
2	Binnenlandse Zaken	1.013.919.791,25	14,29
3	Buitenlandse zaken, Internationaal Business en Internationale samenwerking	34.759.454,96	0,49
4	Defensie	485.361.711,69	6,84
5	Financiën en Planning	140.584.136,41	1,98
6	Economische zaken, Ondernemerschap en Technologische Innovatie	53.655.693,40	0,76
7	Justitie en Politie	1.494.525.505,36	21,06
8	Landbouw, Veeteelt en Visserij	139.941.903,48	1,97
9	Natuurlijke Hulpbronnen	75.512.375,61	1,06
10	Onderwijs, Wetenschap en Cultuur	2.027.538.612,71	28,58
11	Regionale Ontwikkeling en Sport	656.143.960,00	9,25
12	Grondbeleid en Bosbeheer	76.911.711,52	1,08
13	Ruimtelijke Ordening en Milieu	6.098.076,77	0,09
14	Sociale Zaken en Volkshuisvesting	257.511.937,65	3,63
15	Openbare Werken	307.149.250,11	4,33
16	Transport, Communicatie en Toerisme	122.798.949,38	1,73
17	Volksgesondheid	82.204.481,14	1,16
	Totaal	7.095.285.992,31	100

Bron: CEBUMA

Tabel 17 Netto uitbetaald aan ziekeninrichtingen dienstjaar 2023

Nr.	Ziekeninrichting	Bedrag in SRD	Percentage %
1	Academisch Ziekenhuis Paramaribo	329.088.390,83	64,34
2	Mungra Medisch Centrum	41.657.077,13	8,15
3	P.C.S.	51.566.554,96	10,08
4	'S Lands Hospitaal	85.289.428,29	16,68
5	Streekziekenhuis Marwina	3.843.827,38	0,75
	Totaal	511.445.278,59	100

Bron: CEBUMA

Tabel 18 Netto uitbetaald aan pensioenen en onderstanden dienstjaar 2023

Nr.	Pensioenen en Onderstand	Bedrag in SRD	Percentage %
1	Onderstand	212.305.098,91	10,12
2	Pensioenfondsen	1.885.408.854,89	89,88
	Totaal	2.097.713.953,80	100

Bron: CEBUMA

Voor het systematisch herstructureren van het ambtenarenbestand, heeft het Ministerie van Binnenlandse Zaken een verplichte landsdienaren registratie gehouden, in de periode 1 oktober 2022 tot en met 28 februari 2023. En wederom van 29 januari 2023 tot 3 februari 2024. Ten aanzien van het

aantal geregistreerde ambtenaren in het dienstjaar 2023 tot februari 2024 heeft de Rekenkamer de onderstaande informatie ontvangen van het Ministerie van Binnenlandse Zaken.

Uit de registratie is gebleken dat er ongeveer 49.107 landsdienaren in het bestand van de overheid voorkomen. Tabel 19 geeft een overzicht van het totaal geregistreerde landsdienaren over het dienstjaar 2023 verdeeld naar de verschillende ministeries. In tabel 20 is een overzicht van het aantal geregistreerde onderstandgenietenden weergegeven.

Tabel 19 Aantal geregistreerde Ambtenaren over het dienstjaar 2023 tot februari 2024

Nr.	Ministeries	Aantal	Percentage %
1	Arbeid, Werkgelegenheid en Jeugdzaken	448	0,91
2	Binnenlandse Zaken	5.435	11,07
3	Buitenlandse zaken, Internationaal Business en Internationale samenwerking	269	0,55
4	Defensie	3.759	7,65
5	Financiën en Planning	968	1,97
6	Economische Zaken, Ondernemerschap en Technologische Innovatie	510	1,04
7	Justitie en Politie	5.185	10,56
8	Landbouw, Veeteelt en Visserij	1.343	2,73
9	Natuurlijke Hulpbronnen	729	1,48
10	Onderwijs, Wetenschap en Cultuur	15.483	31,53
11	Regionale Ontwikkeling en Sport	6.804	13,86
12	Grondbeleid en Bosbeheer	585	1,19
13	Ruimtelijke Ordening en Milieu	34	0,07
14	Sociale Zaken en Volkshuisvesting	2.435	4,96
15	Openbare Werken	3.371	6,87
16	Transport, Communicatie en Toerisme	1.069	2,18
17	Volksgesondheid	680	1,38
	Totaal*	49.107	100

Bron: Ministerie van Binnenlandse Zaken

*: voorlopige cijfers

Tabel 20 Aantal onderstandgenietenden in het dienstjaar 2023

Nr.	Pensioenen en Onderstand	Aantal	Percentage %
1	Ministers, weduwen en wezen	164	6,81
2	Statenleden, weduwen en wezen	174	7,22
3	Ex-Statensraadsleden	28	1,16
4	Ex-Onafhankelijke Kiesbureau leden (OKB)	18	0,75
5	Onderstanden	2025	84,06
	Totaal	2409	100

Bron: Ministerie van Binnenlandse Zaken

4. Onderzoek en publicaties

De Rekenkamer voert haar controle uit in overeenstemming met hoofdstuk XVI, *artikel 149 tot en met 152 van de Grondwet* van de Republiek Suriname (S.B. 1987 no. 116, zoals gewijzigd bij S.B. 1992 no. 38) en *artikel 24 lid 2 van de Wet Rekenkamer Suriname 2019* (S.B. 2019 no. 102).

In het dienstjaar 2023 heeft zij haar huidige werkmethode inzake rechtmatigheidsonderzoek voortgezet, waarbij de rechtmatigheid van de besluiten van de regering worden getoetst door het gehele proces van besluitvorming te onderzoeken. Het onderzoek wordt uitgevoerd met behulp van richtlijnen op basis van internationale auditstandaarden. Daarnaast is de Rekenkamer gestart met het uitvoeren van financiële audits, waarbij, op grond van de *Wet Rekenkamer Suriname 2019* (S.B. 2019 no. 102) *artikel 2 lid 2* de aangeboden BR over het dienstjaar 2021 is gecontroleerd.

Voorts zijn ook vier (4) rapporten nagenoeg afgerond en zullen spoedig aangeboden worden aan de regering en DNA. Het betreft hierbij de volgende rapporten inzake:

- de controle op de rechtmatigheid van de subsidieverlening aan de Stichting Beheer en Exploitatie bejaardencentra Huize Ashiana;
- de controle op de rechtmatigheid van de subsidieverlening aan de Anton de Kom Universiteit van Suriname;
- het proces van betaaloopdrachten van het Ministerie van Financiën en Planning;
- inventarisatie parastatale instellingen.

In de volgende paragrafen worden de afgeronde onderzoeken weergegeven:

- Een samenvatting van de algemene bevindingen over de controle van de BR 2021.
- De rechtmatigheid van de uitgekeerde overwerk- en maaltijdvergoeding over het begrotingsjaar 2022 van het Korps Brandweer Suriname.
- Het rechtmatigheidsonderzoek "Overwerkvergoeding" inclusief maaltijdvergoeding, bij het Directoraat Human Resource Management van het Ministerie van Binnenlandse Zaken, over het dienstjaar 2022.
- De rechtmatigheid van de inning en afdracht van leges door de Bureaus voor Burgerzaken.
- De rechtmatigheid vast te stellen van de inning en afdracht van belastingen op Loterij en Hazardspelen in het dienstjaar 2022.

4.1 Controle van de begrotingsrekening 2021

4.1.1 Inleiding

De Rekenkamer heeft middels een schrijven van de minister van Financiën en Planning van de Republiek Suriname, de heer drs. K.S. Raghoebarsing, de dato 23 februari 2023 met kenmerk La.F. No. 541 op 23 februari 2023 de BR 2021 ontvangen. De begrotingscijfers zijn gepresenteerd in de wet

van 3 augustus 2021 (S.B. 2021 No. 103 *Wet Staatsbegroting 2021*) houdende het slot der rekening van de uitgaven en ontvangsten over het dienstjaar 2021.

In dat kader is in de periode januari tot april 2023 bij de departementen van algemeen bestuur de BR over het dienstjaar 2021 gecontroleerd.

Op grond van de *Wet Rekenkamer Suriname 2019* heeft de Rekenkamer de ontvangen BR over het dienstjaar 2021 van de volgende ministeries/directoraten gecontroleerd, te weten:

1. Ministerie van Binnenlandse Zaken (BIZA);
2. Ministerie van Buitenlandse Zaken, International Business en Internationale Samenwerking (BIBIS);
3. Ministerie van Financiën en Planning (MinFin);
4. Ministerie van Economische Zaken, Ondernemerschap en Technologische Innovatie (EZOTI);
5. Ministerie van Landbouw, Veeteelt en Visserij (LVV);
6. Ministerie van Natuurlijke Hulpbronnen (NH);
7. Ministerie van Openbare Werken (OW);
8. Ministerie van Transport, Communicatie en Toerisme (TCT); en
9. Ministerie van Grondbeleid en Bosbeheer (GBB).

De selectie is gedaan op basis van de risico's die bij voorgaande controles zijn geconstateerd bij deze ministeries.

Met een samenvattend algemeen rapport werd de controle op basis van de Comptabiliteitswet G.B. 1952 no. 111 afgesloten, en is dit rapport reeds aangeboden aan DNA en de regering op 31 juli 2023. Vervolgens is dit rapport op de website van de Rekenkamer geplaatst op 3 augustus 2023.

Bij de planning en uitvoering van deze controlewerkzaamheden en de rapportages heeft de Rekenkamer technische ondersteuning gehad van externe deskundigen, met name SOAB.

De aanpak die de Rekenkamer heeft gehanteerd bij de controle van de BR 2021 is als volgt:

- Er is een analyse gemaakt van de BR 2021, waarbij is nagegaan of de BR is opgemaakt conform de wettelijke instructies van de *'Instructie informatieverstrekking ten behoeve van de samenstelling van de BR'* van CBB en de *Comptabiliteitswet*.
- Aan het ministerie is gevraagd om te bevestigen of de bedragen zoals gepresenteerd in het slot der rekening, in overeenstemming zijn met de informatie in de financiële administratie van het ministerie.
- Er is een gegevensgerichte controle uitgevoerd waarbij de gecontroleerde begrotingsposten zijn geselecteerd op basis van de materialiteit. De materialiteit voor het vaststellen van de te controleren posten is voor de Operationele Uitgaven en de Programma's bepaald op basis van de totale

uitgaven en voor de Middelenbegroting op basis van de totale ontvangsten uit de BR 2021 van het ministerie.

- Aan de hand van de opgestelde risicomatrices zijn de geconstateerde risico's getoetst middels het afstemmen met de administratie van het directoraat en de verklaringen van het directoraat inzake de onvolkomenheden in de administratie.
- De controlewerkzaamheden zijn uitgevoerd op basis van de intern opgestelde werklijsten, werkprogramma's en risicomatrixen.

Conform artikel 24 lid 3 van de Wet Rekenkamer Suriname 2019 mag de Rekenkamer bij haar controlewerkzaamheden ook gebruikmaken van de accountantsverslagen van CLAD. Hierbij wordt het accent gelegd op de geconstateerde tekortkomingen, onrechtmatigheden en de aangedragen aanbevelingen voor het ministerie/directoraat. Echter, de Rekenkamer heeft geen gebruik kunnen maken van de accountantsverslagen, aangezien zij deze gedurende haar onderzoek nog niet had ontvangen.

4.1.2 Algemene bevindingen betreffende controle BR 2021

De algemene bevindingen met betrekking tot de controle van de BR 2021, zijn als volgt:

- De wettelijke taakstelling van de ministeries zijn duidelijk omschreven en vastgelegd.
- De BR van de ministeries en directoraten zijn opgemaakt conform de wettelijke instructies van de 'Instructie informatieverstrekking ten behoeve van de samenstelling van de BR CBB en de Comptabiliteitswet (S.B. 1952 no. 111).
- De geraamde bedragen in de BR 2021 komen overeen met de geraamde bedragen in de goedgekeurde begroting (Wet staatsbegroting) 2021.
- De ministeries en directoraten verwerken de financiële data zowel in IFMIS als in de zogenaamde "schaduwadministratie".
- Op de ministeries c.q. directoraten zijn de werkprocessen van de uitvoering van de Begroting, DIV, PZ, salarisadministratie en de secretariaten niet vastgelegd. Het directoraat ALZA beschikt wel over beschreven werkprocessen en voert haar werkzaamheden uit conform deze richtlijnen.
- De IC-afdelingen zijn opgenomen in het organogram van de directoraten. Deze afdeling blijkt niet operationeel te zijn bij MinFin en het directoraat ALZA. Bij het ministerie van BIBIS is aangegeven dat de afdeling IC niet over een afdelingshoofd beschikte in 2021. Deze afdelingen voeren geen controle uit op de financiële administratie, met uitzondering van het directoraat BIZA. Het directoraat HRM beschikt nog niet over een afdeling HRM. Onder de minister van TCT valt ook de afdeling IC, die bestaat uit één (1) medewerker, in de functie van Senior Medewerker Interne Controle (IC). Echter, er is aan de Rekenkamer doorgegeven dat hij vanwege langdurig ziekteverlof geen werk heeft kunnen verrichten sedert 2020 en dat hij door ruimtegebrek vervolgens ter beschikking is gesteld van de ODAD. Bij het doorlichten van de dossiers zijn er echter van beide kwesties geen documenten aangetroffen.
- In 2021 heeft de afdeling IC van het Ministerie van GBB diverse controlewerkzaamheden uitgevoerd op verschillende afdelingen van het ministerie. Hieronder vallen de controle op de presen-

tie, de bestedingen van de contante middelen (Petty Cash) ad SRD 50.000,00 op het beheer van kasgelden en overige werkopdrachten verkregen van de minister zoals rapportages van onderzoeken, overdrachten van goederen, protocol van overdracht en ontvangsten, herinventarisatie wapens, etc. De IC-afdeling is sedert het dienstjaar 2018 actief en telt thans negen (9) personen.

- De Rekenkamer heeft geen gebruik gemaakt van de bevindingen van de IC-afdeling.
- Met betrekking tot fraude en of frauduleuze handelingen gedurende het dienstjaar 2021 hebben de ministeries aangegeven dat ze niet bekend zijn met fraudegevallen. Bij het Ministerie van BIBIS is vermeld dat in drie (3) gevallen sprake is geweest van onregelmatigheden, waarvan het ministerie in één casus de CLAD heeft gevraagd nader onderzoek te verrichten. Bij een ander geval is het ministerie zelf nog bezig met een onderzoek, dit betreft wel een casus welke in 2022 aan de orde is gesteld. In het derde geval heeft het ministerie een schikking getroffen.
- De tekeningsbevoegdheid van functionarissen is op rechtmatigheid beoordeeld en rechtmatig bevonden. Echter, het directoraat HRM van het Ministerie van BIZA beschikt niet over goedgekeurde autorisatietabellen en procuratiehouders. Hierdoor kon bij dit directoraat geen oordeel gegeven worden over de juistheid.
- De functiescheiding tussen de afdelingen PZ en Salarisadministratie is aanwezig op de ministeries.

4.1.3 Bevindingen operationele uitgaven

Voor de operationele uitgaven zijn de volgende bevindingen vastgelegd:

De verevende bedragen van de Lonen en Salarissen en Sociale Premies is volgens de toelichting van de BR 2021 minder dan geraamd aan Lonen en Salarissen vanwege het feit dat:

- de schaalbevorderingen en benoemingen welke toegekend worden aan landsdienaren niet volledig zijn gehonoreerd;
- de overwerk- en voedingsstaten niet tijdig zijn ontvangen;
- de uitbreiding van de personeelsbezetting niet volgens planning verliep. De indiensttredingen hebben niet plaatsgevonden wegens de COVID-19 pandemie, aangezien er geen geschikte locatie was om het personeel conform de COVID-19 protocollen te accommoderen.

4.1.4 Bevindingen Programma's

Voor de controle van de BR heeft de Rekenkamer gegevensgericht de controle verricht op de programma's die van materieel belang waren voor het onderzoek. De begrotingscijfers zijn afgestemd met de maandrapportages van het ministerie en de aanvullende documentatie.

De Rekenkamer heeft de volgende bevindingen vastgelegd:

- De verantwoording van de beleidsprogramma's worden zowel in IFMIS als in de schaduwadministratie van het directoraat verwerkt.
- Uit de controle is gebleken dat de juiste procedures gevolgd zijn voor het ter beschikking stellen van de middelen om de uitgaven te doen.

- In de dossiers zijn de juiste documenten aangetroffen en de onderliggende stukken worden op een adequate wijze opgelegd en bijgehouden.
- Er zijn geen materiële verschillen geconstateerd.
- Gebleken is dat de verantwoorde bedragen juist zijn opgenomen in de administratie en aansluiten op de begrotingscijfers van BR 2021. Dit met uitzondering van enkele programma's bij de desbetreffende ministeries. Zie onderstaand een opsomming van de onregelmatigheden.

Onregelmatigheden bij programma's:

- Uit het onderzoek bij het Ministerie van BIBIS is gebleken dat voor twee dienstreizen geen autorisatie is opgemaakt. Verder kon de Rekenkamer niet beschikken over informatie inzake de wijze van vrijmaking van de middelen en door wie deze beschikbaar zijn gesteld. Door BIBIS werd aangegeven dat met betrekking tot uitgevoerde dienstreizen, de onderliggende stukken met betrekking tot autorisatieaanvragen, goedkeuring MinFin, bestelbonnen en reçu, ten alle tijde ter inzage liggen in archiefdozen bij de sectie Centrale Krediet Bewaking (CKB). Echter, de Rekenkamer heeft tot op het moment van rapportage geen reactie ontvangen van de sectie CKB.
- Volgens het directoraat Belastingen zijn de dringende renovaties ten behoeve van de dienstwoningen daadwerkelijk in het dienstjaar 2021 opgepakt en in het dienstjaar 2022 zullen die renovaties voortgang hebben. Er worden ook betalingen als "*niet opgeslagen*" geadmistreerd in IFMIS. Het verevend bedrag is als niet opgeslagen geadmistreerd en ook niet aangetroffen in het IFMIS Customized/Alle Betalingen Rapport (All Payment List).
- De controle wijst uit dat het directoraat Financiën niet beschikt over een bestand van het aantal gepensioneerden en het directoraat ontvangt ook geen overzichten vanuit CEBUMA over de betalingen die zijn gedaan aan gepensioneerden. Hierdoor is er geconstateerd dat het directoraat Financiën geen afstemming c.q. controle doet tussen het aangevraagd bedrag vanuit pensioenfonds met het bestand aan pensioengerechtigden. Hierdoor ontstaat het risico op fouten en onjuiste c.q. onrechtmatige betalingen uit de Staatskas. Voorts blijkt dat het bedrag dat aan rentes is betaald in het dienstjaar 2021 onjuist is verantwoord. Ook bij aflossingen is bij de afstemming van het IFMIS met de BR een verschil geconstateerd die veroorzaakt wordt door de fluctuerende valutakoers. Het bedrag dat aan aflossingen is betaald in het dienstjaar 2021 is onjuist verantwoord. Conform één van de taakstellingen van het directoraat Financiën, met name "Het algemeen beheer van alle staatsgelden waaronder leningen en schenkingen en het toezicht op de richtige besteding daarvan", is er geconstateerd dat binnen het directoraat het Check and Balances principe niet wordt gehanteerd. Als beheerder van alle staatsgelden is het van eminent belang dat het directoraat in het bezit is van alle genomen besluiten aangaande leningsovereenkomsten.
- Volgens het directoraat Financiën is er minder verevend dan geraamd bij de post Algemeen Onvoorzien, omdat niet alle autorisaties afgehandeld zijn. De reden hiervan ligt in het ontbreken van documenten van leveranciers die niet zijn geregistreerd en facturen die niet zijn ingediend. De juistheid van het verantwoord bedrag onder Code 1702 over dienstjaar 2021 kan niet vastgesteld worden omdat het verantwoord bedrag volgens de BR 2021 niet afstemt met de

administratie (IFMIS). De verantwoording van onjuiste cijfers zorgt voor een onjuiste financiële status.

- De afdeling BFZ van het directoraat CTW geeft aan dat de verschillen van de bedragen verantwoord in de BR en de cijfers in IFMIS niet verklaard kunnen worden en dat zij uitgaven inzake de programma's ook bijhouden in een aparte administratie (schaduwadministratie), die zij betrouwbaarder achten dan IFMIS en op basis waarvan de BR 2021 is samengesteld.

4.1.5 Bevindingen Middelenbegroting

Wat de middelenbegroting betreft, zijn de volgende bevindingen vastgelegd:

Gebleken is dat de realisatie van de middelen die door het Ministerie van BIZA zijn ontvangen, volledig zijn opgenomen in de administratie en aansluiten op de BR 2021. De afdrachten van de stortingen van de legesgelden worden samen met de stortingsbewijzen van de diverse banken aangeleverd op het directoraat. Met de afdracht vindt de verwerking plaats in de administratie van het directoraat. Dit proces geschiedt conform de richtlijnen stortingen leges. De controle op de CBB-kantoren vindt periodiek plaats door de afdeling IC van het directoraat BIZA.

Bij de controle van de middelen bij het Ministerie van BIBIS is vastgesteld dat het ministerie geen donormiddelen heeft ontvangen. Uit de verkregen administratie blijkt dat de middelen van de diensten FLY ALWAYS airline en CANAWAIMA niet verantwoord zijn over het dienstjaar 2021, dit omdat de diensten niet operationeel waren vanwege de COVID-19 pandemie. De Rekenkamer constateert geen sluitend verband tussen het totaalbedrag van de inkomsten volgens de financiële administratie op het hoofdkantoor van BIBIS en het bedrag dat is opgenomen in de administratie van de buitenposten. Volgens de verklaring van de afdeling Consulaire Zaken (CONZA), zijn de PSA-ontvangsten van het Consulaat-Generaal Amsterdam alsnog verwerkt in het overzicht. Dit betekent dat het ontvangen bedrag in de Surinaamse munteenheid meer bedraagt dan het ontvangen bedrag zoals vermeld in het ontvangen overzicht van de verantwoording van de Niet-Belastingmiddelen. Voor wat betreft Kanselarijrechten blijkt dat de ontvangen bedragen zoals aangegeven in het overzicht niet volledig zijn, aangezien het ministerie niet alle rapportages vanuit de diplomatieke en consulaire missies heeft ontvangen. Het is verwachtbaar dat de ontvangsten hoger zullen liggen na de ontvangst van alle rapportages en de verwerking van alle verantwoordingen. Door het verlaat ontvangen van de verklaring zijdens het ministerie kon de Rekenkamer deze niet beoordelen/toetsen.

Volgens het directoraat Belastingen zijn er meer middelen ontvangen dan geraamd voor wat betreft de inkomstenbelastingen (inclusief de loonbelastingen), vanwege de aanpassing van het inningsbeleid voor het behalen van betere resultaten. Verder heeft er ook achterstallige inning plaats-

gevonden. Een groot deel van de ontvangen AOV is bij deze post opgenomen, omdat er bij de verwerking in SIGTAS⁵ geen onderscheid gemaakt wordt tussen Loonbelasting en AOV.

Bij het directoraat Energie van NH is wat betreft het ontvangen Dividend van Staatsolie meer ontvangen dan geraamd. Deze ontvangsten worden gestort bij CBvS. De cijfers zijn verkregen van de afdeling Economische Aangelegenheden van MinFin. De juistheid en volledigheid van de bedragen in de BR kan niet nagetrokken worden, vanwege het ontbreken van de administratie bij het directoraat.

Bij de controle van de middelen van het Ministerie van EZOTI is gebleken dat de ontvangsten van de middelen hoger zijn dan het geraamd bedrag. Het verevend bedrag voor het dienstjaar 2021 is 116% hoger dan het geraamde bedrag. De rapportages van de stortingen worden geadmineistreerd in IFMIS. De afdeling BFZ van het ministerie heeft aangegeven dat het in de BR 2021 opgenomen ontvangen bedrag onjuist is en dat zij volgens haar eigen administratie op een hoger totaalbedrag als ontvangen uitkomt. De door de Rekenkamer gevraagde verklaring voor het opnemen van het onjuiste bedrag op de BR is niet geschied. Bij de post Leges vergunningsrechten voor het vestigen van bedrijven blijkt ook dat de ontvangsten van de middelen die door het ministerie zijn afgestort niet volledig zijn opgenomen in de administratie en niet aansluiten met de BR van het dienstjaar 2021. Het ministerie heeft verklaard dat er hoogstwaarschijnlijk berekeningsfouten zijn gemaakt bij het samenstellen van de BR 2021.

In het dienstjaar 2021 is er als opbrengst van gasoline en diesel een bedrag ad SRD 13.897.000,00 opgenomen in de BR, hetgeen 86% hoger is dan het geraamd bedrag ad SRD 160.000,00. In het dienstjaar 2020 bedroeg het verbruik SRD 9.455.702,00, terwijl het geraamd bedrag SRD 150.000,00 bedroeg. Uit het onderzoek is geconstateerd dat het directoraat CTW een lage raming heeft genoteerd voor deze post, terwijl het op basis van beschikbare data over voorgaande dienstjaren bekend is dat de "ontvangst" vele malen hoger zal liggen.

Het directoraat BSW van OW heeft verklaard dat het verschil tussen de bedragen in de BR en de CBD-administratie te wijten is aan het feit dat in de BR 2021 ook de data zijn verwerkt over de periode januari tot en met maart 2022, maar in het CBD-overzicht slechts de data zijn verwerkt over de periode januari tot en met december 2021. Met betrekking tot het totaal ontvangen bedrag ad SRD 675.000,00 betreffende de post vergunningsrechten, heeft het auditteam slechts een specificatie ontvangen van het bedrag dat is verantwoord door de afdeling Bouw en Woning Toezicht (BWT), namelijk SRD 253.730,31.

Het bovenstaande geeft aan dat er een manco is in het systeem met betrekking tot de verwerking van de ontvangsten van het directoraat BSW. Het risico dat de ontvangsten niet volledig worden verantwoord is aanwezig.

⁵ SIGTAS (*Standard Integrated Government TAX Administration*) een geautomatiseerd belastingstelsel waarin de belastingontvangsten worden geadmineistreerd.

Volgens de vergunningenadministratie van het directoraat Visserij, waren er met betrekking tot deze post inkomsten zowel in Surinaamse dollars (SRD) als in Amerikaanse dollars (USD) en is in het dienstjaar 2021 in totaal SRD 1.212.095,00 en USD 829.000,00 ontvangen. Het bedrag dat de vergunning aanvragers dienen te betalen voor de vergunning, dient te worden gestort op een bankrekening van CBD of CBvS. Het ministerie heeft aangegeven dat met betrekking tot de ontvangsten in USD zij geen zekerheid kan verschaffen over de volledigheid van de verantwoording in SRD, aangezien de tegenwaarde wordt bepaald door CBvS. De processen met betrekking tot de aanvraag van de vergunning, de verwerking van de vergunningen- en de financiële administratie en de ontvangst van de middelen zijn vastgelegd.

De processen met betrekking tot de post Opbrengsten Veeteelt (o.a. slacht- en keuringsgelden) zijn niet vastgelegd door het ministerie. Het auditteam heeft het proces met betrekking tot de slacht- en keuringsgelden in kaart gebracht. Hierbij is het onduidelijk gebleven welke interne beheersingsmaatregelen aanwezig zijn om het risico dat de verantwoording van de opbrengsten niet volledig is, af te dekken.

Het ministerie heeft verklaard dat evenals in voorgaande dienstjaren zowel de facturering van de slacht- en keuringsgelden als de bewaking van de tijdige betaling, ook in het dienstjaar 2021 is verricht door het secretariaat van de directeur.

Het ministerie is reeds bij eerdere controles door de CLAD en de Rekenkamer geattendeerd op deze onvolkomenheid in hun bedrijfsvoeringsproces maar heeft hierin nog geen wijziging aangebracht.

Het hoofd van de IC-afdeling heeft aangegeven dat hij het voorstel heeft gedaan dat het secretariaat van de directeur een kopie van de factuur opstuurt naar de afdeling BFZ van het directoraat Veeteelt. Zodoende kan BFZ de volledigheid van de opbrengsten nagaan.

4.1.6 Conclusies

Bij dit onderzoek is nagegaan of de BR 2021 is opgemaakt in overeenstemming met de vastgestelde begrotingswetten en voorschriften. Tevens wordt onderzocht of het doen van betalingen volgens de ter zake geldende voorschriften en besluiten van het bevoegd gezag, in acht zijn genomen. Het onderzoek is uitgevoerd op negen (9) ministeries, bestaande uit éénentwintig (21) directoraten.

De Rekenkamer heeft op basis van de uitgevoerde controle de volgende algemene conclusies kunnen trekken:

- Door de geconstateerde onvolkomenheden van IFMIS, waarin de verantwoording moet plaatsvinden, kan er geen zekerheid worden verkregen dat de cijfers in de BR 2021 betrouwbaar zijn. Er is sprake van discrepanties tussen de BR 2021 en IFMIS.
- De IC-afdelingen op de ministeries zijn niet operationeel of voeren geen financiële controle uit. Binnen het directoraat Belastingen als ontvanger van alle belastingmiddelen wordt er geen interne controle verricht. Het directoraat beschikt niet over een afdeling IC en heeft ook verklaard dat

in dienstjaar 2021 er ook geen controle is uitgevoerd door CLAD. De Rekenkamer kon bij de controle dus niet steunen op rapporten van de CLAD, noch op de afdeling IC.

- Conform een van de taakstellingen van het directoraat Financiën, met name "Het algemeen beheer van alle staatsgelden waaronder leningen en schenkingen en het toezicht op de richtige besteding daarvan", is er geconstateerd dat binnen het directoraat het Check and Balances principe niet wordt gehanteerd. Als beheerder van alle staatsgelden is het van eminent belang dat het directoraat in het bezit is van alle genomen besluiten aangaande leningsovereenkomsten. De afdeling IC van het directoraat heeft geen informatie overlegd van de controles die in het dienstjaar 2021 zijn uitgevoerd.
- Bij de controle van de ministeries van NH en TCT is het gebleken dat er één afdeling BFZ en één afdeling PZ bestemd is voor alle directoraten. Hierdoor ontstaan er hiaten in de informatie. Bovendien verschillen de taken per directoraat onderling van elkaar en stelt elk directoraat zijn eigen begroting op, terwijl slechts één directoraat over de informatie beschikt.
- Het IFMIS dient te worden geëvalueerd door middel van een Informatica Technology (IT) audit en de knelpunten dienen te worden weggewerkt. Hierdoor zal voornoemd IFMIS effectief kunnen worden ingezet voor het transparant maken en bijhouden van de overheidsadministratie. Het resultaat is dat de ministeries kunnen beschikken over detailinformatie (financiële verantwoordingen per code/ artikel per specifieke periode), die zij nodig hebben voor het maken van analyses. Hierdoor zal het gebruik van de schaduwadministratie door het ministerie tot het verleden gaan behoren en het IFMIS leidend zijn als bron van de controle informatie op alle niveaus voor de controle-instituten.
- De processen moeten worden beschreven en gevalideerd (goedgekeurd) worden. Hierdoor kan worden voorkomen dat er onduidelijkheden ontstaan over de verantwoordelijkheden binnen de processen. Zodoende worden er interne beheersingsmaatregelen ingebouwd waarbij tijdig fouten worden opgemerkt die bewust of onbewust worden gemaakt, evenals het vermijden van inefficiënt werken, waardoor de risico's verkleind worden.

Ten aanzien van de Operationele uitgaven:

- Gebleken is dat de verantwoorde bedragen juist zijn opgenomen in de administratie en aansluiten op de begrotingscijfers BR 2021.
- De Lonen en Salarissen en de Sociale premies worden juist verwerkt in de administratie en stemmen overeen met de verevende bedragen in de BR 2021.
- De presentielijsten worden niet juist bijgehouden en verwerkt in het personeelsbestand.
- De berging van personeelsdossiers worden niet in alle gevallen overzichtelijk in alfabetische volgorde opgeslagen. De berging beschikt niet over filekasten die op slot kunnen en de ruimte is niet goed beveiligd middels een alarmsysteem
- Bij de controle van de posten 'Gebruik van goederen en diensten', 'Inventaris' en 'Transportmiddelen' is gebleken dat de richtlijnen en procedures inzake het betalingsproces worden nageleefd conform de richtlijnen voor de begrotingsuitvoering (raadsvoorstellen, voorstellen van de Onderraad voor Aanbestedingen en Gunningen (ORAG), autorisatie etc.).

- Uit de controle blijkt dat de processen voor het doen van uitgaven conform de vastgestelde instructies geschiedt maar dat de beheersingsmaatregelen niet adequaat functioneren bij het aanvragen van middelen. Dit vanwege het niet geheel kunnen uitvoeren van de begrotingen als gevolg van het niet kunnen aanspreken van geraamde bedragen.
- Bij de afstemming van het personeelsbestand met het Cebumabestand en de accumulatiestaat zijn er tekortkomingen geconstateerd. De mutaties van de in- en uitstroom van ambtenaren zijn niet volledig verwerkt in de administratie. Bij één (1) ministerie (BIBIS) is er geen personeelsbestand aangetroffen.
- In de gecontroleerde dossiers zijn de juiste documenten aangetroffen en de onderliggende stukken worden op een adequate wijze aangelegd en bijgehouden.
- Er kan geen uitspraak gedaan worden over de rechtmatigheid, juistheid en volledigheid van de cijfers in de begroting vanwege het gebrek aan bewijsmateriaal.
- Er is wel specifieke administratie van de uitgaven die voortkomen uit de maandelijks beschikbaar gestelde contante kredietopening van SRD 50.000,00 ter inzage aangeboden aan de Rekenkamer.
- Het overzicht van betalingen over de voorgaande dienstjaren, die opgenomen dient te worden volgens artikel 32 van de Comptabiliteitswet, wordt niet ingevuld. Hierdoor kan de juistheid en volledigheid van de uitgaven niet vastgesteld worden.

Ten aanzien van de Programma's:

- De Rekenkamer concludeert dat bij de programma's de geraamde en de verevende bedragen juist worden opgenomen in de administratie en dat die aansluiten met de bedragen in de BR van 2021.
- De Rekenkamer constateert dat er geen goede coördinatie is tussen de afdelingen met betrekking tot het programma 1404 - Bilaterale Betrekkingen, dat uitsluitend betrekking heeft op de dienstreizen. Hierdoor kon er geen adequate en volledige informatie worden verstrekt aan de Rekenkamer.
- De administratie (IFMIS) onder Code 0219 Modernisering/verzelfstandiging van de belastingorganisatie vertoont een onjuiste optelling, waarbij er geen uitspraak gedaan kan worden over de juistheid van het verantwoord bedrag.
- Er vindt geen nauwkeurige verwerking van transacties c.q. betalingen plaats in de financiële administratie (IFMIS). Betalingen worden niet volledig afgehandeld vanuit IFMIS. Hierdoor kan er geen uitspraak gedaan worden over de juistheid van de gepresenteerde cijfers/bedragen in de BR 2021.
- Bij het directoraat Belastingen, dat specifiek belast is met de belastinginkomsten van de staat, wordt er geen reguliere controle uitgevoerd, voor het mitigeren van risico's en ongeregelheden. Op de volledigheid van de belastinginkomsten is er geen controle verricht omdat de opgevraagde informatie niet tijdig is ontvangen.
- Het bedrag dat aan Code 1610 aflossingen en Code 1609 rentes in het dienstjaar 2021 is betaald, kan niet op juistheid beoordeeld worden omdat de verantwoorde bedragen volgens de

BR 2021 niet afstemmen met de administratie (IFMIS). De verantwoording van onjuiste cijfers zorgt voor een onjuiste weergave van de schuldpositie van het land.

- Het overzicht betalingen over voorgaande dienstjaren is niet ingevuld in de BR conform de wetgeving, met name artikel 32 van de Comptabiliteitswet. De Rekenkamer heeft geen controle-informatie kunnen verkrijgen omtrent de schuldpositie over de voorgaande dienstjaren.
- Bij het Ministerie van NH wordt geen administratie (digitaal) bijgehouden als *back-up* in geval van calamiteiten.
- Ministeries beschikken niet over beschreven werkprocessen. De uitvoering vindt plaats op basis van interne instructies, informele werkprocedures en volgens routinewerkzaamheden op basis van jarenlange werkervaring. Het risico hiervan is dat er bewust en onbewust fouten kunnen worden gemaakt.
- Vanwege de knelpunten inzake het administratiesysteem IFMIS kon er geen informatie beschikbaar worden gesteld voor controle.

Ten aanzien van de Middelenbegroting:

- De Rekenkamer concludeert dat bij de middelen, de geraamde en de ontvangsten niet in alle gevallen juist worden opgenomen in de administratie, en dat die daardoor niet aansluiten met de bedragen in de BR 2021.
- Verder blijkt uit de controle dat de onderliggende stukken niet aanwezig zijn bij de ministeries. Voorts zijn er onduidelijkheden wat betreft het proces van afstortingen, waardoor de Rekenkamer geen uitspraak kan doen over de volledigheid van de middelen. De ontvangsten worden afgestort op de rekening van MinFin. Voorts worden ook de Niet-Belastingmiddelen (NBM) - met name Leges, vergunningsrechten voor Intellectuele Eigendommen - geïnd en afgestort door het Ministerie van JUSPOL.
- Uit de controle is gebleken dat de raming heel hoog wordt ingeschat, maar de realisaties (ontvangsten) veel minder zijn. Het gestelde beleidsdoel wordt niet gerealiseerd.
- De middelen die ontvangen zijn uit Leges zijn volledig opgenomen in de administratie en sluiten aan met de BR 2021.
- De Rekenkamer constateert met betrekking tot de Opbrengst Consulaire Diensten geen sluitend verband tussen het totaalbedrag van de opbrengsten volgens de financiële administratie op het hoofdkantoor en het bedrag dat is opgenomen in de administratie van de buitenposten. Met betrekking tot de inventarisatie van de toeristenkaarten en visumstickersvoorraden wordt er geen adequate administratie op de buitenposten noch op het hoofdkantoor bijgehouden, waardoor er verschillen zijn geconstateerd in de Consulaire Opbrengsten voor het dienstjaar 2021 die niet konden worden verklaard door Min BIBIS.

Eindconclusie

Op grond van het bovenstaande komt de Rekenkamer tot haar conclusie dat zij conform artikel 2 lid 2 en artikel 24 lid 2 van de Wet Rekenkamer Suriname 2019 (S.B. 2019 no. 102) geen goedkeuring kan geven aan de rekening van ontvangsten en uitgaven over het dienstjaar 2021.

4.1.7 Algemene Aanbevelingen

Op basis van de controlebevindingen op de BR 2021 doet de Rekenkamer de volgende aanbevelingen:

- In het kader van goed bestuur en efficiëntere controle is het van belang dat de administratie van de lonen en salarissen weer in IFMIS worden geadministreerd.
- Het administreren van de uitgaven en ontvangsten moet zorgvuldig en nauwkeurig geschieden opdat de verantwoorde bedragen in de BR afstemmen met de administratie van het directoraat.
- MinFin moet ervoor zorgdragen dat het IFMIS spoedig wordt onderworpen aan een IT-Audit omdat de betrouwbaarheid van de data in het geding is.
- De ministeries dienen hun processen, procedures en instructies (algemene en applicatiecontrolemaatregelen) van de respectievelijke afdelingen te beschrijven en te implementeren.
- De ministeries worden aanbevolen om de mutaties in het personeelsbestand tijdig door te voeren, waarbij ook een maandelijks standenregister wordt bijgehouden.
- Er wordt geadviseerd om risico's die zorgdragen voor een materiële afwijking binnen het directoraat te minimaliseren door de interne beheersingsmaatregelen adequaat te laten functioneren. De IC-afdelingen dienen opgezet en/of kwalitatief en kwantitatief versterkt te worden om hun controlewerkzaamheden optimaal uit te voeren. Deze afdelingen dienen controle uit te voeren op de financiële administratie. De verantwoording van de juiste en volledige cijfers is volstrekt vereist om de risico's die leiden tot een materiële afwijking binnen het ministerie te mitigeren. De uitgevoerde controles moeten resulteren in rapportages.
- Het is van belang dat bij afwijkingen van materieel belang schriftelijke vastlegging plaatsvindt en nader wordt gecontroleerd door de ministeries om zodoende een juiste en toereikende verklaring te kunnen geven voor de verschillen in de financiële administratie.
- Bij het uitblijven van interne controles door het ontberen van een operationele IC-afdeling bij de Belastingdienst, zal MinFin zorg moeten dragen voor het verrichten van controles binnen het directoraat.
- Het beheer van de administratie dient accuraat te geschieden waarbij transacties c.q. betalingen volledig en compleet worden geadministreerd.
- Het overzicht van betalingen over de voorgaande dienstjaren dat opgenomen moet worden volgens artikel 32 van de Comptabiliteitswet, dient secuur ingevuld te worden conform de instructies van CBB om de juistheid en volledigheid van de uitgaven te kunnen vaststellen.
- De Rekenkamer wil bij deze benadrukken dat ook de bevindingen van haar controlerapporten van de voorgaande dienstjaren ter harte worden genomen en dat haar aanbevelingen worden geïmplementeerd conform artikel 35 lid 3 van de Wet Rekenkamer 2019 (S.B. 2019 no. 102).

Ten aanzien van de Operationele uitgaven:

- De interne beheersingsmaatregelen omtrent de processen voor het doen van uitgaven dienen beter te functioneren bij het aanvragen van middelen. De uitvoering van de begroting moet op de juiste wijze plaatsvinden. Dit zal bij de uitvoering van de activiteiten op het ministerie leiden tot het

waarborgen van de naleving van wet- en regelgeving, de identificatie en beheersing van risico's, activa en bescherming van lopende middelen, de zorgdraging van de juistheid en volledigheid van de boekhouding en de aanlevering van tijdige en betrouwbare financiële, management- en prestatie-informatie.

- De personeelsdossiers dienen gecompleteerd te worden waarbij alle besluiten die de landsdienaar regardereren in het dossier van de desbetreffende functionaris kunnen worden getraceerd. Ook de staat van dienst dient in elk dossier geplaatst te worden.
- De tekortkomingen in het personeelsbestand dienen weggewerkt te worden ten aanzien van de in- en uitstroom van ambtenaren. De mutaties van de in- en uitstroom van ambtenaren dienen tijdig en juist verwerkt te worden in de administratie. De Rekenkamer beveelt aan het personeelsbestand in orde te maken en acht het noodzakelijk dat het ministerie er een back-up op nahoudt om eventuele gestolen/verloren data te kunnen achterhalen.
- De Rekenkamer beveelt het Ministerie van BIBIS aan, zorg te dragen voor een goede berging van de personeelsdossiers in goed sluitende filekasten. Tevens dient de ruimte waar de dossiers opgeslagen zijn, niet toegankelijk te zijn voor derden. De Rekenkamer beveelt aan om de files van oude naar recente documenten te ordenen/op na te houden.
- De Rekenkamer beveelt voor de consistentie aan een uniform format van de presentielijsten en dat alle personeelsleden per dienst/afdeling tevens het tijdstip van aankomst en vertrek vermelden op de presentielijst. Daarnaast dient het personeel ook deze lijsten te paraferen.
- Er dient een aparte schaduwadministratie met bijbehorende dossiers en onderliggende stukken te worden bijgehouden inzake posten die niet verwerkt kunnen worden in IFMIS.
- De administratie en het beheer van alle posten dient op een adequate wijze te geschieden en beschikbaar gesteld te kunnen worden aan controle-instituten. Niet slechts het invoeren van *back-up*- en recoveryfaciliteiten voor de administratie is van belang, maar ook de digitale vastlegging, zodat deze altijd beschikbaar gesteld kunnen worden aan de controle-instituten. Het kunnen vaststellen van de juistheid en volledigheid van de bedragen die verantwoord worden in de BR is van essentieel belang voor het vormen van een oordeel.

Ten aanzien van programma's:

- Bij de afstemming van de verevende bedragen in de BR met de administratie moeten de juiste bedragen worden opgenomen. De inzet van o.a. de afdeling IC en effectieve interne beheersingsmaatregelen zullen hierin verbetering kunnen brengen.
- De Rekenkamer beveelt de ministeries aan om een betere afstemming te plegen tussen de afdelingen met betrekking tot programma's. Het beheer van de administratie dient accuraat te geschieden waarbij transacties c.q. betalingen volledig en compleet worden geadmistreerd.
- De ministeries dienen bij het ramen van de programma's en middelen deze realistischer in te schatten, opdat de beleidsdoelen beter gerealiseerd kunnen worden.
- Gezien het directoraat Belastingen geen toegang heeft tot IFMIS, zal er regelmatig correspondentie moeten plaatsvinden inzake de verrichte betalingen met BFZ en CBD van MinFin.

- Het directoraat Financiën dient in het bezit te zijn van alle benodigde overzichten c.q. bestanden omtrent uitgevoerde programma's, waarbij er vanuit het directoraat slagvaardiger middelen worden vrijgegeven voor betalingen.

Ten aanzien van de Middelenbegroting:

- Met betrekking tot de ontvangsten worden de ministeries aanbevolen om het systeem van verwerking van de ontvangsten te evalueren samen met MinFin. De Rekenkamer beveelt aan dat aanvullende informatie met betrekking tot de opbrengsten/ontvangsten tijdig wordt aangeleverd door MinFin en verwerkt door de ministeries om de juistheid en volledigheid van de verantwoorde bedragen te waarborgen.
- In het kader van goed bestuur en efficiëntere controle is het van belang dat de ontvangsten wederom in IFMIS worden geadmistreerd. De ministeries dienen over betrouwbare informatie te beschikken inzake de ontvangsten van middelen die op haar begroting worden geplaatst. De onderliggende stukken (bewijsmateriaal) behorende bij deze posten dienen beschikbaar te zijn op het ministerie om deze adequaat te beheren en te controleren. Daarnaast moeten deze stukken ook kunnen worden overgelegd aan de controle-instituten van de overheid.
- De ministeries dienen regelmatig met de CBD van MinFin af te stemmen over de ontvangen middelen die op hun begroting voorkomen. Dit is noodzakelijk om fouten tijdig te signaleren en om te beschikken over juiste en volledige cijfers in de verantwoording.
- De knelpunten binnen IFMIS dienen zo spoedig mogelijk weggewerkt te worden, waardoor het directoraat kan beschikken over de detailinformatie die nodig is voor het maken van deugdelijke analyses inzake de verwachte inkomsten (Niet-Belastingmiddelen).
- Het administreren van alle belastinginkomsten moet zorgvuldig en nauwkeurig geschieden opdat de verantwoorde bedragen in de BR afstemmen met de financiële administratie van de overheid.
- De beleidsdoelen inzake de inning van ontvangsten moeten realistischer worden opgesteld waardoor deze beleidsdoelen wel worden gerealiseerd.

4.1.8 Algemene nawoord

De Rekenkamer plaatst in haar definitieve rapporten van bevindingen een nawoord naar aanleiding van de reactie(s) van de ministeries op de bevindingen, conclusies en aanbevelingen van de concept-rapporten van bevindingen van de Rekenkamer.

In de volgende tabel is het overzicht van het geplaatste nawoord van de Rekenkamer in haar definitieve rapporten verzonden naar de negen (9) ministeries, waaronder drie (3) ministeries en achttien (18) directoraten inzake de controle van de BR 2021.

	Ministerie	Nawoord definitief rapport	Opmerking
1	Directoraat	De Rekenkamer heeft een reactie van BIZA ontvangen op het conceptrapport van bevindingen	Het ministerie heeft in haar reactie met als kenmerk

	Ministerie	Nawoord definitief rapport	Opmerking
	BIZA	<p>inzake de Controle BR 2021, dat per schrijven van 7 juli 2023 met het kenmerk MP/1102/va, briefno. 0144.23 is aangeboden aan de minister. De Rekenkamer heeft haar controle uitgevoerd op de BR van 2021 en heeft vastgesteld dat er tekortkomingen zijn in de financiële administratie. Naar aanleiding van de reacties van het directoraat BIZA heeft de Rekenkamer het noodzakelijk geacht om enkele aanvullingen te plegen in het definitief rapport BR 2021 en zijn die onduidelijkheden weggewerkt.</p> <p>De Rekenkamer merkt op dat ten tijde van het onderzoek er een verschil van 296 personeelsleden werd geconstateerd en het voor het directoraat nog onduidelijk was wat de reden is voor het verschil, en dat dit feit als een bevinding is opgenomen in het rapport.</p> <p>De Rekenkamer spreekt de hoop uit dat het Ministerie van BIZA, directoraat BIZA, de conclusies en aanbevelingen in dit Rapport van Bevindingen mee zal nemen ter verbetering van haar beleid en financiële verantwoording.</p>	<p>BiZa no.: 11971/23 de datum 14 juli 2023, op het conceptrapport BR 2021 de volgende kanttekeningen geplaatst. Volgens het ministerie is er een onduidelijkheid over het aantal personeelsleden. Dit, vanwege het verschil van 296 (blz. 9) dat voortvloeit uit de accumulatiestaat en de CEBUMA-staten.</p> <p>Bij het volgend punt wordt aangegeven dat in tabel 4 (blz. 15) onder code 1204 het bedrag in de schaduwadministratie gelijk moet zijn met hetgeen is opgebracht in IFMIS.</p>
2	Directoraat ALZA	De Rekenkamer heeft geen reactie ontvangen op het conceptrapport van bevindingen inzake de Controle BR 2021, dat per schrijven van 10 juli 2023 met het kenmerk MP/1102/va, briefno. 0147.23 is aangeboden aan de minister van Binnenlandse Zaken (BIZA)	
3	Directoraat HRM	De Rekenkamer heeft een reactie van het Ministerie van Binnenlandse Zaken (BIZA) ontvangen op het conceptrapport van bevindingen inzake de Controle BR 2021, dat per schrijven van 7 juli 2023 met het kenmerk CW/1102/va, briefno. 0143.23 is aangeboden aan de minister. De Rekenkamer heeft haar controle uitgevoerd op de BR van 2021 en heeft vastgesteld dat er nog tekortkomingen zijn in de financiële administratie en dat het directoraat met de nodige interne beheersingsmaatregelen en effectieve	Het ministerie heeft in haar reactie met als kenmerk SecDirHRM: 247/23 en Biza no. 11972/23, de datum 12 juli 2023 op het finaal conceptrapport inzake Controle van de BR 2021 enkele kanttekeningen die zijn aangehaald door CSFE doen toekomen (zie bijlage 5 "Bijlage

	Ministerie	Nawoord definitief rapport	Opmerking
		<p>werkprocessen kan zorgdragen voor het mitigeren van risico's op fouten, bewust dan wel onbewust.</p> <p>Aangezien het directoraat heeft aangegeven content te zijn met de aangedragen conclusies en aanbevelingen zoals onder andere de niet gevolgde procedures ten aanzien van overwerk, spreekt de Rekenkamer de hoop uit dat het directoraat HRM de overige conclusies en aanbevelingen in dit Rapport van Bevinding mee zal nemen ter verbetering van haar beleid en financiële verantwoording.</p>	<p>1").</p> <p>Verder vermeldt de directeur Human Resource Management geen bezwaar te hebben tegen het conceptrapport directoraat HRM inzake Controle van de BR 2021.</p>
4	BIBIS	De Rekenkamer heeft geen reactie ontvangen op het conceptrapport van bevindingen inzake de Controle BR 2021, dat per schrijven van 7 juli 2023 met het kenmerk CW/1105/va, briefno. 0142.23 is aangeboden aan de minister van Buitenlandse Zaken, International Business en Internationale Samenwerking (BIBIS)	
5	Directoraat Belastingen (MINFIN)	De Rekenkamer heeft geen reactie ontvangen op het conceptrapport van bevindingen inzake de Controle BR 2021, dat per schrijven van 7 juli 2023 met het kenmerk SV/1106/va no. 0139.23 was aangeboden aan de minister van Financiën en Planning.	
6	Directoraat Financiën (MINFIN)	De Rekenkamer heeft geen reactie ontvangen op het conceptrapport van bevindingen inzake de Controle BR 2021, dat per schrijven van 12 juli 2023 met het kenmerk SvD/1106/va no. 0151.23 was aangeboden aan de minister van Financiën en Planning.	
7	Directoraat PLOF (MINFIN)	De Rekenkamer heeft geen reactie ontvangen op het conceptrapport van bevindingen inzake de Controle BR 2021, dat per schrijven van 19 juli 2023 met het kenmerk SV/1106/rk no. 0173.23 was aangeboden aan de minister van Financiën en Planning.	
8	EZOTI	De Rekenkamer heeft geen reactie ontvangen op het conceptrapport van bevindingen inzake	

	Ministerie	Nawoord definitief rapport	Opmerking
		de Controle BR 2021, dat per schrijven van 20 juli 2023 met het kenmerk SV/1107/va no. 0183.23 is aangeboden aan de minister van Economische Zaken, Ontwikkeling en Technologische Innovatie (EZOTI).	
9	LVV	De Rekenkamer heeft geen reactie ontvangen op het conceptrapport van bevindingen inzake de Controle BR 2021, dat per schrijven van 20 juli 2023 met het kenmerk EB/1108/rk no. 0176.23 is aangeboden aan de minister van Landbouw, Veeteelt en Visserij (LVV)	
10	Directoraat Energie NH	De Rekenkamer heeft geen reactie ontvangen op het conceptrapport van bevindingen inzake de Controle BR 2021, dat per schrijven van 20 juli 2023 met het kenmerk SR/1109/rk no. 0182.23 was aangeboden aan de minister van Natuurlijke Hulpbronnen.	
11	Directoraat Mijnbouw NH	De Rekenkamer heeft geen reactie ontvangen op het conceptrapport van bevindingen inzake de Controle BR 2021, dat per schrijven van 20 juli 2023 met het kenmerk SR/1109/du no. 0175.23 was aangeboden aan de minister van Natuurlijke Hulpbronnen	
12	Directoraat Water NH	De Rekenkamer heeft geen reactie ontvangen op het conceptrapport van bevindingen inzake de Controle BR 2021, dat per schrijven van 19 juli 2023 met het kenmerk SR/1109/rk no. 0171.23 was aangeboden aan de minister van Natuurlijke Hulpbronnen.	
13	Directoraat BSW OW	De Rekenkamer heeft een reactie ontvangen op het conceptrapport van bevindingen inzake de Controle BR 2021, dat per schrijven van 20 juli 2023 met het kenmerk EB/1114/rk no. 0178.23 is aangeboden aan de minister van Openbare Werken.	Er zijn via mail enkele correcties ten aanzien van namen van functionarissen en artikelcodes doorgegeven
14	Directoraat CTW OW	De Rekenkamer heeft een reactie ontvangen op het conceptrapport van bevindingen inzake de Controle BR 2021, dat per schrijven van 20 juli	Middels een schrijven met kenmerk SM/ODA/wm Ag.no.1679 de dato 27 juli

	Ministerie	Nawoord definitief rapport	Opmerking
		2023 met het kenmerk EB/1114/rk no. 0179.23 is aangeboden aan de minister van Openbare Werken (OW)	2023 heeft het Directoraat enkele correcties doorgegeven ten aanzien van het rapport.
15	Directoraat OGA OW	De Rekenkamer heeft geen reactie ontvangen op het conceptrapport van bevindingen inzake de Controle BR 2021, dat per schrijven van 19 juli 2023 met het kenmerk EB/1114/rk no. 0170.23 is aangeboden aan de minister van Openbare Werken (OW)	
16	Directoraat AAZ TCT	De Rekenkamer heeft geen reactie ontvangen op het conceptrapport van bevindingen inzake de Controle BR 2021, dat per schrijven van 20 juli 2023 met het kenmerk SC/1116/rk no. 0181.23 is aangeboden aan de minister van Transport Communicatie en Toerisme (TCT)	
17	Directoraat Transport TCT	De Rekenkamer heeft geen reactie ontvangen op het conceptrapport van bevindingen inzake de Controle BR 2021, dat per schrijven van 18 juli 2023 met het kenmerk SC/1116/va no. 0168.23 is aangeboden aan de minister van Transport, Communicatie en Toerisme (TCT)	
18	Directoraat Communicatie TCT	De Rekenkamer heeft geen reactie ontvangen op het conceptrapport van bevindingen inzake de Controle BR 2021, dat per schrijven van 7 juli 2023 met het kenmerk SC/1116/va no. 0138.23 is aangeboden aan de minister van Transport Communicatie en Toerisme (TCT)	
19	Directoraat Toerisme TCT	De Rekenkamer heeft geen reactie ontvangen op het conceptrapport van bevindingen inzake de Controle BR 2021, dat per schrijven van 17 juli 2023 met het kenmerk SC/1116/va no. 0152.23 is aangeboden aan de minister van Transport Communicatie en Toerisme (TCT)	
20	Directoraat Algemeen Beheer GBB	De Rekenkamer heeft geen reactie ontvangen op het conceptrapport van bevindingen inzake de Controle BR 2021, dat per schrijven van 17 juli 2023 met het kenmerk SC/1119/du no. 0162.23 is aangeboden aan de minister van	

	Ministerie	Nawoord definitief rapport	Opmerking
		Grondbeleid en Bosbeheer (GBB).	
21	Directoraat GBB	De Rekenkamer heeft geen reactie ontvangen op het conceptrapport van bevindingen inzake de Controle BR 2021, dat per schrijven van 17 juli 2023 met het kenmerk SC/1119/du no. 0163.23 is aangeboden aan de minister van Grondbeleid en Bosbeheer (GBB).	

In de gevallen waarbij er geen reactie is ontvangen van de ministeries, wordt het door de Rekenkamer beschouwd als akkoord gaan met de bevindingen c.q. conclusies die zijn verwerkt in de desbetreffende rapporten.

Voorts wijst de Rekenkamer erop dat zij bij haar volgende controles wel de voor het onderzoek van belang zijnde documenten tijdig ter beschikking krijgt, in overeenstemming met de Comptabiliteitswet 2019 (S.B. 2019 no. 98) om haar controlewerkzaamheden op een adequate wijze te kunnen uitvoeren en daarbij haar bevindingen te kunnen rapporteren aan DNA.

Derhalve zijn de definitieve rapporten reeds uitgebracht en de Rekenkamer spreekt de hoop uit dat de gedane aanbevelingen ernstig zullen worden meegenomen in het beleid ter verbetering van de dienstverlening van de ministeries.

4.2 Rechtmatigheidsonderzoeken

De controle ten aanzien van de rechtmatigheid van besluiten en het beleid van de regering wordt uitgevoerd in overeenstemming met *artikel 149 van de Grondwet van 1987*, S.B. 1987 no. 116, zoals laatstelijk gewijzigd bij S.B. 1992 no. 38 en *de artikelen 2 lid 2 en 24 lid 2 van de Wet Rekenkamer Suriname 2019* (S.B. 2019 no. 102).

Doelstelling van het onderzoek

Het onderzoek heeft tot doel om inzicht te verschaffen in de diverse procesgangen en de rechtmatigheid van deze type inkomsten en uitgaven.

4.2.1 De rechtmatigheid belastingen op Loterij en Hazardspelen, in het dienstjaar 2022

Inleiding

Het onderzoek is uitgevoerd in de periode augustus tot en met oktober 2023 waarbij getoetst is of de inning en afdracht van belastingen op Loterij en Hazardspelen heeft plaatsgevonden volgens de wettelijk vastgestelde regels.

In het dienstjaar 2022 is een bedrag ad SRD 14.734.986,00 begroot voor de ontvangsten/ inkomsten uit de Loterij- en Casinobelasting. Onderdeel van deze planning was om via Loterijbelasting het bedrag ad SRD 3.100.000,00 en via de Casino belasting, SRD 2.125.000,00 voor de overheid te ontvangen. Tijdens het onderzoek is gebleken dat een bedrag ad SRD 26.709.600,00 is verantwoord aan Casinobelasting. Dit bedrag is vergeleken met het bedrag uit het systeem van de Belastingdienst ad SRD 29.842.200,00, er is dus een verschil van SRD 3.132.600,00. Dit verschil is onder meer ontstaan door de opgelegde boetes en de verrekening van de restituties.

Bevindingen

De Rekenkamer heeft onderzocht of de beheersingsmaatregelen zijn toegepast op het proces van het innen van de belastingen op Loterij en Hazardspelen, en indien de naleving van de relevante wet- en regelgeving zijn toegepast. Hierbij is het proces van opzet, bestaan en werking nauwkeurig getoetst.

Opzet van de Beheersingsmaatregelen

Het onderzoek naar de opzet van de beheersingsmaatregelen heeft zich gericht op de volgende processen: het verstrekken van loterijvergunningen, de controleprocessen van de registratie van vergunninghouders en de processen van de feitelijke betaling van de loterijbelasting. Alle processen konden in kaart worden gebracht en in een schematische tekening worden weergegeven. In de opzet van het verkrijgen van een vergunning is de rechtmatigheid niet in het geding, en de controle en registratie van de vergunning geschieden conform de vastgestelde richtlijnen. Helaas vindt er geen controle plaats op de geïnde belastingen omdat in de opzet van de beheersingsmaatregelen, de controle niet is opgenomen in de taakstelling van de Ontvanger der Directe Belastingen.

Bestaan van de Beheersingsmaatregelen

Bij het onderzoek naar het bestaan van de beheersingsmaatregelen kwam de Rekenkamer tot de volgende bevindingen:

- De beheersingsmaatregelen worden grotendeels toegepast. Dit bleek uit bijvoorbeeld de maandelijkse aangifte-documentatie c.q. betaling van loterijbelasting.
- Een opmerkelijke tekortkoming hierbij is, dat er geen belasting wordt geheven op de online games die gehouden worden door aanbieders van online games.
- Uit het onderzoek is gebleken dat bij de verwerking van de loterij aangifte en de ontvangsten in de administratie van de Ontvanger er geen specifieke applicatie aanwezig is. Hierdoor kan er geen overzichtelijke specificatie van de belastingmiddelen worden vastgelegd.
- Alle ontvangsten uit de diverse belastingen (zoals Loonbelastingen, Inkomstenbelastingen, Loterijbelastingen, etc.) worden in één geautomatiseerd systeem, met name het Integrated Tax Information System (ITIS) verwerkt.

Werking van de beheersingsmaatregelen

Bij het onderzoek naar de werking van de beheersingsmaatregelen oftewel de effectiviteit van de beheersingsmaatregelen, waren de meest opvallende bevindingen:

- Waarneming geschiedt ter plaatse conform de vastgelegde richtlijnen;
- De verantwoording van de Loterij- en Casinobelasting is niet overzichtelijk vastgelegd in de administratie.
- Voor de ontvangsten van Loterij- en Casinobelasting is er geen specifieke applicatie aanwezig.

Dossiercontrole

Om de werking van de beheersingsmaatregelen te controleren, zijn er negenentwintig (29) dossiers gecontroleerd, waaronder dertien (13) beschikkingen van gehouden loterijen en zestien (16) dossiers van de operationele casino's in de districten Paramaribo en Nickerie in het dienstjaar 2022.

- Van de dertien (13) gecontroleerde beschikkingen van gehouden geld- en of goederenloterijen zijn alle verklaringen voor het betalen van loterijbelasting getekend door de waarnemend Inspecteur der Directe Belastingen.
- Het verschuldigd bedrag dat aan loterijbelasting is betaald, is conform de wettelijke tarieven berekend.
- Van de zestien (16) dossiers van de operationele casino's is als tekortkoming geconstateerd dat van vier (4) casino's de aangiftebiljetten op het moment van controle niet aanwezig waren in de dossiers.
- De rapportages van de fysieke controle op de casino's zijn aangetroffen in de dossiers.
- Uit het betalingssysteem blijkt dat de desbetreffende belastingplichtigen de te betalen Casinobelasting over het jaar 2022 volledig hebben voldaan volgens de Belastingplicht.
- De dossiers worden bijgehouden in goed opgelegde mappen en zijn veilig opgeborgen in een filekast.

Conclusies

- Het toepassen van de tarieven voor het betalen van de Loterij- en Casinobelasting geschiedt conform wet- en regelgeving. Het verloop op het inningsproces op de belastingen op Loterij- en Hazardspelen is redelijk, maar heeft enkele ernstige tekortkomingen, zoals het niet beschikken over een specifieke applicatie voor de ontvangsten van Loterij- en Casinobelasting.
- Van de aanbieders van online games wordt er momenteel geen belasting geïnd, vanwege het niet aanwezig zijn van wet- en regelgeving voor deze typen Hazardspelen. Hierdoor ontvangt de Belastingdienst minder belasting op hazardspelen en er worden hierdoor veel staatsinkomsten misgelopen.

Aanbevelingen

De Rekenkamer biedt vanuit onderzoekresultaten de volgende aanbevelingen:

- Om de ontvangsten efficiënter te doen verwerken in de administratie, dient de Belastingdienst te beschikken over een specifieke applicatie voor de belastingen uit Loterij en Hazardspelen.
- Er moet door het bevoegd gezag zo spoedig mogelijk gewerkt worden om een herziene Wet op Hazardspelen (online gokspelen) in werking te doen treden. Dit om het mislopen van belastingontvangsten voor de Staat uit de online games effectief te stuiten.
- ITIS moet geüpgraded en aangepast worden aan de nieuwste IT-ontwikkelingen die nu gangbaar zijn bij het innen van belastinggelden.

Reactie Ministerie van Financiën en Planning

De Rekenkamer wil nadrukkelijk vermelden dat zij dit onderzoeksrapport heeft verzonden naar de minister van Financiën en Planning, de directeur Belastingen en de Inspecteur der Directe Belastingen om hen in de gelegenheid te stellen voor een reactie. Helaas hebben zij geen gebruik gemaakt van die gelegenheid.

4.2.2 De rechtmatigheid van de uitgekeerde overwerk- en maaltijdvergoeding door het Korps Brandweer Suriname (KBS) in het dienstjaar 2022

Inleiding

Dit onderzoek betreft een controle naar de rechtmatigheid van de in 2022 uitgekeerde overwerk- en maaltijdvergoeding door het Korps Brandweer Suriname (KBS) in het district Paramaribo. De Rekenkamer heeft dit onderzoek in de periode augustus tot oktober 2023 verricht. Overwerk wordt hierbij gedefinieerd als *“arbeid dat verricht wordt nadat de normale arbeidsduur is overschreden, met dien verstande, dat arbeid korter dan een half uur aansluitend aan de normale werktijd, niet als overwerk wordt aangemerkt”*. Dit onderzoek is belangrijk, omdat er een aanzienlijk financieel belang inzake overwerkvergoeding is gemoeid. In de begroting 2022 van het Ministerie van JUSPOL is voor SRD 35 miljoen aan overwerk opgenomen.

Het is van eminent belang dat de wachtsterkte⁶ op elke brandweerpost op peil moet zijn. In geval van afwezigheid van een ambtenaar (ziekteverloven, reguliere verloven, e.d.), is het personeel hierdoor genoodzaakt overwerk te verrichten.

Bij dit onderzoek is er onder andere gebruik gemaakt van interviews en dossiercontrole.

Op basis van de bevindingen van het controlewerk is de Rekenkamer tot een eindoordeel gekomen over de rechtmatigheid van de uitgekeerde overwerkvergoeding.

⁶ Wachtsterkte is het aantal ambtenaren van de brandweer (repressieve dienst) per post, vastgesteld op basis van het aantal blusvoertuigen op desbetreffende post (i.e. 8 tot 10 brandweerambtenaren die aanwezig dienen te zijn op een post)

De Rekenkamer heeft tijdens het onderzoek ernstige gebreken in de interne beheersing van de rechtmatige vaststelling van overwerk door het KBS geconstateerd.

Algemene bevindingen:

- Tijdens de dossiercontrole bij het KBS is gebleken dat de administratie (repressielijst) niet overeenkomt met de overurenstaat. De overurenstaten corresponderen wel met de overwerkbeschikkingen. In de meeste gevallen corresponderen de maandstaten met de overurenstaten en de dagrapporten.
- Verder is er geconstateerd dat bij acht (8) ambtenaren van het burgerpersoneel er voor één (1) ambtenaar die wel overwerk heeft verricht, in de maanden juli en augustus 2022, geen maaltijdvergoeding is toegekend. Aangegeven is dat desbetreffende ambtenaar de maaltijdvergoeding niet heeft gedeclareerd.
- Met betrekking tot overwerk zijn er in zeven (7) gevallen bij de berekening van het uitgekeerd bedrag, verschillen geconstateerd. Aangegeven is dat de overwerkvergoeding na twee (2) maanden na het verrichten van overwerk wordt uitgekeerd. Bovendien werd er een nieuwe bezoldigingsreeks ingevoerd in maart en in juli 2022 en de vergoeding met terugwerkende kracht werd uitbetaald, is er bij de berekening meteen gewerkt met de nieuwe bezoldiging.
- Het KBS heeft niet voorzien in adequate informatiewisseling tussen de posten onderling. Er vindt geen adequate correspondentie plaats wanneer ambtenaren worden uitgeleend ter versterking van andere posten.
- Verder blijkt dat terzake documenten over overwerk, waaronder personele beschikkingen niet in de desbetreffende personeelsdossiers worden opgelegd. De reden hiervoor is dat er gezamenlijke maandstaten en collectieve overwerkbeschikkingen worden opgemaakt inzake repressie- en gewestendienst.
- De overurenstaat wordt wel op naam van de ambtenaar opgemaakt.
- Voor het burgerpersoneel worden de overurenstaat en de overwerkbeschikking wel afzonderlijk opgemaakt.

De Rekenkamer constateert dat de uitgekeerde overwerk- en maaltijdvergoeding rechtmatig is geschied in het dienstjaar 2022. Weliswaar is geen rekening gehouden met het vastgesteld maximumaantal meeruren/overuren door de minister van JUSPOL. Vanwege de uitbraak van de COVID-19 pandemie in 2020, waarbij verschillende instellingen, zoals de ziekenhuizen, dringende ondersteuning nodig hadden van het KBS, werden de vastgestelde maximum meeruren (overuren) dikwijls overschreden. Echter, er is geen correspondentie c.q. vastlegging overgelegd aan de Rekenkamer over de toestemming vanuit het bevoegd gezag omtrent deze overschrijdingen van het maximum aantal overuren. Vermeldenswaard is dat er maandelijks een maandplanning (noodzakelijke geplande meeruren) wordt opgestuurd naar de minister ter goedkeuring. Deze planning wordt geaccordeerd door de minister. Op grond hiervan concludeert de Rekenkamer dat de overuren wel rechtmatig zijn geweest in het jaar 2022.

Algemene Conclusies

- De aangepaste maximaal te verrichten uren aan overwerk voor de verschillende korpsen van het Ministerie van JUSPOL is niet vastgelegd in een wet of besluit, maar slechts middels interne instructies per brief door de toenmalige minister in januari 2017 doorgegeven aan de desbetreffende korpsen. Sinds de uitbraak van de COVID-19 pandemie worden deze instructies niet meer nageleefd en er is sprake van een overschrijding van het maximumaantal uren dat toen werd vastgesteld middels de eerdergenoemde instructies. Hierbij worden de maandplanning voor meeruren (overuren) steeds door de minister goedgekeurd, waarbij er geen nieuwe instructies of regelgeving zijn vastgesteld ten aanzien van het maximaal aantal uren dat vergoed mag worden aan overwerk.
- De opzet van de beheersingsmaatregelen wordt niet gecontroleerd door de afdeling IC. Deze controle vond dus ook niet plaats in 2022.
- De administratie van de overwerkdocumenten geschiedt niet nauwkeurig waardoor documenten niet met elkaar afstemmen.
- De administratie (repressielijst) wordt niet accuraat bijgehouden op de verschillende Brandweerkazernes.
- De uitgekeerde bedragen zijn in overeenstemming met de overwerkbeschikkingen.

Aanbevelingen

De Rekenkamer beveelt het KBS onder andere aan:

- Het proces van overwerk nauwkeurig te laten vastleggen waarbij de functiescheidingen en taakomschrijvingen, evenals de richtlijnen en instructies met betrekking tot overwerk- en maaltijdvergoeding, duidelijk zijn omschreven.
- De instructies van het bevoegd gezag inzake de overschrijding van het maximumaantal uren dienen opgevolgd te worden of te worden aangepast middels een ministerieel besluit.
- In de opzet van het overwerkproces dient ook de verplichting te worden meegenomen dat er regelmatig controle wordt verricht door de afdeling IC van JUSPOL.
- Er dient onderlinge afstemming door de hoofden van de verschillende posten te zijn bij het uitleenen van brandweperlui.
- Een adequate en deugdelijke administratie om zodoende discrepanties te voorkomen.

Reactie Ministerie van Justitie en Politie

Het onderzoeksteam heeft in het kader van hoor en wederhoor ter afronding van het onderzoek het rapport opgestuurd naar de betrokken instantie om deze in de gelegenheid te stellen om een reactie te geven op de bevindingen.

Helaas heeft de Rekenkamer geen reactie ontvangen van het Ministerie van JUSPOL c.q. dienstonderdeel KBS.

4.2.3 De rechtmatigheid van de vergoeding van overwerk (inclusief maaltijdvergoeding) van het Directoraat Human Resource Management (HRM) over het dienstjaar 2022

Inleiding

Het onderzoek is uitgevoerd in de periode augustus-oktober 2023 en betreft de controle naar de rechtmatigheid van de uitgekeerde overwerkvergoeding van het Directoraat HRM van het Ministerie van BIZA over het dienstjaar 2022.

Uit het staatsbesluit van 7 oktober 2003 (S.B. 2003 no. 78) tot wijziging van het staatsbesluit van 31 mei 1976 (S.B. 1976 no. 25), kan naast de vergoeding overwerk ook een maaltijd of maaltijdvergoeding worden gegeven, indien de landsdienaar minimaal twee (2) uren aansluitend aan de overeengekomen diensttijd heeft overgewerkt.

De Rekenkamer acht het onderzoek van de rechtmatigheid van de vergoeding van overwerk (inclusief maaltijdvergoeding) van het Directoraat HRM over het dienstjaar 2022 van belang, omdat er met overwerk (inclusief maaltijd of maaltijdvergoeding) een aanzienlijk financieel belang is gemoeid. Het departement heeft aan overwerk SRD 5.508.354,81 en SRD 1.449.008,00 aan voedingsgeld uitgegeven.

Algemene bevindingen

- Het overwerkproces is niet beschreven.
- Er wordt geen schriftelijke machtiging gehanteerd.
- Er worden geen beschikkingen opgemaakt voor de uitgaven ten aanzien van maaltijdvergoeding. Tevens wordt deze vergoeding niet vermeld in de overwerkbeschikking.
- Er is geen uniformiteit over de lay-out van de overwerkstaat. Bij bepaalde overwerkstaten ontbreken een kolom paraaf en vermelding van de afdeling.
- Het is niet duidelijk of de minister toestemming heeft verleend voor overwerk bij overschrijding van 15 uur per week of 30 uur per maand, want er is geen bewijsmateriaal aangetroffen.
- Bij het opvragen van de overwerkbeschikkingen van november en december 2022, bleek dat deze niet aanwezig waren in de opslagruimte van het onderdirectoraat Personeelsbeheer en Personeelszorg (PBPZ). Naar aanleiding hiervan heeft de Onderdirecteur PBPZ een aanmaningsbrief opgestuurd naar de landsdienaar, die belast was met deze taak in 2022.
- Het team heeft geen inzage in de verzendlijsten gehad omdat deze elders worden opgeslagen door de afdeling PZ van BIZA en zo ook van het OPBPZ.
- Voor het verrichten van overwerk is volgens S.B. 1976 no. 25 artikel 2 een schriftelijke machtiging vooraf nodig van de directeur. Deze machtiging wordt mondeling verleend. Er is dus geen bewijsmateriaal.
- Er is geen presentielijst die overwerk aanduidt; met andere woorden, de landsdienaar heeft niet getekend vóór de start en bij vertrek na verstrijking van het verrichte overwerk.
- De maaltijdvergoeding die verbonden is bij overwerk, is met ingang van 1 januari 2022 verhoogd van SRD 48,00 naar SRD 105,00 waarbij de eerste zes á zeven maanden namelijk het oud tarief

is gebruikt. In december 2022 is er een suppletie gegeven van het verschil vanwege de verhogingen.

- Nadat de collectieve beschikking getekend is door de minister, wordt uit deze beschikking van elke landsdienaar die heeft overgewerkt, een individuele beschikking opgemaakt. Maar deze beschikkingen krijgen hetzelfde BIZA-nummer, evenals die van de collectieve beschikking.
- Een afschrift van de overwerkbeschikking wordt verzonden naar de afdeling PZ van BIZA. Na afhandeling op deze afdeling wordt die verzonden naar de afdeling Comptabiliteit van MinFin voor verificatie. De afdeling Comptabiliteit ontvangt geen apart afschrift van het onderdirectoraat.
- Benodigde documenten zoals betaallijst, beschikkingen, toestemming en machtiging zijn niet in alle gecontroleerde dossiers teruggevonden.
- Bij een landsdienaar is de berekening voor overwerk gebaseerd op functieschaal 11C in plaats van schaal 11A. De functieschaal 11C is niet geverifieerd uit het dossier, in het dossier is de beschikking betreffende de bevordering naar 11C ook niet aangetroffen.
- Bij een landsdienaar is volgens zijn laatste bevordering met ingangsdatum januari 2020 ingedeeld in functieschaal 12A. Desondanks is diens overwerkvergoeding in 2022 toch berekend conform schaal 9C.
- Van de achtendertig (38) geselecteerde landsdienaren bij de dossiercontrole is er bij geen van de gevallen gekozen voor de optie om het overwerk te compenseren met vrijstelling van dienst.
- De informatie over de aanwezigheid van de landsdienaren ná kantooruren of op de zater-, zon- of feestdagen is ook niet waargenomen in de presentielijsten.
- Er worden geen beschikkingen opgemaakt met betrekking tot de maaltijdvergoeding en deze vergoeding wordt ook niet vermeld in de overwerkbeschikking. Hierdoor is er niet voldoende bewijsmateriaal om de toetsing van deze vergoeding uit te voeren.

Conclusies

- Het directoraat HRM heeft zich niet volledig gehouden aan de geldende wet- en regelgeving. Verder zijn bepaalde fasen van de werkprocedures in het dienstjaar 2022 ook niet correct uitgevoerd.
- Door zich niet te houden aan wet- en regelgeving van onder meer, geen schriftelijke machtiging tot overwerk, de onduidelijkheid omtrent toestemming voor het overschrijden van de 15 uur per week en 30 uur per maand, en geen vermelding van de maaltijdvergoeding in een beschikking, wordt het risico tot onrechtmatig uitgekeerde vergoedingen verhoogd.
- Door het ontbreken van een afdeling IC vindt er geen controle plaats.

De Rekenkamer heeft naar aanleiding van de onderzoeksvraag en de bevindingen, als eindconclusie kunnen trekken dat *“het Directoraat HRM zich niet volledig heeft gehouden aan de geldende wet- en regelgeving. Verder zijn bepaalde fasen van de werkprocedures in het dienstjaar 2022 ook niet correct uitgevoerd”*.

Tenslotte heeft de Rekenkamer op grond van deze conclusie, aanbevelingen gedaan aan het directoraat HRM, zodat deze tekortkomingen spoedig kunnen worden weggewerkt.

Aanbevelingen

- Voorafgaand aan het verrichten van overwerk via de hiërarchische weg consequent eerst een schriftelijke machtiging aan te vragen;
- Bij overschrijding van het maximum van 15 uur per week en 30 uren per maand, alsnog toestemming te vragen aan de minister;
- Het duidelijk vermelden van de maaltijdvergoeding in de overwerkbeschikking of een aparte beschikking;
- Standaardformulier hanteren voor de overwerkstaten;
- Het hanteren van een aparte presentielijst voor overwerk enerzijds, of anderzijds een aanpassing te plegen van de huidige presentielijsten, door de zaterdag en zondag toe te voegen, alsmede nieuwe instructies te geven, zodat de werkelijke vertrektijd ook wordt vermeld op de presentielijst;
- Het opzetten en bemensen van een afdeling IC;
- Het opmaken van volledige dossiers;
- Een duidelijk onderscheid maken tussen de collectieve- en individuele beschikkingen.

Reactie van het Directoraat Human Resource Management

De Rekenkamer heeft van het Ministerie van Binnenlandse Zaken, Directoraat Human Resource Management, per e-mail de dato 29 november 2023, een reactie ontvangen, dat zij geen bevindingen heeft met betrekking tot het conceptrapport met als kenmerk SC/1102/va, brief no. 0300.23 de dato 20 november 2023.

Op 06 december 2023 heeft de Rekenkamer nog een schrijven met kenmerk No. F 73 van de directeur Directoraat Human Resource Management, met enkele kanttekeningen over het terzake conceptrapport, welke waar nodig is verwerkt in het rapport.

4.2.4 De rechtmatigheid van de inning van de ontvangen leges bij het Centraal Bureau van Burgerzaken (CBB)

Inleiding

De Rekenkamer heeft in de afgelopen dienstjaren overwegend controle verricht op de uitgaven van de overheid en heeft daarom in het dienstjaar 2023 besloten om een pilot onderzoek uit te voeren met betrekking tot de ontvangsten. Hierbij is het Ministerie van BIZA geselecteerd en wel het dienstonderdeel CBB. Het doel van dit onderzoek is om na te gaan of de Bureau's voor Burgerzaken (BvB's) de regelgeving rond de inning en afdracht van leges toepassen. De opzet, het bestaan en de werking van de interne beheersingsmaatregelen zijn getoetst, om na te gaan of deze voldoende zijn om het risico op onrechtmatigheden te verkleinen. Daarnaast moet dit onderzoek ertoe leiden dat de controle op de toepassing van de vigerende regels wordt aangescherpt.

Deze regels zijn in afstemming met de International Standards of Supreme Audit Institutions met betrekking tot rechtmatigheidsonderzoek (ISSAIs 400 en 4000), zoals vastgelegd in het Handboek Rechtmatigheidsonderzoek 2018 van de Rekenkamer.

De centrale vraag van dit onderzoek luidt als volgt: *“Hebben de BvB’s de inning en afdracht van leges in de periode september - oktober 2023 uitgevoerd volgens de vastgestelde richtlijnen?”*.

Tijdens het onderzoek zijn interviews afgenomen van sleutelpersonen die binnen CBB en de BvB’s belast zijn met het geldbeheer, teneinde de procedures in kaart te brengen. Er is een walk-through-test uitgevoerd met als doel het proces van de inning en afdracht van leges te volgen. De Rekenkamer heeft voldoende, relevant en betrouwbaar bewijsmateriaal verzameld om conclusies te kunnen trekken.

Bij de controle van de opzet van de interne beheersingsmaatregelen is geconstateerd dat er niet voor alle werkprocessen richtlijnen zijn vastgelegd.

Verder is er geconstateerd dat de volledigheid van de opbrengsten niet vastgesteld kan worden vanwege het ontbreken van een automatisch systeem.

Algemene bevindingen

- Bij de wisseling van de kassier is er geen voorgeschreven procedure met betrekking tot de overdracht. Hierdoor wordt het risico om bij een geconstateerde afwijking met betrekking tot de dagopbrengst tijdig te achterhalen wanneer deze afwijking is ontstaan, niet gemitigeerd.
- Verder is geconstateerd dat binnen het proces van aanvraag en afgifte van documenten, het aantal niet wordt geregistreerd. Hierdoor kan de volledigheid van de (dag)opbrengst niet worden vastgesteld.
- De opbrengsten worden niet wekelijks afgestort door de BvB’s. Deze taak is overgenomen door de afdeling Financiële Zaken (FZ) van het CBB, maar wordt ook niet consequent uitgevoerd.
- Verder is gebleken dat de handgeschreven kwitanties niet altijd duidelijk leesbaar zijn, waardoor er niet in alle gevallen vastgesteld kan worden welk document verstrekt is.
- De Rekenkamer constateert dat de auditee in de opzet enerzijds voldoende rekening houdt met het aspect van functiescheiding maar dat anderzijds de interne beheersingsmaatregelen het risico op afwijkingen niet voldoende mitigeren.

Conclusie

- De Rekenkamer concludeert dat bij de BvB’s de richtlijnen met betrekking tot de inning en de afdracht van leges niet voldoende zijn nageleefd in de periode september-oktober 2023. Hierdoor komt de rechtmatigheid van de inning en de afdracht van leges bij het CBB in gedrang.

Aanbevelingen

Op grond van de constatering, adviseert de Rekenkamer het CBB het volgende:

- De werkprocessen met betrekking tot de inning en afdracht van leges nauwkeurig vast te leggen en erop toe te zien dat de richtlijnen strikt worden nageleefd.
- De interne beheersingsmaatregelen met betrekking tot de volledigheid van de opbrengsten aan te scherpen.
- Een geautomatiseerd systeem te hanteren bij het verstrekken van documenten waarbij er een duidelijk verband is tussen de verstrekte documenten en de opbrengsten. Hierbij kan het manueel uitschrijven van kwitanties worden opgeheven.
- De richtlijnen met betrekking tot de storting van leges door de kassier te evalueren en aan te passen.
- De richtlijnen met betrekking tot de kosteloze verstrekking van een attestatie de vita aan seniore burgers en mensen met een beperking te herzien.
- Zorgdragen voor adequate faciliteiten voor het veilig opbergen van aanwezige geldmiddelen.
- De werkomstandigheden zoals gekoelde werkruimten te verbeteren.
- De kastoelage verhogen tot een redelijk en billijk bedrag.

Opvallend is dat de algemene richtlijnen dateren uit 2012, met enkele aanpassingen in 2018, en het is zeer aan te bevelen dat deze richtlijnen ook een aanpassing behoeven, teneinde de inning en afdracht van leges rechtmatig te laten geschieden.

BIJLAGEN

Bijlage 1 Huidige personeelsbezetting Rekenkamer van Suriname per 31-12-23

	College	Periode benoemd:
1.	De heer drs. Bhoendie, S.	2021 - 2026
2.	Mevrouw drs. Bonjaskie, S. MMA	2021 - 2026
3.	De heer Makdoembaks, R. BSc	2020 -2025
	Plaatsvervangende leden	
4.	De heer Ramdin, V. MSc	2021 - 2026
	Management	In dienst bij de Kamer vanaf:
5.	Mevrouw drs. Vredeberg, N. MBA	1 februari 1999
6.	Mevrouw drs. Imamdi, R.	1 mei 1998
7.	Mevrouw drs. Kalidien, A. MPA	1 oktober 2007
	Directie Bureau	
8.	De heer drs. Chen Poun Joe, N. MSc MBA	1 december 2012
9.	De heer drs. Walker, O. MPA	15 juli 2001
	Personeel	
10.	Mevrouw Uiterloo, D.	16 juni 1998
11.	De heer drs. Voorn, S.	1 maart 1999
12.	Mevrouw Amatkasanpawiro, V.	1 oktober 1999
13.	Mevrouw Keisrie, D.	16 mei 2002
14.	Mevrouw Keles, J.	1 mei 2004
15.	Mevrouw Windzak-Pinas, M. BEc	1 oktober 2004
16.	Mevrouw Freudenberg, M.	1 december 2004
17.	Mevrouw Moor, C.	1 december 2004
18.	Mevrouw Abdoelrahiman, M. BBA	1 september 2005
19.	Mevrouw Sallons, G. BBA	1 februari 2009
20.	Mevrouw Barry, M.	1 februari 2009
21.	Mevrouw drs. Brashuis-Van Russel, E.	1 mei 2009
22.	Mevrouw drs. Chin-A-Lin, S.	16 maart 2011
23.	Mevrouw Cole, N.	16 september 2012

24.	De heer Zeefuik, W. BSc	1 maart 2013
25.	De heer Rokette, R.	1 juli 2013
26.	Mevrouw Pinas-Grant, K.	1 juni 2015
27.	Mevrouw Zeefuik, S.	1 januari 2016
28.	Mevrouw Wartes, C. BSc MAud	1 februari 2016
29.	Mevrouw Getrouw-Amersfoort, G.	1 december 2016
30.	De heer Plet, I. BSc	1 januari 2017
31.	Mevrouw Punwasi, R.	15 augustus 2017
32.	Mevrouw Veldman, M.	15 augustus 2017
33.	Mevrouw van Dijk, S. BSc	1 november 2017
34.	Mevrouw Ramdhanie S. BSc	1 februari 2018
35.	Mevrouw van Kallen-Sandvliet, S.	1 februari 2018
36.	Mevrouw Reding, S.	1 september 2020
37.	Mevrouw Louisville, Q.	1 november 2021
38.	Mevrouw Jubithana-Kaiman, D.	1 februari 2022
39.	Mevrouw Sawikarta, D.	2 februari 2022
40.	Mevrouw Lante, L. BSc	1 december 2022
41.	De heer Binda, K. BSc	1 december 2022
42.	Mevrouw Asmoredjo, M.	1 januari 2023
43.	Mevrouw Kawall, R. BSc	1 januari 2023
44.	De heer Debi, S. BSc	16 april 2023
	Contractanten	
45.	De heer Blokland, L. BA	1 januari 2017
46.	Mevrouw Nanan, T.	15 juli 2021

Bron: Rekenkamer van Suriname

Bijlage 2 Schatkistpapier

Staatsschuld Registratie januari - december 2023

	Schatkistpapier	Registratie		Bedrag in		
	Naam instelling	Nummer	Datum	SRD	USD	EURO
1	Aflossing en verhoging herbelegging van schatkistpapier in vijfvoud t.w. SKP-042-22/ min B. Chotelal ten bedrage van SRD 112.517.137,52 naar SRD 131.645.050,90 d.d. 20 december 2022. Valutadatum 15 juli 2022 Looptijd 12 (twaalf) maanden Rentevoet 17 % per jaar enkelvoudig	2539	13 januari 2023	131.645.050,90		
2	Aflossing en herbelegging van schatkistpapier in vijfvoud t.w. SKP-018-22/ min Pensioenfonds Suriname ten bedrage van SRD 7.500.000,00 d.d. 28 november 2022. Valutadatum 14 januari 2022 Looptijd 24 (vierentwintig) maanden Rentevoet 15 % per jaar enkelvoudig	2542	24 januari 2023	7.500.000,00		
3	Verhoging herbelegging van schatkistpapier in vijfvoud t.w. SKP-026-22/min Stichting Pensioenfonds van de Centrale Bank van Suriname ten bedrage van SRD 15.050.000,00 d.d. 9 december 2022. Valutadatum 26 maart 2022 Looptijd 24 (vierentwintig) maanden Rentevoet 15 % per jaar enkelvoudig	2543	30 januari 2023	15.050.000,00		
4	Aflossing en herbelegging van schatkistpapier in vijfvoud t.w. SKP-012-22/ min N.V. Energiebedrijven Suriname ten bedrage van SRD 25.250.000,00 d.d. 9 december 2022 Valutadatum 30 april 2020 Looptijd 12 (twaalf) maanden Rentevoet 9 % per jaar enkelvoudig	2546	09 maart 2023	25.250.000,00		
5	Aflossing en herbelegging van schatkistpapier in vijfvoud t.w. SKP-013-22/min N.V. Energiebedrijven Suriname ten bedrage van SRD 25.250.000,00 d.d. 09 december 2022 Valutadatum 30 april 2021. Looptijd 12 (twaalf) maanden Rentevoet 9 % per jaar enkelvoudig	2547	09 maart 2023	25.250.000,00		
6	Aflossing en herbelegging van schatkistpapier in vijfvoud t.w. SKP-014-22/min	2548	09 maart 2023	25.250.000,00		

	Schatkistpapier	Registratie		Bedrag in		
	Naam instelling	Nummer	Datum	SRD	USD	EURO
	N.V. Energiebedrijven Suriname ten bedrage van SRD 25.250.000,00. d.d. 09 december 2022 Valutadatum 30 april 2022. Looptijd 12 (twaalf) maanden Rentevoet 9 % per jaar enkelvoudig					
7	De aflossing en herbelegging van schatkistpapier in vijfvoud t.w. SKP-045-22/ min Surinaamse Volkscredietbank ten bedrage van SRD 18.571.240,00 d.d. 07 december 2022 Valutadatum 03 juni 2021 Looptijd 12 (twaalf) maanden Rentevoet 9 % per jaar enkelvoudig	2550	22 maart 2023	18.571.240,00		
8	De aflossing en herbelegging van schatkistpapier in vijfvoud t.w. SKP-046-22/min Surinaamse Volkscredietbank ten bedrage van SRD 15.563.129,00 d.d. 09 december 2022 Valutadatum 07 juli 2021 Looptijd 12 (twaalf) maanden. Rentevoet 9 % per jaar enkelvoudig	2551	22 maart 2023	15.563.129,00		
9	De aflossing en herbelegging van schatkistpapier in vijfvoud t.w. SKP-047-22/min Surinaamse Volkscredietbank ten bedrage van SRD 14.339.600,00. d.d. 09 december 2022 Valutadatum 18 juli 2021 Looptijd 12 (twaalf) maanden Rentevoet 9 % per jaar enkelvoudig	2552	22 maart 2023	14.339.600,00		
10	Aflossing en herbelegging van schatkistpapier in vijfvoud t.w. SKP-054-22/min Surinaamse Volkscredietbank ten bedrage van SRD 18.571.240,00 d.d. 09 december 2022 Valutadatum 03 juni 2022 Looptijd 12 (twaalf) maanden Rentevoet 9 % per jaar enkelvoudig	2553	22 maart 2023	18.571.240,00		
11	Aflossing en herbelegging van schatkistpapier in vijfvoud t.w. SKP-055-22/min Surinaamse Volkscredietbank ten bedrage van SRD 15.563.129,00 d.d. 07 december 2022 Valutadatum 07 juli 2022 Looptijd 12 (twaalf) maanden Rentevoet 9 % per jaar enkelvoudig	2554	22 maart 2023	15.563.129,00		

	Schatkistpapier	Registratie		Bedrag in		
	Naam instelling	Nummer	Datum	SRD	USD	EURO
12	Aflossing en herbelegging van schatkistpapier in vijfvoud t.w. SKP-056-22/min Surinaamse Volkscredietbank ten bedrage van SRD 14.339.600,00 d.d 09 december 2022 Valutadatum 18 juli 2022 Looptijd 12 (twaalf) maanden Rentevoet 9 % per jaar enkelvoudig	2555	22 maart 2023	14.339.600,00		
13	Aflossing en herbelegging van schatkistpapier SKP 104-18 de dato 23 september 2018 in vijfvoud t.w. SKP-201-20/min Hakrinbank N.V. ten bedrage van USD 6.000.000,00 d.d. 22 maart 2023 Valutadatum 23 september 2020. Looptijd 24 (vierentwintig) maanden Rentevoet 2 % per jaar enkelvoudig	2557	17 april 2023		6.000.000,00	
14	De aflossing en herbelegging van schatkistpapier SKP 112-19 de dato 23 september 2019 in vijfvoud t.w. SKP-223-20/min Hakrinbank N.V. ten bedrage van USD 153.750,00 d.d. 22 maart 2023 Valutadatum 23 september 2020. Looptijd 12 (twaalf) maanden Rentevoet 1,75 % per jaar enkelvoudig	2558	17 april 2023		153.750,00	
15	Aflossing en herbelegging van schatkistpapier SKP 058-20 de dato 30 december 2019 in vijfvoud t.w. SKP-228-20/ min Hakrinbank N.V. ten bedrage van USD 6.060.000,00 d.d. 22 maart 2023 Valutadatum 30 december 2020 Looptijd 12 (twaalf) maanden Rentevoet 1,75 % per jaar enkelvoudig	2559	17 april 2023		6.060.000,00	
16	Aflossing en herbelegging van schatkistpapier in vijfvoud t.w. SKP-074-22/min Stichting Pensioen Fonds van De Surinaamsche Bank N.V. ten bedrage van SRD 323.757,25. d.d. 3 april 2023 Valutadatum 15 april 2022 Looptijd 24 (vierentwintig) maanden Disconto 15 % per jaar enkelvoudig	2560	11 mei 2023	323.757,25		
17	De aflossing en herbelegging van schatkistpapier in vijfvoud t.w. SKP-002-23/min N.V. Energiebedrijven Suriname (EBS) ten	2561	11 mei 2023	25.250.000,00		

	Schatkistpapier	Registratie		Bedrag in		
	Naam instelling	Nummer	Datum	SRD	USD	EURO
	bedrage van SRD 25.250.000,00 d.d. 30 maart 2023 Valutatatum 30 april 2023. Looptijd 12 (twaalf) maanden Disconto 9 % per jaar enkelvoudig					
18	Aflossing en verhoging herbelegging van schatkistpapier in vijfvoud t.w. SKP-071-22/min Finabank N.V. ten bedrage van SRD 1.287.639,02 naar SRD 1.403.526,53 d.d. 22 maart 2023 Valutatatum 7 juli 2022 Looptijd 12 (twaalf) maanden Disconto 9 % per jaar enkelvoudig	2562	17 mei 2023	1.403.526,53		
19	De aflossing en verhoging herbelegging van schatkistpapier in vijfvoud t.w. SKP-073-22/min Finabank N.V. ten bedrage van SRD 12.042.000 naar SRD 14.570.820 d.d. 22 maart 2023 Valutatatum 7 juli 2022 Looptijd 24 (vierentwintig) maanden Disconto 10,5 % per jaar enkelvoudig	2563	17 mei 2023	14.570.820,00		
20	Aflossing en herbelegging van schatkistpapier in vijfvoud t.w. SKP-044-22/min Surinaamse Volkscredietbank ten bedrage van SRD 26.000.000,00 d.d. 15 maart 2023 Valutatatum 23 juli 2021 Looptijd 12 (twaalf) maanden Disconto 9 % per jaar enkelvoudig	2564	22 mei 2023	26.000.000,00		
21	Aflossing en herbelegging van schatkistpapier in vijfvoud t.w. SKP-048-22/min Surinaamse Volkscredietbank ten bedrage van SRD 26.000.000,00 d.d. 7 december 2022 Valutatatum 23 juli 2021 Looptijd 12 (twaalf) maanden Disconto 9 % per jaar enkelvoudig	2565	22 mei 2023	26.000.000,00		
22	Aflossing en herbelegging van schatkistpapier in vijfvoud t.w. SKP-049-22/min Surinaamse Volkscredietbank ten bedrage van SRD 26.000.000,00 d.d. 9 december 2022 Valutatatum 23 juli 2021 Looptijd 12 (twaalf) maanden Disconto 9 % per jaar enkelvoudig	2566	22 mei 2023	26.000.000,00		

	Schatkistpapier	Registratie		Bedrag in		
	Naam instelling	Nummer	Datum	SRD	USD	EURO
23	Aflossing en herbelegging van schatkist-papier in vijfvoud t.w. SKP-050-22/min Surinaamse Volkscredietbank ten bedrage van SRD 26.000.000,00 d.d. 9 december 2022 Valutadatum 23 juli 2021 Looptijd 12 (twaalf) maanden Disconto 9 % per jaar enkelvoudig	2567	22 mei 2023	26.000.000,00		
24	Aflossing en herbelegging van schatkist-papier in vijfvoud t.w. SKP-051-22/min Surinaamse Volkscredietbank ten bedrage van SRD 12.844.036,70 d.d. 15 maart 2023 Valutadatum 31 mei 2021 Looptijd 24 (vierentwintig) maanden Disconto 15 % per jaar enkelvoudig	2568	22 mei 2023	12.844.036,70		
25	Aflossing en herbelegging van schatkist-papier in vijfvoud t.w. SKP-052-22/min Surinaamse Volkscredietbank ten bedrage van SRD 8.191.612,42 d.d. 15 maart 2023 Valutadatum 6 oktober 2022 Looptijd 24 (vierentwintig) maanden Disconto 15 % per jaar enkelvoudig	2569	22 mei 2023	8.191.612,42		
26	Aflossing en herbelegging van schatkist-papier in vijfvoud t.w. SKP-053-22/min Surinaamse Volkscredietbank ten bedrage van SRD 26.000.000,00 d.d. 15 maart 2023 Valutadatum 23 juli 2022 Looptijd 12 (twaalf) maanden Disconto 9 % per jaar enkelvoudig	2570	22 mei 2023	26.000.000,00		
27	Aflossing en herbelegging van schatkist-papier in vijfvoud t.w. SKP-057-22/min Surinaamse Volkscredietbank ten bedrage van SRD 26.000.000,00 d.d. 7 december 2022 Valutadatum 23 juli 2022 Looptijd 12 (twaalf) maanden Disconto 9 % per jaar enkelvoudig	2571	22 mei 2023	26.000.000,00		
28	Aflossing en herbelegging van schatkist-papier in vijfvoud t.w. SKP-058-22/min Surinaamse Volkscredietbank ten bedrage van SRD 26.000.000,00 d.d. 9 december 2022 Valutadatum 23 juli 2022 Looptijd 12 (twaalf) maanden	2572	22 mei 2023	26.000.000,00		

	Schatkistpapier	Registratie		Bedrag in		
	Naam instelling	Nummer	Datum	SRD	USD	EURO
	Disconto 9 % per jaar enkelvoudig					
29	Aflossing en herbelegging van schatkist-papier in vijfvoud t.w. SKP-059-22/min Surinaamse Volkscredietbank ten bedrage van SRD 26.000.000,00. d.d. 9 december 2022 Valutadatum 23 juli 2022 Looptijd 12 (twaalf) maanden Disconto 9 % per jaar enkelvoudig	2573	22 mei 2023	26.000.000,00		
30	Aflossing en herbelegging van schatkist-papier in vijfvoud t.w. SKP-060-22/ min Hakrinbank N.V. ten bedrage van SRD 10.000.000,00 d.d. 7 december 2022 Valutadatum 18 december 2021 Looptijd 24 (vierentwintig) maanden Disconto 15 % per jaar enkelvoudig	2574	16 juni 2023	10.000.000,00		
31	Aflossing en herbelegging van schatkist-papier in vijfvoud t.w. SKP-061-22/min Hakrinbank N.V. ten bedrage van SRD 21.416.284,40 d.d. 7 december 2022 Valutadatum 18 december 2021 Looptijd 24 (vierentwintig) maanden Disconto 15 % per jaar enkelvoudig	2575	16 juni 2023	21.416.284,40		
32	Aflossing en herbelegging van schatkist-papier in vijfvoud t.w. SKP-062-22/min Hakrinbank N.V. ten bedrage van SRD 52.504.830,14 d.d. 7 december 2022 Valutadatum 20 januari 2022 Looptijd 24 (vierentwintig) maanden Disconto 15 % per jaar enkelvoudig	2576	16 juni 2023	52.504.830,14		
33	Aflossing en herbelegging van schatkist-papier in vijfvoud t.w. SKP-063-22/min Hakrinbank N.V. ten bedrage van SRD 29.406.600,00 d.d. 7 december 2022 Valutadatum 7 juli 2022 Looptijd 24 (vierentwintig) maanden Disconto 15 % per jaar enkelvoudig	2577	16 juni 2023	29.406.600,00		
34	Aflossing en herbelegging van schatkist-papier in vijfvoud t.w. SKP-064-22/min Hakrinbank N.V. ten bedrage van SRD 26.815.412,84 d.d. 7 december 2022 Valutadatum 7 juli 2022	2578	16 juni 2023	26.815.412,84		

	Schatkistpapier	Registratie		Bedrag in		
	Naam instelling	Nummer	Datum	SRD	USD	EURO
	Looptijd 24 (vierentwintig) maanden Disconto 15 % per jaar enkelvoudig					
35	Aflossing en herbelegging van schatkistpapier in vijfvoud t.w. SKP-066-22/min Hakrinbank N.V. ten bedrage van USD 5.955.773,96 d.d. 19 december 2022 Valutadatum 30 december 2021. Looptijd 18 (achttien) maanden. Disconto 4,50 % per jaar enkelvoudig	2579	16 juni 2023		5.955.773,96	
36	Aflossing en herbelegging van schatkistpapier in vijfvoud t.w. SKP-067-22/ min Hakrinbank N.V. ten bedrage van USD 6.000.000,00 d.d.22 maart 2023 Valutadatum 23 september 2022 Looptijd 18 (achttien) maanden Disconto 4,50 % per jaar enkelvoudig	2580	16 juni 2023		6.000.000,00	
37	Aflossing en herbelegging van schatkistpapier in vijfvoud t.w. SKP-068-22/min Hakrinbank N.V. ten bedrage van USD 3.970.515,97 d.d. 22 maart 2023 Valutadatum 27 juli 2022 Looptijd 18 (achttien) maanden Disconto 4,50 % per jaar enkelvoudig	2581	16 juni 2023		3.970.515,97	
38	Aflossing en verhoging herbelegging van schatkistpapier in vijfvoud t.w. SKP-072-22/min Finabank N.V. ten bedrage van SRD 3.850.743,32 verhoogd naar SRD 4.197.310,22 d.d. 22 maart 2023 Valutadatum 20 januari 2023 Looptijd 12 (twaalf) maanden Disconto 9 % per jaar enkelvoudig	2582	16 juni 2023	4.197.310,22		
39	Aflossing en herbelegging van schatkistpapier in vijfvoud t.w. SKP-001-23/min Finabank N.V. ten bedrage van SRD 4.197.310,22 d.d. 22 maart 2023 Valutadatum 20 januari 2023 Looptijd 12 (twaalf) maanden Disconto 9 % per jaar enkelvoudig	2586	17 juli 2023	4.197.310,22		
40	Aflossing en herbelegging van schatkistpapier in vijfvoud t.w. SKP-015-23/min Nationale Ontwikkelingsbank van Suriname N.V. ten bedrage van	2587	18 juli 2023		1.517.557,38	

	Schatkistpapier	Registratie		Bedrag in		
	Naam instelling	Nummer	Datum	SRD	USD	EURO
	USD 1.517.557,38 d.d. 14 juni 2023 Valutatatum 04 augustus 2020 Looptijd 48 (achtenveertig) maanden Disconto 3 % per jaar enkelvoudig					
41	Aflossing en herbelegging van schatkistpapier in vijfvoud t.w. SKP-065-22/min Hakrinbank N.V. ten bedrage van USD 151.105,65 d.d. 22 maart 2023 Valutatatum 23 september 2021 Looptijd 18 (achttien) maanden Disconto 4,5 % per jaar enkelvoudig	2588	20 juli 2023		151.105,65	
42	Aflossing en herbelegging van schatkistpapier in vijfvoud t.w. SKP- 006-23 /min Hakrinbank N.V. ten bedrage van SRD 34.500.000 d.d. 12 mei 2023 Valutatatum 12 oktober 2022 Looptijd 6 (zes) maanden Disconto 9 % per jaar enkelvoudig	2589	20 juli 2023	34.500.000,00		
43	Aflossing en herbelegging van schatkistpapier in vijfvoud t.w. SKP-007-23/min Hakrinbank N.V. ten bedrage van SRD 34.500.000,00 d.d 12 mei 2023 Valutatatum 26 oktober 2022. Looptijd 6 (zes) maanden Disconto 9 % per jaar enkelvoudig	2590	20 juli 2023	34.500.000,00		
44	De aflossing en herbelegging van schatkistpapier in vijfvoud t.w. SKP-004-23/ min Hakrinbank N.V. ten bedrage van USD 5.000.000,00 d.d. 15 september 2023 Valutatatum 6 april 2023 Looptijd 18 (achttien) maanden Disconto 4,50 % per jaar enkelvoudig	2596	11 oktober 2023		5.000.000,00	
45	De aflossing en herbelegging van schatkistpapier in vijfvoud t.w. SKP-016-23/min Finabank N.V. ten bedrage van SRD 1.403.526,53 d.d 19 september 2023 Valutatatum 7 juli 2023 Looptijd 12 (twaalf) maanden Disconto 9 % per jaar enkelvoudig	2597	2 november 2023	1.403.526,53		
46	Aflossing en belegging van achterstallige rentebetaling op schatkistpapier nummer	2600	29 november 2023	2.012.160,68		

	Schatkistpapier	Registratie		Bedrag in		
	Naam instelling	Nummer	Datum	SRD	USD	EURO
	SKP 094-17 d.d. 7 januari 2018 in vijfvoud t.w. SKP-003-23/min Surichange Bank N.V. ten bedrage van SRD 2.012.160,68 d.d. 21 november 2023 Valutadatum 7 januari 2020 Geconsolideerde looptijd 41 (eenenveertig) maanden Rentevoet 18 % per jaar enkelvoudig					
47	Aflossing en belegging van achterstallige rentebetaling op schatkistpapier nummer SKP 094-17 d.d. 7 januari 2018 in vijfvoud t.w. SKP-005-23/ min Surichange Bank N.V. ten bedrage van SRD 2.012.160,68 d.d. 21 november 2023 Valutadatum 7 juli 2019 Geconsolideerde looptijd 53 (drieënvijftig) maanden Rentevoet 18 % per jaar enkelvoudig	2601	29 november 2023	2.012.160,68		
48	Aflossing en herbelegging van schatkistpapier nummer SKP 005-22 d.d. 31 augustus 2021 in vijfvoud t.w. SKP-011-23/ min Surichange Bank N.V. ten bedrage van SRD 5.320.264,21 d.d 20 november 2023 Valutadatum 31 augustus 2022 Looptijd 15 (vijftien) maanden Rentevoet 15 % per jaar enkelvoudig	2602	29 november 2023	5.320.264,21		
49	Aflossing en belegging van achterstallige rentebetaling op schatkistpapier nummer SKP 087-21 d.d 7 januari 2020 in vijfvoud t.w. SKP-012-23/min Surichange Bank N.V. ten bedrage van SRD 2.012.160,68 d.d 21 november 2023 Valutadatum 7 januari 2021 Geconsolideerde looptijd 35 (vijfendertig) maanden Rentevoet 18 % per jaar enkelvoudig	2603	29 november 2023	2.012.160,68		
50	De aflossing en belegging van achterstallige rentebetaling op schatkistpapier nummer SKP 087-21 d.d. 7 januari 2020 in vijfvoud t.w. SKP- 01/min Surichange Bank N.V. ten bedrage van SRD 2.012.160,68 d.d 21 november 2023 Valutadatum 7 juli 2021 Geconsolideerde looptijd 29 (negenentwintig) maanden	2604	29 november 2023	2.012.160,68		

	Schatkistpapier	Registratie		Bedrag in		
	Naam instelling	Nummer	Datum	SRD	USD	EURO
	Rentevoet 18 % per jaar enkelvoudig					
51	De aflossing en belegging van achterstal- lige rentebetaling op schatkistpapier num- mer SKP 087-21 d.d. 7 januari 2020 in vijfvoud t.w. SKP-014-23/min Surichange Bank N.V. ten bedrage van SRD 2.012.160,68 d.d. 21 november 2023 Valutadatum 7 juli 2020. Geconsolideerde looptijd 41 (eenenveertig) maanden Rentevoet 18 % per jaar enkelvoudig	2605	29 november 2023	2.012.160,68		
52	Aflossing en verhoging herbelegging van schatkistpapier in vijfvoud t.w. SKP-008- 23/min De Surinaamsche Bank N.V. ten bedrage van SRD 27.849.598,65 naar SRD 32.027.038,44 d.d. 04 december 2023 Valutadatum 16 juli 2023 Looptijd 12 (twaalf) maanden Rentevoet 15 % per jaar enkelvoudig	2609	19 december 2023	32.027.038,44		
53	Aflossing en verhoging herbelegging van schatkistpapier in vijfvoud t.w. SKP-009- 23/min De Surinaamsche Bank N.V. ten bedrage van SRD 11.554.000,00 naar SRD 13.287.100,00 d.d. 4 december 2023 Valutadatum 12 december 2023 Looptijd 12 (twaalf) maanden Rentevoet 15 % per jaar enkelvoudig	2610	19 december 2023	13.287.100,00		
54	Aflossing en verhoging herbelegging van schatkistpapier in vijfvoud t.w. SKP-010- 23/min De Surinaamsche Bank N.V. ten bedrage van SRD 17.331.000,00 naar SRD 19.930.650,00 d.d. 4 december 2023 Valutadatum 12 december 2023 Looptijd 12 (twaalf) maanden Rentevoet 15 % per jaar enkelvoudig	2611	19 december 2023	19.930.650,00		

Bijlage 3 Financieringsovereenkomsten

Staatsschuld Registratie januari - december 2023

	Financierings overeenkomsten	Registratie		Bedrag in		
	Naam instelling	Nummer	Datum	SRD	USD	EURO
1	<p>The Agreement on Reorganization of Debts between the Government of the State of Israël and the Government of the Republic of Suriname for the total amount of debts referred to in Article 1.1. is estimated, as of the date of this Agreement, as follows:</p> <p>1.3.1. at EUR 253,841 (in words: two hundred and fifty-three thousand eight hundred and forty-one euros) for the amounts due up to 31 December 2021 (Annex I);</p> <p>1.3.2. at EUR 2,386,987 (in words: two million three hundred and eighty-six thousand nine hundred and eighty-seven euros) for the amounts due from 1 January 2022 up to 31 December 2024 (Annex II)</p> <p>Getekend op 31 januari 2023 (in 1-voud)</p>	2544				253.841,00 2.386.987,00
2	<p>Loan Contract No. 5727/OC-SU tussen de Republiek Suriname en de Inter American Development Bank, getekend op 10 maart 2023 genaamd "Fiscal Support Program to Regain Growth" voor een bedrag van USD 50.000.000, in 2-voud.</p> <p>Kenmerk voornoemd "Loan Contract" Resolution DE-160/22 & Doc. No. LEG/ SGO/ CCB/ EZSHARE- 171363792-5574.</p>	2549	20 maart 2023			50.000.000
3	<p>Originele amendement leningsovereenkomsten getekend tussen de Staat Suriname en de Islamic Development Bank (IsDB), gedateerd 06 maart 2023. (execution version) (1-voud)</p> <p>Het gaat om de volgende leningsovereenkomsten die in een document zijn opgenomen:</p> <p>1. Financing Agreement 1 - Secondary and Technical Education Support Project "Loan Agreement dated 17 August 2014 entered between the Recipient and the Bank concerning Reforming the Technical and Vocational Education and Training (TVET) Project".</p> <p>2. Financing Agreement 2 - The Secondary and Technical Education Support Project "Agency Agreement (Istisna'a) dated 17 May 2016 entered between the Recipient and the Bank concerning the Secondary and Technical</p>	2556	17 april 2023		25.574.342,00 7.210.000,00 19.170.000,00 4.420.000,00 25.000.000,00 41.320.000,00	

	Financierings overeenkomsten	Registratie		Bedrag in		
	Naam instelling	Nummer	Datum	SRD	USD	EURO
	<p>Education Support Project".</p> <p>3. Financing Agreement 3 - The Secondary and Technical Education Support Project "Agency Agreement Services Ijara Financing) dated 17 May 2016 entered between the Recipient and the Bank concerning the Secondary and Technical Education Support Project"</p> <p>4. Financing Agreement 4 - Affordable Housing Project (LISP III). Loan Agreement dated 14 October 2017 entered between the Recipient and the Bank concerning the Affordable Housing Project (LISP III)" "Agency Agreement dated 14 October entered between the Recipient and the Bank concerning the Affordable Housing Project (LISP III)"</p> <p>5. Financing Agreement 5 - Expansion of Power Generation, Transmission and Distribution System Project. "Agency Agreement dated 4 April 2019 entered between the Recipient and the Bank concerning the Expansion of Power Generation, Transmission and Distribution System Project".</p> <p>Zie uitgaande brieven: 0436.14 (reg# 1227, 1228 en 1229); 0288.16 (reg# 1469, 1470, 1471, 1472 en 1473); 0373.176 (reg# 1680, 1681 en 1682); 0198.19 (reg# 1963 en 1964)</p>					
4	<p>De Dollar Credit Line Restructuring Agreement tussen The Government of the Republic of Suriname and Export- Import Bank of India, getekend op 15 maart 2023.</p> <p>Van deze Agreement heeft de Rekenkamer van Suriname (Rekenkamer) (een) 1 exemplaar en een kopie van de Legal Opinion ontvangen van het Bureau voor de Staatsschuld.</p>	2584	6 juli 2023		16.000.000,00 10.400.000,00	
5	<p>De Agreement between the Government of the Italian Republic and the Government of the Republic of Suriname on the treatment of debt service, getekend op 22 juni 2023 in 2-voud.</p> <p>Van deze Agreement heeft de Rekenkamer van Suriname (Rekenkamer) (een) 1 exemplaar ontvangen van het Bureau voor de Staatsschuld. Het andere exemplaar is achtergehouden in Italië.</p>	2585	6 juli 2023			6.743.168,34
6	<p>Geregistreerd de Leningsovereenkomst tussen de Staat Suriname en Firma B. Chotelal, getekend op 25 augustus 2023 door de minister van</p>	2591	06 september 2023	135.606.112,19		

	Financierings overeenkomsten	Registratie		Bedrag in		
	Naam instelling	Nummer	Datum	SRD	USD	EURO
	van Financiën en Planning en 23 augustus 2023 door de Algemeen Directeur van Firma B. Chotelal, voor het bedrag van SRD 135.606.112,19 in 2-voud.					
7	<p>De Second Amendatory Agreements gedateerd 7 juli 2023 tussen de Republiek Suriname en Export- Import Bank of India (in 1-voud)</p> <ul style="list-style-type: none"> - Second Amendatory Agreement dated July, & 2023 between the Government of Suriname and Export- Import Bank of India USD 5.763.000 - Second Amendatory Agreement dated July, & 2023 between the Government of Suriname and Export- Import Bank of India USD 27.500.000 - Second Amendatory Agreement dated July, & 2023 between the Government of Suriname and Export- Import Bank of India USD 4.300.000 - Second Amendatory Agreement dated July, & 2023 between the Government of Suriname and Export- Import Bank of India USD 10.590.000,00 - Second Amendatory Agreement dated July, & 2023 between the Government of Suriname and Export- Import Bank of India USD 3.500.000,00 <p>Bijlagen: de kopieën van de legal opinions (alle in 1- voud) van elk amendement:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Credit of USD 5.763.000 granted by Exim bank to the Government of Suriname - Credit of USD 27.500.000 granted by Exim bank to the Government of Suriname - Credit of USD 4.300.000 granted by Exim bank to the Government of Suriname - Credit of USD 10.590.000 granted by Exim bank to the Government of Suriname - Credit of USD 3.500.000 granted by Exim bank to the Government of Suriname 	2593	14 september		5.763.000,00 27.500.000,00 4.300.000,00 10.590.000,00 3.500.000,00	
8	Het geregistreerde Addendum bij de overeenkomst van geldlening de dato 28 april 2020 tussen de Republiek Suriname vertegenwoordigd door de minister van Financiën en planning en de Centrale Bank van Suriname, getekend op 14 juli 2023 voor een bedrag van SRD 8.413.997.470,00 (in 3-voud)	2594	14 september 2023	8.413.997.470,00		

	Financierings overeenkomsten	Registratie		Bedrag in		
	Naam instelling	Nummer	Datum	SRD	USD	EURO
9	<p>De Facility Agreement Amendment No 1 tussen The Republic of Suriname and Rubis West Indies Limited, getekend op 31 oktober 2023, voor een bedrag van US\$ 33.253.190,00 (in 3-voud)</p> <p>Deze Agreement is voor deze keer wel geregistreerd vanwege de validatie van het document door de minister van Financiën en Planning. Gaarne in het vervolg te screenen op de volledige benaming van het ministerie (Financiën en Planning)</p>	2599	17 november 2023		33.253.190,00	
10	<p>De documenten m.b.t. de herstructurering van de Internationale Oppenheimer Obligatielening gedateerd November 10, 2023 tussen the Republic of Suriname vertegenwoordigd door de minister van Financiën & Planning en Wilmington Trust, National Association, a national banking association organized under the laws of the United States of America (in such capacity, the "Trustee"), paying agent (in such capacity, the "Paying Agent", and together with any other paying agents appointed by the Republic in their respective capacities the "paying agents"), transfer agent (insuch capacity as, a "Transfer Agent", and together with any other transfer agents appointed by the Republic in their respective capacities, the "Transfer agents") and registrar (in such capacity, the "Registrar) Indenture. De volgende documenten zijn als bijlage toegevoegd.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. New Bond Indenture 2. New Global Notes (144A and Reg S-1) 3. VRI/Oil- linked Securities Indenture 4. Global Oil- linked Securities (144A and Reg S) <p>Alsook de aanvullende documenten die betrekking hebben op de VRI/olie- gekoppelde effecten:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Accounts Agreement, dated as of November 10, 2023 - Pledge Agreement - Control Agreement 	2606	18 december 2023		100.000.000,00	
11	<p>Het "Loan Contract no. 5830/OC-SU" tussen de Republiek Suriname en de Inter-American Development Bank, getekend op 12 december 2023 genaamd "Programme of Support for the Population Census and the National Statistical</p>	2607	19 december 2023		20.000.000,00	

	Financierings overeenkomsten	Registratie		Bedrag in		
	Naam instelling	Nummer	Datum	SRD	USD	EURO
	System of Suriname" voor een bedrag van USD 20.000.000,00 (in 2-voud). Kenmerk voornoemd "Loan Contract": resolution DE-151/23 & Doc. No. LEG/SGO/CCB/EZIDB-0000366-171363792-5757. SU-L1070 Zie uitgaande brief no. 0318.23					
12	Het "Loan Contract No. 5839/OC-SU" tussen de Republiek Suriname en de Inter- American Development Bank, getekend op 12 december 2023 genaamd "Support to Public Management and Transparency Policies in Suriname" voor een bedrag van USD 150.000.000,00 (in 2-voud) Kenmerk voornoemd "Loan Contract": Resolution DE-160/23 & Doc. No. LEG/SGO/CCB/ EZIDB-0000366-171363792-5765. SU-L1075. Zie uitgaande brief no. 0318.23	2608	19 december 2023		150.000.000,00	
13	De overeenkomst van geldlening met altijddurende distributie (Perpetueel SRD 218.000.000,00 aangegaan op 26 juli 2023 tussen de Hakrinbank N.V. en de Republiek Suriname (in 2-voud)	2613	22 december 2023	218.000.000,00		
14	Het Amendement No 3 to the Credit Facility Agreement no. CSR 1014 01 B" getekend de dato 12 december 2023 tussen de Republiek Suriname (the Borrower) en de Agence Française de Développement (the Lender) ten bedrage van EURO 12.500.000,00	2614	27 december 2023			12.500.000,00

Bijlage 4 Kredietovereenkomsten

Staatsschuld Registratie januari - december 2023

	Kredietovereenkomsten	Registratie		Bedrag in		
	Naam instelling	Nummer	Datum	SRD	USD	EURO
1	<p>Staatslening een kopie van de Gold Loan Agreement tussen het Ministerie van Financiën en het Ministerie van Natuurlijke Hulpbronnen enerzijds en de Centrale Bank van Suriname, The Foundation "Suriname Environmental and Mining Foundation", Rosebel Gold Mines N.V. en N.V. Grasshopper Aluminum Company, getekend op 21 maart 2018 (in 1-voud). Deze agreement is gevalideerd door de minister van Financiën en Planning, de heer drs. S.K. Raghoebarsing op 9 januari 2023</p> <p>2. De First Amendment to Gold Loan Agreement tussen het Ministerie van Financiën en Planning en het Ministerie van Natuurlijke Hulpbronnen enerzijds en de Centrale Bank van Suriname, The Foundation "Suriname Environmental and Mining Foundation", Rosebel Gold Mines N.V., en N.V. Grasshopper Aluminium Company, getekend op 09 april 2021 (in 2-voud). Deze First Amendment is gevalideerd door de minister van Financiën en Planning, de heer drs. S.K. Raghoebarsing op 9 januari 2023.</p> <p>(Zie bijlage Ministerie van Financiën en Planning La. F.No. de dato 02 december 2022 getekend door de Waarnemend Minister van Financiën en Planning, dhr. A. Ramdin)</p> <p>Beide overeenkomsten zijn geregistreerd onder hetzelfde registratienummer (2540, aangezien de Gold Loan Agreement samen is aangeboden met de First Amendment en niet eerder ter registratie aangeboden was.</p>	2540	13 januari 2023	8000 troy ounce de waarde in SRD overgemaakt		
2	<p>Kredietverlening gedateerd 24 november 2022 tussen de Republiek Suriname en De Surinaamse Bank N.V., ten bedrage van USD 31.800.000 (in 2-voud). Deze kredietverlening is gevalideerd door de Minister van Financiën en Planning, de heer drs</p>	2541	13 januari 2023		31.800.000	

	Kredietovereenkomsten	Registratie		Bedrag in		
	Naam instelling	Nummer	Datum	SRD	USD	EURO
	K. Raghoebarsing op 09 januari 2023					
3	Credit Agreement getekend op 16 december 2022 tussen de waarnemend minister van Financiën en Planning, de Albert R. Ramdin en de KBC Bank N.V., De lening is hierna gevalideerd door de huidige minister van Financiën en Planning, de heer Kermechand Raghoebarsing, voor een bedrag van EURO 3.196.514,07. Deze Agreement is in 2-voud getekend waarvan een exemplaar in België is achtergehouden.	2545	22 februari 2023			3.196.514,07
4	Geregistreerd de Buyer's Credit Line Restructuring Agreement gedateerd 02 juni 2023 tussen de Republiek Suriname en Export Import Bank of India (in 1-voud) Bijlagen: - Government of National Capital Territory of Delhi e-Stamp - Copie van Legal Opinion	2592	6 september 2023		8.640.000,00 14.984.909,00	
5	De Second Amendatory Agreements gedateerd 7 juli 2023 tussen de Republiek Suriname en Export-Import Bank of India (in 1-voud) - Second Amendatory Agreement dated July, & 2023 between the Government of Suriname and Export-Import Bank of India USD 5.763.000 - Second Amendatory Agreement dated July, & 2023 between the Government of Suriname and Export-Import Bank of India USD 27.500.000 - Second Amendatory Agreement dated July, & 2023 between the Government of Suriname and Export-Import Bank of India USD 4.300.000 - Second Amendatory Agreement dated July, & 2023 between the Government of Suriname and Export-Import Bank of India USD 10.590.000,00 - Second Amendatory Agreement dated July, & 2023 between the Government of Suriname and Export-Import Bank of India USD 3.500.000,00 Bijlagen: de kopieën van de legal opinions (alle in 1-voud) van elk amendement: - Credit of USD 5.763.000 granted byj Exim	2593	14 september 2023		5.763.000,00 27.500.000,00 4.300.000,00 10.590.000,00 3.500.000,00	

	Kredietovereenkomsten	Registratie		Bedrag in		
	Naam instelling	Nummer	Datum	SRD	USD	EURO
	bank to the Government of Suriname - Credit of USD 27.500.000 granted by Exim bank to the Government of Suriname - Credit of USD 4.300.000 granted by Exim bank to the Government of Suriname - Credit of USD 10.590.000 granted by Exim bank to the Government of Suriname - Credit of USD 3.500.000 granted by Exim bank to the Government of Suriname					

Bijlage 5 Promissory Notes

Staatsschuld Registratie januari - december 2023

	Promissory Notes	Registratie		Bedrag in
	Naam instelling	Nummer	Datum	SDR
1	De IMF promissory note verstrekt door de minister van Financiën en Planning aan de International Monetary Fund. Deze promissory note heeft betrekking op de tweede tranche van de "Budget Support" inzake de goedgekeurde "Extended Fund Facility" (EFF) van het IMF op 22 december 2021 ten bedrage van SDR 25.600.000,00 Special Drawing Rights (in 3-voud)	2583	21 juni 2023	25.600.000,00
2	De IMF promissory note verstrekt door de minister van Financiën en Planning aan de International Monetary Fund. Deze promissory note heeft betrekking op de vierde tranche van de "Budget Support" inzake de goedgekeurde "Extended Fund Facility" (EFF) van het IMF op 22 december 2021 ten bedrage van SDR 25.600.000,00 Special Drawing Rights (in 3-voud)	2595	26 september 2023	25.600.000,00
3	De IMF promissory note verstrekt door de minister van Financiën en Planning aan de International Monetary Fund. Deze promissory note heeft betrekking op de vijfde tranche van de "Budget Support" inzake de goedgekeurde "Extended Fund Facility" (EFF) van het IMF op 22 december 2021 ten bedrage van SDR 25.600.000,00 Special Drawing Rights (in 3-voud)	2612	22 december 2023	25.600.000,00

SDR: Special Drawing Rights

REKENKAMER VAN SURINAME

A: Waterkant 28

T: +(597) 475 585

E: rekenkamer@rekenkamer.gov.sr

W: www.rekenkamer.sr